

Nota van Zienswijzen

concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER

Auteur

Kernteam planMER
mestbewerkingslocaties

Datum

18 februari 2020

Inhoud

Inleiding	3
1. Beleid	3
1.1 Mestbeleid	3
1.2 Aanpassen regels?	4
1.3 Tijdelijke vergunningen	4
1.4 Toezicht en handhaving	4
1.5 Lopende aanvragen en bestaande installaties	4
1.6 Toepassing beleidsregels	5
2. Opgave	5
2.1 Bepaling opgave en ontwikkeling daarvan	5
2.2 Mestbewerking op veehouderijbedrijven	5
2.3 Individuele locaties	5
3. Onderzoeksopzet	6
3.1 Scope van het planMER	6
3.2 Locaties in het buitengebied	6
3.3 Beoordeling, rangschikking en selectie van locaties	6
3.4 Beoordelingscriteria	7
3.5 Uitsluitende criteria	8
3.6 Ambtshalve wijziging	8
4. Proces	8
4.1 Betrokkenheid gemeenten	8
4.2 Betrokkenheid burgers	8
4.3 Samenstelling klankbordgroep	9
4.4 Positie GGD / Gezondheidsdeskundigen	9
Bijlage 1 Lijst van indieners zienswijzen	10
Bijlage 2 Advies Commissie op de Milieueffectrapportage	12
Bijlage 3 Advies Brabant Advies	13
Bijlage 4 Ingebrachte zienswijzen en reacties daarop	14

Inleiding

De gemeenten in Noordoost, Zuidoost en Midden Brabant hebben samen met de waterschappen en de provincie het initiatief genomen om via een planMER te komen tot locatiebeleid voor mestbewerkingsinstallaties in Brabant. Hiermee willen zij bewerkstelligen dat er op basis van een goede inhoudelijke onderbouwing en via een zorgvuldig proces er een weloverwogen kader komt voor het schoon en veilig bewerken van mest in Noord-Brabant in de vorm van regionale afspraken. Deze regionale afspraken moeten vervolgens gaan gelden als toetsingskader voor gemeenten en provincie bij het beoordelen van initiatieven voor mestbewerking.

Als eerste stap in dit proces heeft de provincie Noord-Brabant in haar rol als bevoegd gezag de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Mestbewerkingslocaties in Noord-Brabant ter inzage gelegd. Van 20 september tot en met 8 november 2019 konden zienswijzen worden ingebracht. Daarnaast is de Commissie op de Milieueffectrapportage en Brabant Advies gevraagd een advies uit te brengen.

In het totaal zijn er 44 reacties binnen gekomen (zie bijlage 1 voor een overzicht) met de volgende verdeling:

- 20 van 23 gemeenten (5 uit Midden en West-Brabant), waarvan één gemeenteraad en één raadsfractie.
- 13 van (organisaties van) burgers
- 3 van (organisaties van) mestbewerkers
- 3 van (organisaties van) veehouders
- 2 van natuur- en milieuorganisaties
- GGD'n, Waterschappen en Provincie Antwerpen

De adviezen van de Commissie op de Milieueffectrapportage en Brabant Advies zijn integraal opgenomen in bijlage 2 en 3. Alle samen gevatte ingekomen reacties zijn opgenomen in bijlage 4.

In deze Nota van Zienswijzen geven we in een aantal rubrieken de hoofdlijn van de reacties weer. Per rubriek geven we de belangrijkste aandachtspunten weer, een reactie daarop (*cursief*) en indien aan de orde een voorstel voor het aanpassen van de Reikwijdte en/of het detailniveau. Een aantal aandachtspunten valt buiten het bestek van het planMER als zodanig, maar vergen parallel daaraan wel aandacht van de provincie en gemeenten.

1. Beleid

1.1 Mestbeleid

Veel reacties (ca 1/3) hebben betrekking op het mestbeleid van de provincie, de gemeenten en de rijksoverheid. Vanuit alle 'richtingen' is er steun voor de denklijn van het sluiten van kringlopen. Over de vertaling naar de uitvoering lopen de denkrichtingen uiteen van het terugbrengen van de veestapel tot volledige grondgebondenheid in Brabant aan de ene kant tot het schrappen van alle beperkingen (ruimtelijk en qua

volume) op mestbewerking aan de andere kant. Er is kritiek op de effectiviteit van de meststoffenwet en op de subsidiëring (SDE) van mestbewerking.
Omdat dit beleid niet in het planMER wordt onderzocht hebben deze zienswijzen geen invloed op de reikwijdte en het detailniveau.

1.2 Aanpassen regels?

Van de kant van burgers- en natuur/milieuorganisaties is er kritiek op de ruimte die er lijkt te ontstaan voor meer mestbewerking in het buitengebied, onder verwijzing naar de uitkomsten van de dialoog en de vraag naar betrouwbaarheid van de overheid. Vanuit de veehouderij is er kritiek op het staande beleid om (nagenoeg) alleen ruimte op bedrijventerreinen te bieden.

Deze discussie is de kern van het 'waarom' van deze planMER. In de reacties en in de definitieve teksten van reikwijdte en detailniveau geven wij helder aan welke ruimte er (niet) in de bestaande regels zit en dat eventuele aanpassing daarvan nieuwe politieke besluitvorming vergt.

1.3 Tijdelijke vergunningen

Er is kritiek op de voornemens in het provinciale bestuursakkoord om de looptijd van vergunningen te beperken tot 15 jaar en de rem te zetten op covergisting.

Dit valt buiten het bestek van het planMER, maar is wel van invloed. De provincie zorgt er derhalve voor dat er ten tijde van de voorbereiding van het voorkeursalternatief (einde 2020) duidelijkheid is over de operationalisering van deze voornemens.

1.4 Toezicht en handhaving

Een deel reacties gaat over (het gebrek aan toereikende) handhaving en overlast.

Dit valt buiten het bestek van het planMER maar heeft wel de volle aandacht van provincie en gemeenten.

1.5 Lopende aanvragen en bestaande installaties

Diverse reacties hebben betrekking op de kortere termijn: wat gebeurt er met lopende aanvragen en bestaande installaties op straks in het planMER laag scorende locaties?

De behandeling van lopende aanvragen loopt door op basis van de geldende kaders. Waar het gaat om het ruimtelijke aspect zijn daarvoor de huidige kaders van de Interim Omgevingsverordening van toepassing en kan er op de bekende uitzonderingen na in het landelijk gebied geen medewerking worden verleend. Voor de milieuaspecten hanteert de provincie de beleidsregels geur en volksgezondheid, de gemeenten hebben in hun visie aangegeven dezelfde criteria te gaan toepassen.

Bestaande vergunningen kunnen worden gebruikt. Hier zit uiteraard toezicht en handhaving op (zie vorig punt). Bij het inrichten van het Voorkeursalternatief wordt ook nagegaan of er een beleid ten aanzien van laag scorende bestaande locaties in de regionale afspraken wordt opgenomen en zo ja hoe dit er dan uit ziet.

1.6 Toepassing beleidsregels

Een aantal insprekers (burgers) geeft aan dat de provinciale beleidsregels van toepassing moeten zijn bij gemeentelijke vergunningverlening.

Dit valt buiten het kader van het planMER. De gemeenten hebben via hun visie op mestbewerking aangegeven dezelfde criteria te gaan hanteren.

2. Opgave

2.1 Bepaling opgave en ontwikkeling daarvan

Eén groep reacties heeft betrekking op de verwachte aanstaande krimp van de veestapel (Warme Sanering varkenshouderij, Brabantse Aanpak Stikstof) en dat de behoefte aan meer centrale mestbewerking daarmee verdwijnt. Een aantal koppelt daaraan de zorg voor overcapaciteit en gebruik van locaties voor andere doelen. Sommige insprekers willen meer inzetten op bewerking op de veehouderijlocaties en dat heeft dan in hun ogen gevolgen voor omvang en aard centrale mestbewerking. In het verlengde daarvan ligt de denkfijn om alle mest te bewerken voor opslag of aanwending, waar met name een aantal gemeenten de nadruk op legt. Sommigen betwijfelen of de daaruit voortvloeiende opgave juist is berekend. Er worden vraagtekens gesteld bij ons uitgangspunt om te rekenen met vergunde capaciteit en niet met gerealiseerde capaciteit. Ook Brabant Advies geeft in overweging een (lange termijn) scenario waarin er geen sprake meer is van een mestoverschot te onderzoeken.

Provinciale Staten hebben besloten mestbewerking tot maximaal het Brabantse mestoverschot te willen faciliteren. Dit mestoverschot wordt momenteel kleiner door recente ontwikkelingen als de Warme Sanering Varkenshouderij. Daarnaast richt het beleid van provincie en gemeenten zich op het zo min mogelijk opslaan of aanwenden van onbewerkte (drijf)mest. In het planMER gaan we daarom drie opgaveniveaus onderzoeken die gezamenlijk een aanzienlijke bandbreedte bestrijken en zo input leveren voor de hierboven aangegeven discussiepunten. Op cruciale momenten in het proces actualiseren wij de opgave en de te verwachten ontwikkeling daarin, zodat de uiteindelijke te maken afspraken optimaal aan kunnen sluiten bij de dan geldende maximale mestbewerkingscapaciteit.

2.2 Mestbewerking op veehouderijbedrijven

Sommige insprekers geven aan dat mestbewerking op veehouderijlocaties buiten de afbakening van het planMER valt maar wel wisselwerking heeft met de opgave. *In planMER maken wij een analyse van reële (bandbreedte) van de mate waarin dit te verwachten is en wat de invloed daarvan is op de opgave.*

2.3 Individuele locaties

Een klein deel van de reacties (ook buiten de formele zienswijzen om) heeft betrekking op de locaties die wel of niet op de kaart staan en de categorie waarin ze zijn weergegeven.

Deze opmerkingen verwerken wij in de onderliggende database.

3. Onderzoeksopzet

3.1 Scope van het planMER

Een aantal reacties geeft aan dat er een veel bredere afweging / kosten en batenanalyse moet plaats vinden: wat zijn de maatschappelijke kosten en baten (inclusief klimaat) van een veehouderij met en zonder mestbewerking.

Bij de vaststelling van het mestbeleid (2017) is in deze al een afweging gemaakt; binnen dat kader stellen wij nu onderhavige planMER op.

3.2 Locaties in het buitengebied

In veel reacties komt naar voren dat men er niet op vertrouwt dat locaties in het buitengebied serieus worden meegenomen in de vergelijking. Omgekeerd vindt een deel van de insprekers dit juist ongewenst.

De drie onderzoeksalternatieven kennen ieder een variant met locaties op bedrijventerreinen en een variant met locaties in het buitengebied. In de eerste fase van het planMER brengen we zo voor beide groepen de geschiktheid van locaties in beeld. Vanuit dit gelijke speelveld wordt vervolgens het voorkeursalternatief opgesteld.

3.3 Beoordeling, rangschikking en selectie van locaties

Sommigen stellen dat niet de locatie maar de impact leidend moet zijn of dat de impact nihil moet zijn. Ook zijn er vragen / zorgen rond de aanpak om met één referentie type mestbewerkingsinstallatie te rekenen en vervolgens een gevoeligheidsanalyse op de spreiding die er in de praktijk is van typen mestbewerking te onderzoeken.

Veel insprekers worstelen met de methodiek. Het is verwarrend dat de kwaliteits- en beoordelingscriteria gebruikt worden om (zoek)locaties te rangschikken en te selecteren en dat het geen vergunningsvoorwaarden zijn.

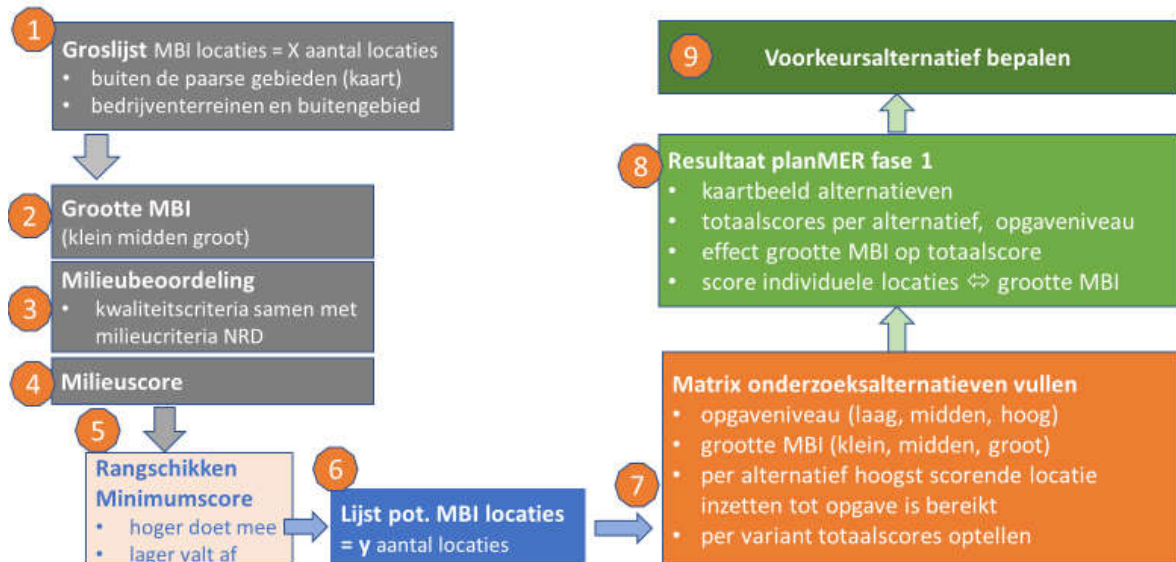
De commissie m.e.r. heeft diepgaande opmerkingen bij de systematiek en doet voorstellen voor verbetering.

Wij passen de werkwijze aan. Net als in de concept NRD werken wij met drie onderzoeksalternatieven (alleen bestaande locaties, bestaande locaties en alleen nieuwe locaties in NO en ZO Brabant en bestaande en nieuwe locaties in heel Brabant). Binnen deze alternatieven kijken wij steeds naar ofwel locaties op bedrijventerreinen ofwel locaties in het buitengebied. Binnen de zes varianten die zo ontstaan maken wij steeds een differentiatie naar drie niveaus van de opgave en drie grootten van de installaties.

De (potentiële) locaties worden aan de hand van één set criteria beoordeeld en gerangschikt. De negen totaalscores die hieruit ontstaan voor iedere variant vormen de opbrengst (ook in kaartbeelden) van de eerste fase van het planMER. Met deze opbrengst wordt in de tweede fase het voorkeursalternatief vorm gegeven en beoordeeld.

We sluiten met deze aanpak aan op het advies van de commissie m.e.r.. Figuur 1 geeft het proces schematisch weer; in hoofdstuk 4 van het Plan van Aanpak wordt e.e.a. uitgebreid beschreven.

planMER in 9 stappen

Figuur 1

Schematische weergave van het aangepaste proces in de eerste fase van het planMER

3.4 Beoordelingscriteria

Kwaliteitscriterium A roept veel discussie op. Belangrijkste discussiepunt is dat enkele gemeenten, burger- en milieuorganisaties en de GGD de afstand tot woningen geen rangschikkingscriterium willen laten zijn maar een uitsluitingscriterium ('geen uitbreiding mestbewerking binnen 250 meter'). Ook geven zij aan dat er niet alleen naar burgerwoningen, maar ook naar andere gevoelige objecten (scholen etc) en werknemers op omliggende bedrijven moet worden gekeken. Sommigen willen de afstand vergroten.

We houden vast aan de gekozen benadering. Wel geven we de afstand tot kwetsbare functies een groter extra gewicht in de beoordeling van locaties. Dit met de volgende motivering: uitgaande van de huidige (provinciale) eisen aan emissies zijn MBI's vrijwel emissieloos en zijn gezondheidsrisico's zeer gering. Dit betekent wel dat alle gemeenten even strenge eisen moeten stellen aan MBI's als de provincie en dat bedrijfsvoering, handhaving en toezicht voldoende borgen dat de feitelijke situatie overeenkomt met de vergunde situatie. Daarnaast is er de risicobenadering: wat als het niet goed gaat (calamiteiten, problemen met de bedrijfsvoering). Deze rechtvaardigt echter geen vaste (uitsluitings)afstand. Verder speelt mee dat door het uitsluiten van gebieden met Beperkingen Veehouderij we al een groot deel uitsluiten van de directe omgeving van stedelijk gebied, bebouwingsconcentraties en andere kwetsbare functies.

Ander criterium dat veel reacties oproept is F (afstand tot de bron): veel insprekers (meest gemeenten) willen aan dit criterium extra gewicht toekennen. Dit is veelal gemotiveerd

vanuit belasting van wegennet en emissies van transport.
We geven verkeer een zwaarder gewicht in de beoordeling van locaties.

3.5 Uitsluitende criteria

De uitsluitende criteria roepen discussie op. Volgens sommige gemeenten zijn de groenblauwe mantel en/of de gebieden beperkingen veehouderij niet bedoeld om mestbewerking te weren. Daarnaast is er zorg dat door die uitsluiting de druk op de resterende gebieden, vaak met al veel veehouderij, toeneemt. De waterschappen vragen de beschermingszones natte natuurepaleis en grondwaterbeschermingsgebieden toe te voegen als uitgesloten gebieden.

De Groenblauwe mantel en Gebieden Beperkingen veehouderij zijn goed gemotiveerd (vanuit IOV) gekozen. We handhaven deze als uitsluitend gebied. De gevraagde extra bescherming van waterfuncties is te motiveren uit risicobenadering omdat bij een calamiteit er een grote hoeveelheid mest in één keer op de bodem en/of in het water terecht komt. We voegen deze toe.

3.6 Ambtshalve wijziging.

Conform de toezegging aan Provinciale Staten door gedeputeerde Spierings op 8 november 2019 bij de behandeling van het statenvoorstel voor het klimaatakkoord nemen wij in het planMER ook het energieverbruik bij mestbewerking in ogenschouw.

4. Proces

Een (beperkt) aantal insprekers zet vraagtekens bij / spreekt zorgen uit over het proces planMER als zodanig of de legitimiteit ervan. Aan de andere kant is er waardering voor het proces.

4.1 Betrokkenheid gemeenten

Een aantal gemeenten geeft aan zich te weinig betrokken te voelen.

In de procesvoering zijn provincie, gemeenten en waterschappen hier continue alert op en handelen daarnaar. In het procesontwerp streven we ernaar gemeenten optimaal en tijdig te informeren en waar nodig te ondersteunen. Daarnaast hebben gemeenten samen met de regionale netwerken een eigen verantwoordelijkheid voor het inspelen op de mogelijkheden die we bieden maar waar niet alle gemeenten gebruik van maken.

4.2 Betrokkenheid burgers

Een aantal reacties vraagt een grotere rol voor burgers in het proces.

Wij nodigen stakeholders (leden klankbordgroep) uit om, met name eind 2020 voorafgaand aan de werksessie VKA, het gesprek met hun achterbannen te voeren en de uitkomst daarvan kenbaar te maken zodat de overheden dit in de werksessie kunnen betrekken. Daarnaast hebben gemeenten de tijd en gelegenheid hun inwoners te informeren en/of betrekken. Wij gaan ervan uit dat zij dit ook doen. De projectorganisatie kan stakeholders en gemeenten daarbij ondersteunen (communicatie(middelen), bijeenkomsten organiseren etc.).

4.3 Samenstelling klankbordgroep

Suggestie is de klankbordgroep te verbreden met niet agrarisch bedrijfsleven en meer vertegenwoordigers van burgers.

Wij nemen deze suggestie over: wij nodigen een vertegenwoordiger vanuit dorpsraden en vanuit (koepel van) parkmanagement en/of VNO-NCW uit.

4.4 Positie GGD / Gezondheidsdeskundigen

Een aantal insprekers vraagt een grotere rol voor de GGD cq gezondheidsdeskundigen in het proces.

De GGD is uitgenodigd voor de klankbordgroep maar heeft die om haar moverende redenen afgeslagen. We vragen de GGD (samen met andere gezondheidsdeskundigen) om aan het einde van de eerste fase planMER een advies ten behoeve van het voorkeursalternatief uit te brengen.

Bijlage 1

Lijst van indieners zienswijzen

Achter iedere indiener staat zijn registratienummer en de nummers die verwijzen naar de ingebrachte zienswijze en de reactie daarop in bijlage 4

Burger te HAPERT (4595802): 99
Belangenvereniging Brouwhuis HELMOND (4603429): 47, 48, 49, 50, 51, 112, 113, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 206, 232, 233
Burger te DEURNE (4597661): 220
Burger te DEURNE (4597680): 1, 12
Burger te DEURNE (4603120): 37, 71, 72, 73, 74, 75
Burger te DEURNE (4603121): 11, 37, 72, 80, 98, 164, 194, 218
Burger te DEURNE (4604493): 13, 14
Burger te HEEZE (4598227): 93
Burgerplatform (4603500): 36, 83, 159, 201, 202, 207, 221
Commissie MER (4577455): 261, 262, 263, 264
Dorpsraad Sterksel (4596321): 100
Drieweg Advies B.V. ERP (4603792): 102
Gemeente Bernheze (4603122): 63, 64, 87, 95, 120, 225, 226, 237
Gemeente Boekel (4601576): 68, 96, 229, 234, 244
Gemeente Cranendonck (4603521): 160, 222
Gemeente Cuijk (4604307): 115
Gemeente Deurne (4598378): 2, 3, 18, 19, 231
Gemeente Drimmelen (4602081): 181
Gemeente Halderberge (4601553): 39, 66, 181
Gemeente Helmond (4603993): 103, 163, 166, 210, 211, 212, 233
Gemeente Laarbeek (4603809): 131, 135, 161, 199, 250, 251
Gemeente Landerd (4603895): 136, 234, 245
Gemeente Meierijstad (4603119): 69, 70, 90, 97, 126, 163, 193
Gemeente Oss (4601575): 64, 67, 89, 104, 124, 125, 135, 166, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 216, 217, 228, 240, 242, 243, 260
Gemeente Rucphen (4601552): 39, 66, 181
Gemeente Son en Breugel (4602029): 204
Gemeente Steenbergen (4603622): 114
Gemeente Vught (4601417): 101
Gemeente Waalwijk (4603140): 95, 181, 195, 196, 230
Gemeenteraad Sint Anthonis (4603139): 15, 62, 86, 119, 224
GGD'en Brabant (4604018): 55, 162, 163, 164, 165, 202, 208, 209, 223, 233, 235
IVN Heeze-Leende (4603589): 52, 53, 54
Kempen Gemeenten (4601551): 122, 123, 134, 164, 176, 177, 178, 179, 180, 214, 215, 227, 238, 239, 240, 241, 255, 257, 258, 259
Ondernemer te BEST (4597453): 17
Producenten Organisatie Varkenshouderij (4604154): 56, 84, 85, 252
Provincie Antwerpen (4604698): 91
Sociaal Progressief Oirschot (4603303): 46
Stichting Brabant Advies (4573044): 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273
Stichting Brabantse Milieufederatie Spoorlaan (4602938): 16, 34, 43, 44, 45, 70a, 82, 94, 111, 128, 129, 130, 137, 150, 151, 152, 202, 205, 219, 248, 249
Stichting Geen Mestverwerking in Oss (4604510): 61, 171, 172, 173, 174, 175, 200

Stichting Mens, Dier & Peel (4601070): 4, 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 77, 78, 92, 105, 106, 127, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 201, 203, 246
Stop de Stank Deurne (4601848): 36, 37, 38, 75, 148, 244
Transport-, Handelsbedrijf Hofmans B.V. GENNEP (4602701): 39, 40, 41, 107, 108, 109, 110, 149, 247
Van Dun Advies B.V. namens Dumipro SOMEREN (4601545): 39, 65, 85, 88, 121, 255, 256
Waterschap Aa en Maas (4601579): 76, 197, 198
ZLTO (4604429): 10, 39, 57, 58, 59, 60, 116, 117, 118, 132, 133, 167, 168, 169, 170, 213, 236, 247, 253, 254

Bijlage 2
Advies Commissie op de Milieueffectrapportage

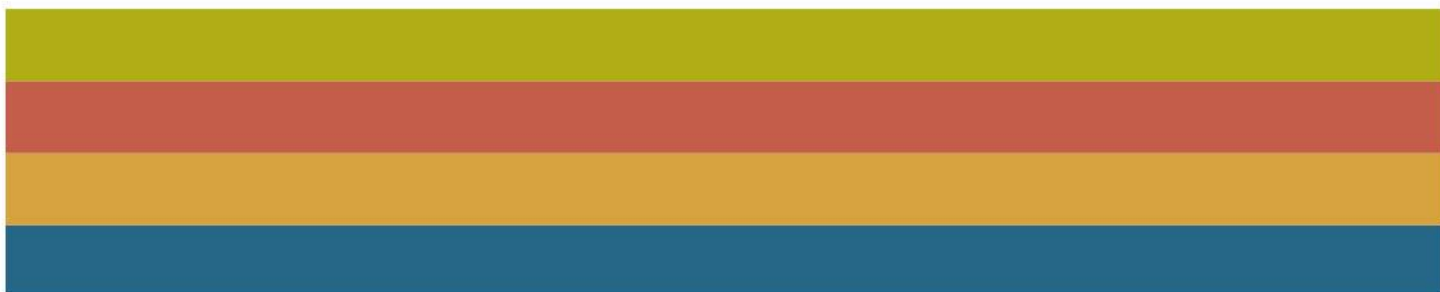
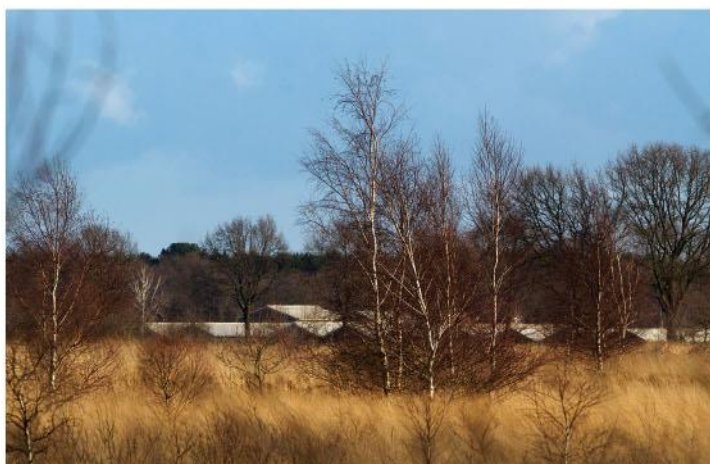

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Mestbewerkingslocaties Noord-Brabant

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

16 december 2019 / projectnummer: 3428

1 Advies voor de inhoud van het MER

De provincie Noord-Brabant wil samen met gemeenten in Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant komen tot locatiebeleid voor mestbewerkingsinstallaties in Noord-Brabant. Het doel is om een regionaal afsprakenkader te ontwikkelen voor provincie en gemeenten in het kader van de beoordeling en toetsing van initiatieven voor mestbewerking. Om de milieugevolgen hiervan te beoordelen, wordt een plan-milieueffectrapport (planMER) opgesteld. De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen planMER.

Essentiële informatie voor het MER

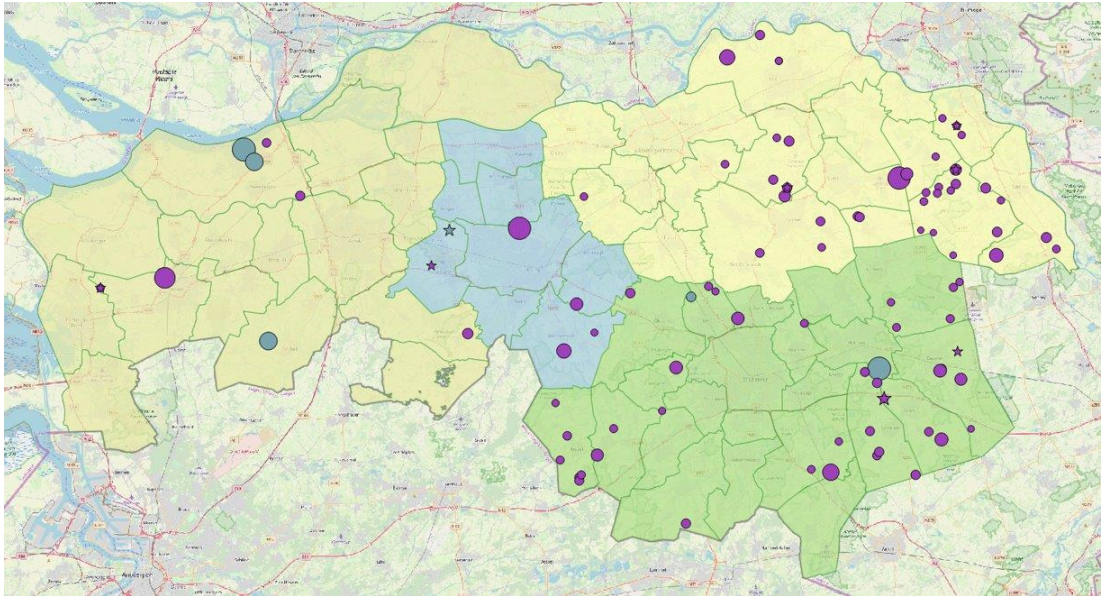
De Commissie waardeert het besluit om een MER op te stellen om te komen tot een regionaal afsprakenkader dat breed gedragen wordt. Zij constateert wel dat de voorgestelde aanpak zich vooral concentreert op het beoordelen van specifieke locaties voor mestbewerking. De Commissie adviseert om eerst de aspecten te onderzoeken die van invloed zijn op de inhoud van het afsprakenkader en pas daarna geschikte locaties in het onderzoek te betrekken. Dit houdt het 'speelveld' breed en het zorgt ervoor dat milieufwegingen transparant zijn.

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als basis voor het afsprakenkader dienen. Neem hiervoor in het MER in ieder geval de onderstaande informatie op:

- Een eenduidige definitie van mestbewerking en mestverwerking. Zo wordt duidelijk waarover het kader wel en niet gaat.
- Beschrijving van de hoeveelheden mest in Noord-Brabant die bewerkt moet worden.
- Ontwerp van enkele modelinstallaties voor klein- en grootschalige mestbewerking en verschillende technieken, om aan de hand daarvan de variëteit in mestbewerking en milieueffecten in beeld te brengen.
- Een verkenning van de 'hoeken van het speelveld', zoals grootschalige of kleinschalige bewerking, beperken van vervoerkilometers en maximale gezondheid.
- Stel op basis van de beschikbare informatie reële alternatieven samen die voldoende capaciteit voor mestbewerking bieden.
- Een beoordeling van de milieueffecten van de alternatieven, waarbij ten minste effecten op leefbaarheid, gezondheid, landschap en natuur meegenomen worden.
- Een verantwoording van de stappen in het afwegingsproces en de keuzes voor een nader te bepalen voorkeursalternatief.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie meer in detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie 'Aanpak milieuonderzoek mestbewerkingslocaties Noord-Brabant' van de Provincie Noord-Brabant (NRD). Dit wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD al voldoende aan de orde komen.

*Figuur 1 – Vergunde (rond) en aangevraagde (ster) locaties voor mestbewerking (blauw voor pluimveemest, paars voor overige mest) in Noord-Brabant
(bron: presentatie provincie 14 november 2019)*

Achtergrond

Gemeenten in Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant hebben samen met de provincie Noord Brabant het initiatief genomen voor het opstellen van een MER om te komen tot een 'zo breed mogelijk gedragen regionale afsprakenkader' over het locatiebeleid voor mestbewerkingsinstallaties in Brabant. Dit moet als toetsingskader gaan dienen voor gemeenten en provincie bij het beoordelen van initiatieven voor mestbewerking. Het MER moet ondersteunen bij een goede inhoudelijke onderbouwing en een zorgvuldig proces om dit afsprakenkader te bereiken. De provincie en de gemeenten in Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant zijn samen initiatiefnemer. De provincie is het bevoegd gezag.

Waarom een advies?

De provincie wil het proces zorgvuldig doorlopen en heeft daarom de Commissie m.e.r. gevraagd om te adviseren over de inhoud van het MER. De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, zijn te vinden door nummer 3428 in te vullen in het zoekvak op www.commissiemer.nl.

2 Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

2.1 Probleemstelling en doel

De NRD geeft aan dat het planMER zich richt op locatiekeuzes voor centrale mestbewerking. Dit betekent dat bewerking van eigen mest op één bedrijfslocatie buiten de scope van het planMER valt. Geef in het MER precies aan wat wel en niet onder mestbewerking en mestverwerking wordt verstaan. Relateer de definities aan de wettelijke plicht om een deel van het mestoverschot te verwerken, en aan andere ambities van de provincie betreffende kringlooplandbouw en/of lokale bewerking van mest. Het is noodzakelijk om dit goed af te bakenen omdat niet iedereen de begrippen mestbewerking en mestverwerking op dezelfde wijze gebruikt. Om verwarring over de probleemstelling en de mogelijke oplossingsrichtingen te voorkomen, is het noodzakelijk om heldere definities te hanteren.

De Commissie hanteert voor haar advies de volgende definities:

- Mestbewerking: alle biologische, fysische en/of chemische behandelingen van mest, zowel op kleine als grote schaal, waardoor de aard en/of hoeveelheid van de mest verandert. Mestbewerking kan leiden tot mestverwerking, maar dit hoeft niet zo te zijn.
- Mestverwerking: onttrekken van dierlijke mest (nutriënten) aan de Nederlandse landbouw, door export of anderszins.

Geef in het MER aan wat het doel is. In de NRD is het volgende doel opgenomen: een kader te ontwikkelen voor regionale afspraken over mestbewerkingslocaties waar mest schoon en veilig bewerkt kan worden (op basis van goede inhoudelijke onderbouwing en een zorgvuldig proces). Daarnaast is ook de versnelling transitie veehouderij (sluiten kringlopen en schone en veilige mestbewerking op geschikte locaties) genoemd als doel. Ga in het MER ook in op de doelstellingen voor kringlooplandbouw en laat zien hoe deze doelstellingen doorwerken in de opgave en in de alternatieven.

2.2 Beleidskader/beleidsontwikkeling

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor het maken van regionale afspraken voor mestbewerking(slocaties) en geef aan welke randvoorwaarden daaruit voortkomen. Benoem mogelijke tegenstrijdigheden in het beleid.

Uit de NRD en de toelichting blijkt dat het huidige beleid mogelijk gaat veranderen. Ga in een gevoeligheidsanalyse nader in op de (mogelijke) consequenties van deze veranderingen (zie paragraaf 3.1). Geef ook specifiek aan op welke wijze mestbewerking is opgenomen in de regionale programmering van bedrijventerreinen.

Ga – naast wat in de NRD al aan de orde komt – in het MER ieder geval in op (niet limitatief):

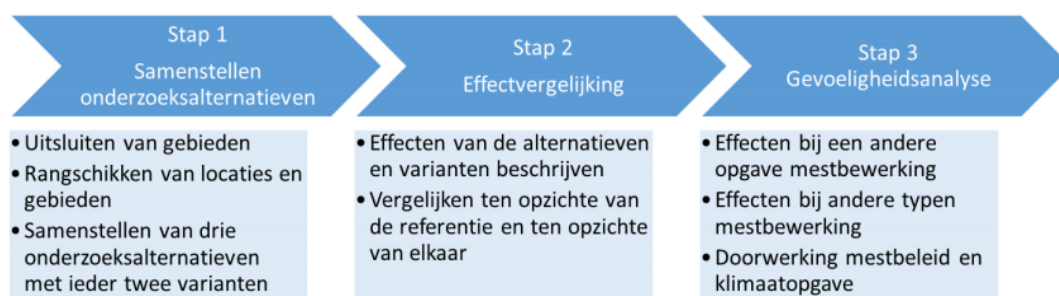
- Rijksbeleid: mestbeleid en omgevingsbeleid onder de Omgevingswet.
- Transitieagenda Voedsel & Biomassa (circulaire economie).
- NOVI (nog niet vastgesteld) en Landbouwnota voor zover die kaders geven waarbinnen toekomstige mestbewerking moet plaatsvinden.
- Stikstofbeleid.
- Toekomstig beleid dat mogelijk beperkingen oplegt aan de omvang van de veestapel.
- Brabantse omgevingsvisie.
- Omgevingsverordening (nog vast te stellen).
- Beleid om het Van Gogh Nationaal Park te realiseren.

2.3 Te nemen besluit(en)

Dit MER moet leiden tot een regionaal afsprakenkader voor mestbewerkingslocaties, dat in feite een gemeenschappelijk afwegingskader inhoudt. De NRD geeft aan ‘...de uitwerking per regio kan verschillen in verband met verschillen in vraag en aanbod, beschikbare locaties en regionale keuzen.’¹ Geef in het MER aan hoe en waar de definitieve keuzes vastgelegd worden (provinciaal, gemeentelijk) en welke ruimte er is voor regionale keuzen. In een later stadium zullen andere besluiten genomen worden voor de definitieve aanwijzing van locaties. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat de globale tijdsplanning is. Geef in het MER aan op welk moment de milieueffecten in meer detail en op locatieniveau onderzocht worden, zodat helder is welke onderzoeken nu en later uitgevoerd worden.

3 Stappenplan en alternatieven

De NRD stelt een aanpak voor in twee fasen waarbij fase 1 gaat over de samenstelling en effectvergelijking van alternatieven en een gevoeligheidsanalyse onder andere voor variatie in de kwantitatieve opgave voor mestverwerking. Deze fase bestaat uit drie stappen (figuur 2). In fase 2 wordt vervolgens het voorkeursalternatief uitgewerkt.

Figuur 2 – Drie stappen binnen fase 1 van het planMER: ontwikkelen en vergelijken onderzoeksalternatieven (bron: NRD)

De Commissie onderschrijft het nut van een dergelijke gestructureerde wijze. Echter, de voorgestelde aanpak concentreert zich vooral op het aanwijzen en beoordelen van locaties. De Commissie constateert dat bewust gekozen is voor het opstellen van een MER om tot een transparant en breed gedragen afsprakenkader te komen waarmee gemeenten en provincie initiatieven voor mestbewerking kunnen beoordelen. Daarom adviseert de Commissie eerst die aspecten te onderzoeken, die van invloed zijn op de inhoud van het afsprakenkader, en pas daarna specifieke locaties in het onderzoek te betrekken. Dit houdt het ‘speelveld’ breed en zorgt ervoor dat milieufafwegingen transparant zijn. Ook uit zienswijzen van gemeenten blijkt dat zij meer onderzoek willen naar relevante keuzes voor het afwegingskader voordat concrete locaties aanbod komen.²

Daarnaast adviseert de Commissie om de verschillende opgaven ten aanzien van mestbe- en verwerking een prominenter plek in het proces te geven door ze vooraf als scenario's op te nemen.³

¹ Zie NRD, pagina 1.

² In de NRD worden locaties beoordeeld op basis van uitsluitende criteria en kwaliteitscriteria. Deze criteria gaan zowel over ruimtelijke keuzes als over keuzes op locatieniveau. Vervolgens worden de locaties gerangschikt. Het is de Commissie niet duidelijk hoe bepaald wordt welke criteria zwaarder wegen bij de rangschikking. Om te voorkomen dat de beoordeling willekeurig oogt stelt de Commissie voor om die keuzes eerst te onderzoeken en daarna naar locaties te kijken.

³ In de NRD worden deze aspecten als gevoeligheidsanalyse meegenomen. Gevoeligheidsanalyses zijn over het algemeen geschikt voor kleinere variaties terwijl scenario's gunstig zijn als substantiële verschillen te verwachten zijn.

De Commissie gaat hieronder en in figuur 3 (zie pagina 7) in op een aantal processtappen om dit voor elkaar te krijgen.⁴ Wanneer de regionale afspraken eenmaal gemaakt zijn, kan het kader (zoals bedoeld) dienen als toetsingskader voor de initiatieven.

Stap A. Opgaven mestbewerking in beeld

De NRD specificeert verschillende scenario's voor de hoeveelheden te bewerken mest. Werk deze scenario's in het MER verder uit en houdt daarbij rekening met onderstaande punten. Ga voor de verschillende opgaven uit van een bandbreedte die flexibel genoeg is om mee te bewegen met beleidsfluctuaties en marktfluctuaties:

- Betrek actuele en te verwachten beleidsontwikkelingen (zoals het landbouwbeleid) bij de inschatting van de hoeveelheden mest die in de provincie zullen worden geproduceerd, en de mestbewerkingsopgave die daaruit volgt.
- Druk de mestbewerkingsopgave zowel uit in kilogrammen fosfaat als in kubieke meters mest. Betrek hierbij ook de bestaande en in procedure zijnde bewerkingscapaciteit.
- Specificeer de mestbewerkingsopgave voor rundveemest respectievelijk varkensmest (in kilogrammen fosfaat en kubieke meters⁵). Onderbouw waarom de mestbewerkingsopgave wel of niet relevant is voor andere mestsoorten, zoals pluimvee- en geitenmest.
- Ga in op de totale opgave in de provincie en betrek vervolgens (de kennis over) de mestbewerkingscapaciteit en –opgaven in naburige provincies en Vlaanderen.
- Maak in het MER inzichtelijk welke (kwantitatieve) invloed de mestbewerking op eigen bedrijfslocaties heeft op de resterende mestbewerkingsopgave in de provincie.

Stap B. Verschillende modelinstallaties

De combinatie van installaties en locaties is bepalend voor de te verwachten milieueffecten. Installaties kunnen sterk variëren in schaalgrootte, toegepaste technieken en benodigd oppervlak. Mestbewerking kan gaan over mestscheiding op bedrijfsniveau, maar ook over hoogtechnologische nabewerking op industriële schaal. Daardoor kunnen ook de te verwachten milieueffecten sterk variëren. Er is niet één modelinstallatie die voldoende representatief is. Het MER moet verschillende modelinstallaties beschrijven die met elkaar voldoende representatief zijn voor de bandbreedte qua schaalgroottes, technieken en te verwachten milieueffecten. Modelinstallaties kunnen bijvoorbeeld bestaan uit kleinere installaties voor scheiding van (eigen) mest en een grotere installatie waar mest van verschillende boeren vergaand wordt (na)bewerkt.

Stap C. Omgevingseffecten van de modelinstallaties

Inventariseer op welk type locaties de verschillende modelinstallaties passen. Logischerwijs zijn de kleinere installaties geschikt(er) voor een boerenerf en ligt het op een bedrijventerrein meer voor de hand om een grote mestbewerkingsinstallatie te plaatsen. Onderzoek de milieugevolgen van onderzochte combinaties. Ga hierbij in op milieueffecten zoals leefbaarheid, gezondheid, landschap en natuur⁶ (zie ook hoofdstuk 4). Geef inzicht in de randvoorwaarden die dit oplevert voor de inpassing van modelinstallaties in de omgeving.

⁴ Het stappenplan is deels gebaseerd op het stappenplan van de RES: <https://commissiemer.nl/adviezen/3340> en https://commissiemer.nl/docs/mer/p33/p3340/infographic_res_en_m.e.r..pdf.

⁵ Dit is nodig om een inschatting te maken van het te vervoeren volume en kentallen voor geur, stikstofemissies en dergelijke worden per kubieke meter mest uitgedrukt.

⁶ Hiervoor kunnen de kwaliteitscriteria uit de NRD deels gebruikt worden. Vergunbaarheid kan hier ook een thema zijn, maar omdat het beleid kan veranderen – ook als gevolg van dit plan, is een classificatie ‘niet vergunbaar onder huidige regelgeving’ geen houdbare classificatie.

Stap D. Bepaal het speelveld

Deze stap moet het speelveld aangeven waarbinnen de alternatieven bepaald worden. Perk de hoeken van het speelveld hier zo min mogelijk in.⁷ Ga eerst in op de **ruimtelijke kansen en belemmeringen** voor mestbewerking. Inventariseer kansen zoals beschikbaarheid van goede infrastructuur en/of mestaanbod. Voor belemmeringen kunnen uitsluitende criteria opgenomen worden zoals Natura 2000-gebieden, Natuur Netwerk Brabant (NNB), de Groenblauwe Mantel, de bebouwde kom (met uitzondering van aangewezen industrieterreinen) en zones rondom woningen en/of (andere) gevoelige bestemmingen.⁸ Bepaal de maximale variatie in te onderzoeken alternatieven of '**hoeken van het speelveld**'. Inventariseer daarvoor de provinciale, regionale en lokale (bestuurlijk) gewenste oplossingen en betrek hierbij de kansen en belemmeringen voor mestbewerking en de effecten van de modelinstallaties. Dit betreft ruimtelijke keuzes zoals klein- en grootschalige bewerking, beperking van vervoerskilometers en maximaal inzetten op gezondheid.⁹

Stap E. Alternatieven samenstellen

Stel op basis van de informatie uit de voorgaande stappen alternatieven samen. Alternatieven bestaan uit combinaties van modelinstallaties waarmee de in Stap A bepaalde (ranges in) hoeveelheden mest bewerkt kan worden. Naar verwachting zullen deze niet gelijk zijn aan de hoeken van het speelveld, maar uit tussenvormen bestaan. Een alternatief bestaat dan bijvoorbeeld uit enkele grotere installaties aangevuld met meerdere kleine installaties (zie figuur 3). Ook kan gevarieerd worden in aanpak: een uniforme aanpak voor heel Noord-Brabant, of een gedifferentieerde aanpak voor bepaalde regio's.

Stap F. Onderzoek of het past

Deze stap is bedoeld om te onderzoeken of de samengestelde alternatieven 'passen' in de realiteit. Een belangrijk onderdeel daarvan is om te onderzoeken of er voldoende geschikte locaties beschikbaar zijn. Wanneer er te weinig locaties zijn voor de restopgave te voldoen, moet het alternatief in stap E aangepast worden. Gebruik deze stap dan ook iteratief in samenhang met het samenstellen van de alternatieven.

- Zijn er voldoende locaties die aan de randvoorwaarden uit stap C voldoen om aan de benodigde capaciteit voor de restopgave te voldoen?
- Zorg ervoor dat de alternatieven rekening houden met de scenario's voor de restopgave uit stap A. Zo wordt duidelijk in hoeverre een alternatief geschikt is bij een lagere of hogere opgave.
- Ga na wat de behoefte is van potentiële (markt)partijen die mest willen bewerken (om te voorkomen dat een onhaalbaar alternatief gekozen wordt).
- Laat zien in hoeverre de alternatieven passen binnen de wetgeving en het beleidskader (zie paragraaf 2.2).
- Houd rekening met draagvlak.

Verantwoord de keuzes die in deze stap gemaakt worden in het MER.

⁷ Eén van de uitsluitende criteria is gebieden waar een beperking voor veehouderij geldt. Dit sluit veel gebieden uit, maar deze hoeven in dit stadium nog niet af te vallen.

⁸ Ook verschillende zienswijzen gaan in op gevoelige bestemmingen.

⁹ Deze suggesties komen deels uit de NRD, deels uit de zienswijzen.

Stap A: breng mestopgave in beeld

Opgave 1

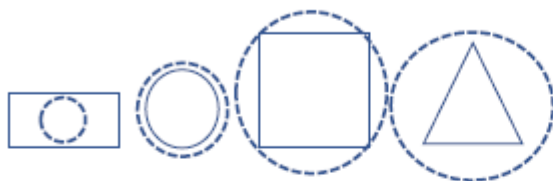
Opgave 2

Opgave 3

Stap B: definieer modelinstallaties

Stap C: bepaal omgevingseffecten van modelinstallaties

Stap D&E: bepaal hoeken speelveld en stel alternatieven samen

	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C
Opgave 1			
Opgave 2			
Opgave 3			

Stap F: onderzoek of het past

	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C
Opgave 1			
Opgave 2			
Opgave 3			

Stap G en H: bepaal effecten alternatieven en bepaal voorkeursalternatief

	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C
Opgave 1			
Opgave 2			
Opgave 3			

Figuur 3- schematisch overzicht stappenplan

Stap G. Effecten van de alternatieven en varianten

Zie hoofdstuk 4.

Stap H. Voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief kan bestaan uit verschillende onderdelen uit de alternatieven. Beschrijf op basis van voorgaande informatie het voorkeursalternatief en geef een verantwoording van de gemaakte keuzes, inclusief een milieuverantwoording.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Effectbepaling

Ga voor de effectbepaling van de verschillende milieuthema's telkens afzonderlijk in op:

- Vervoer.
- Op- en overslag.
- Het mestbewerkingsproces zelf (de installatie). Ga hierbij naast de normale bedrijfsvoering, ook in op bijzondere bedrijfsomstandigheden en incidenten.

Onderbouw de keuze van de rekenregels en modellen en van de kwaliteit van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen voor leefbaarheid, gezondheid, landschap en natuur worden bepaald. Ga – indien expert judgement gebruikt wordt – in op de methode die gebruikt is, zodat deze transparant en navolgbaar is.

Modelinstallaties

Ga voor het kwantificeren van emissies en milieueffecten van de modelinstallaties (stap C) uit van kentallen afkomstig van bestaande installaties en/of uit de literatuur. Deze kentallen moeten voldoende representatief zijn voor de mestsoorten, technieken en schaalgroottes die in de modelinstallaties zijn aangenomen. Ga in op onzekerheden met betrekking tot de gebruikte kentallen (bron, ouderdom, betrouwbaarheid).

Ga vervolgens in op de (potentiële) effecten van deze modelinstallaties op leefomgeving en gezondheid (zie 4.2), landschap (4.3), vervoer (zie 4.4) en natuur (4.5). Geef voor zover mogelijk (op basis van praktijkervaringen) een (kwalitatieve) inschatting van de bijzondere omstandigheden die zich in en om de modelinstallaties kunnen voordoen, hoe frequent deze optreden, en wat dit betekent voor de emissies en milieueffecten.

Overweeg om per modelinstallatie te werken met 'dominante' milieueffecten: voor grotere installaties zullen dit mogelijk landschap en vervoer zijn, voor een kleinere wellicht geur.

Vergelijking alternatieven

Ga voor de vergelijking van alternatieven (stap G) uit van dezelfde milieueffecten als voor de modelinstallaties, maar beschouw deze nauwkeuriger en neem alle milieueffecten mee. Plaats de milieueffecten in de ruimtelijke context, waarbij het nadrukkelijk om het locatietype (en niet een concrete locatie) gaat. Bijvoorbeeld: voor 'externe veiligheid' blijkt uit stap C een contour waarbinnen ontploffingsgevaar is, uit stap G blijkt of er binnen die contour weinig (buitengebied) of juist veel (bedrijventerrein) mensen aanwezig zijn en dus veiligheidsrisico's lopen. Ga hierbij ook in op de effecten van het alternatief als geheel, bestaande uit een mix van installaties en locaties.

4.2 Leefomgeving en gezondheid

Ga voor de verschillende modelinstallaties en alternatieven in op de invloed op luchtkwaliteit, geur, geluid en externe veiligheid van zowel de installatie/het bedrijfsproces, als gedurende op- en overslag en transport. Geef aan wat de wettelijke en gezondheidskundige¹⁰ toetsingskaders zijn, en sluit waar mogelijk aan bij de (provinciale) beleidskaders voor de veehouderijsector. Geef een inschatting van het aantal blootgestelden in gezondheidsrelevante blootstellingsklassen, en ga in op cumulatie van milieueffecten gedurende vervoer, op- en overslag en bedrijf, maar ook met bestaande bedrijfsactiviteiten. Ga naast woningen ook in op andere gevoelige bestemmingen zoals kinderdagverblijven, ziekenhuizen en verpleeghuizen.¹¹

Onderbouw de herkomst van de emissies (metingen, schattingen, berekeningen) in het MER en ga in op de onzekerheden samenhangend met de gehanteerde rekenregels/-modellen. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde emissies en milieueffecten.

Ga in het MER in op mogelijke mitigerende maatregelen, gericht op emissie- en risicoreductie. Het kan daarbij gaan om maatregelen op het gebied van emissiereductie, verbeteren van de fysieke veiligheid, monitoring en controle, verkeersmaatregelen en communicatie¹².

Lucht

Beschrijf de emissie en verspreiding van luchtverontreinigende stoffen, waarbij in ieder geval fijn stof (PM₁₀ en PM_{2.5}), stikstofdioxide en ammoniak kwantitatief in beeld worden gebracht. Ga ook in op gezondheidskundig relevante componenten in het luchtverontreinigingsmengsel die specifiek samenhangen met mest te weten: endotoxinen, zoönoseverwekkers, antibioticumresiduen, resistente bacteriën en andere schadelijke micro-organismen.

Geur

Geef aan wat de (potentiële) geurbronnen zijn en ga hierbij in op mogelijkheden om geuremissies te beperken. Geef de toename van ammoniak, zwavelige verbindingen en eventueel andere geurverwekkende componenten weer en bereken de geurcontouren.

Geluid

Ga in het MER in op het verkeerslawaaï samenhangend met aan- en afvoer van mest en geef de geluidscontouren voor de (model)installaties (industrielawaai). Ga daarbij ook in op de geluidproductie bij overslag.

Water

Geef in het MER inzicht in de gevolgen op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, met bijzondere aandacht voor micro-organismen (zoönoseverwekkers, resistente bacteriën, endotoxinen) en antibioticumresiduen¹³. En onderzoek maatregelen om het water te beschermen.

¹⁰ Zoals de gezondheidskundige advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluid van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)

¹¹ Verschillende zienswijzen merken op dat er naast woningen ook andere gevoelige bestemmingen zijn.

¹² Zie bijvoorbeeld Risicoperceptie en mestbewerking Een kwalitatieve verkenning van beleving bij Omwonenden van de GGD BZO: <https://www.ggdbzo.nl/nieuws/Documents/Rapport%20onderzoek%20Risicoperceptie%20Mestbewerking.pdf>

¹³ Kennisbericht Mest en mestbewerking, versie 2, 5 februari 2019: <https://www.kennisplatformveehouderij.nl/sites/default/files/2019-02/Kennisbericht%20Mestbewerking%20-%20versie%20202%20-%205205%20februari%202019.pdf>

Veiligheid

Ga in het MER in op de (externe) veiligheid van de mestbewerkingsinstallaties. Beschrijf de risico's voor omwonenden en ga ook in op de gevolgen voor het milieu bij het vrijkomen van gevaarlijke stoffen in lucht, water en bodem.

4.3 Landschap en cultuurhistorie

Landschap en cultuurhistorie spelen een belangrijke rol in het afwegingskader. In dit kader moet ook meer duidelijkheid komen over de vraag of mestbewerkingsinstallaties vooral een logische uitbreiding zijn van het agrarisch ondernemen en dus in het buitengebied geplaatst dienen te worden, of dat het als verdergaande industrialisatie gezien moet worden die thuishoort op een bedrijventerrein. In het eerste geval is een aantasting van het Brabantse (agrarische) landschap aan de orde en in het tweede geval een vermenging van agrarische en stedelijke functies op bedrijfsterrainen.

Om meer duidelijkheid in te verschaffen, is het van belang om inzicht te krijgen in de vormgeving van de verschillende mestbewerkingsinstallaties (maximale grootte). Ook de belevingsaspecten zijn hierbij van belang, aangezien het veelal om gesloten gebouwen ('black box').

Maak voorafgaand aan het beschrijven van de effecten een weging van mogelijke effecten op het agrarische landschap versus effecten op bedrijventerrainen. Maak duidelijk in welke omstandigheden en waarom het ene effect zwaarder weegt dan het andere. Dit kan helpen om eventuele discussies over de effecten te voorzien van zo objectief mogelijke argumenten.

Bepaal vervolgens bij welke landschapstypen de mestbewerkingsinstallaties in meer of mindere mate conflicteren met de kernkwaliteiten. Stel hiervoor een typologie op die aansluit bij de keuzes die voorliggen. Als bijvoorbeeld uit de locatieselectiestap blijkt dat er buiten de categorie van de heideontginningen geen andere landschappen in aanmerking komen, dan is het van belang om precies die categorie te verfijnen. Hetzelfde geldt voor de bedrijventerrainen. Ook daarvoor is het nodig om een typologie op te stellen die het maken van een oordeel over de effecten op identiteit en cultuurhistorie mogelijk maakt.

Maak een extra zorgvuldigheidsslag door 'in principe geschikte locaties' te toetsen op de mogelijke verstoring van cultuurhistorische en archeologische objecten in de nabije omgeving. Geef in het MER aan of de effecten met specifieke inpassingsmaatregelen te mitigeren zijn en of deze maatregelen afdwingbaar en handhaafbaar zijn.

4.4 Vervoer

Geef voor de modelinstallaties en alternatieven aan hoeveel vervoersbewegingen te verwachten zijn met betrekking tot aan- en afvoer van grondstoffen en producten. Geef aan gedurende welke periode van de dag, avond of nacht deze zullen plaatsvinden, in verband met verkeershinder.

Breng ook eventuele neveneffecten in beeld. Bijvoorbeeld: als blijkt dat ten gevolge van het oprichten van talrijke mestbewerkingsinstallaties in het buitengebied de plattelandswegen moeten worden verbreed, breng dan ook de effecten daarvan in beeld.

4.5 Natuur

4.5.1 Natuurwaarden algemeen

Geef in het MER een globale omgevingsanalyse van het studiegebied. Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen het plan kan hebben voor natuurgebieden en beschermde soorten. Geef van zowel de natuurwaarden binnen als buiten het plangebied de status aan (in ieder geval Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Brabant). Geef aan of het plan natuureffecten kan hebben, zoals vernietiging, stikstofdepositie, barrièrewerking, verstoring of verdroging.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.5.2 Beschermde soorten

Breng op hoofdlijnen de verspreiding van beschermde soorten in het plangebied in beeld, bijvoorbeeld aan de hand van bestaande gegevens. Beschrijf de meest waardevolle/kwetsbare soorten, waar zij voorkomen en welk beschermingsregimes voor de soorten gelden.

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor relevante soorten en bepaal het risico op overtreding van verbodsbepalingen in het kader van de Wet natuurbescherming, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Ga – voor zover relevant – in op de risico's voor de staat van instandhouding van beschermde soorten tijdens aanleg en gebruik. Beschrijf (mitigerende) maatregelen die aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.5.3 Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en het Natuur Netwerk Brabant (NNB)¹⁴. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef de status hiervan aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking) die in het MER moeten worden beschreven. Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Natura 2000-gebieden

Geef voor Natura 2000-gebied(en) in Noord-Brabant:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of er gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van de huidige, feitelijke, legale situatie. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, geldt dat een Passende

¹⁴ Het gaat om Natura 2000-gebieden zoals Grote Peel, Deurnsche Peel & Mariapeel en Leenderbos, Grote Heide & de Plateaux.

beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

Natuur Netwerk Brabant (NNB) en overige natuur

Geef aan wat het beleid is voor het NNB en provinciale landschappen, welke gebieden in het studiegebied liggen en de daarvoor geldende wezenlijke kenmerken en waarden. Onderzoek in het MER welke effecten de activiteiten hebben op NNB en overige natuur. Onderzoek daarbij welke stikstofdeposities te verwachten zijn. Probeer zoveel als mogelijk de effecten kwantitatief te beschrijven en geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Ga ook in op cumulatieve effecten.

Verzuring en vermisting en beschermde gebieden

Beschrijf in het MER de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op de Natura 2000-gebieden en de NNB-gebieden. Bepaal dan of – in cumulatie met andere activiteiten – aantasting van de ‘wezenlijke kenmerken en waarden’ van de NNB-gebieden kan optreden als gevolg van het voornemen.

Onderzoek in een Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het plan, in cumulatie met andere activiteiten, de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet aantast. In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling mitigerende maatregelen worden meegenomen. Het voornemen en de alternatieven moeten uitvoerbaar zijn binnen de kaders van de Wet natuurbescherming (Wnb). Beschrijf daarom in ieder geval één alternatief waarbij aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden wordt voorkomen.

4.6 Klimaatmitigatie

Geef aan in welke mate het bewerken van mest conform de gedefinieerde alternatieven bijdraagt aan de terugdringing van lachgas, methaan en CO₂-emissies. Vergelijk de alternatieven onderling.

5 Overige aspecten

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’ en ‘onzekerheden en evaluatieprogramma’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Leemten in milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Dit kan een rol spelen vanwege het ontbreken van kentallen voor mestbewerking. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het kennistekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt, op korte termijn kan worden ingevuld.

Voor zoönosen, antibioticumresiduen, endotoxinen en andere micro-biologisch-gerelateerde emissies zijn relatief weinig kwantitatieve data voorhanden¹⁵. Tegelijkertijd is de bezorgdheid over juist deze componenten groot¹⁶. Ga in het MER in op de leemten in informatie die er over dit onderwerp zijn. Bespreek minimaal op kwalitatieve wijze de aanwezigheid van deze componenten in mest(producten) en hoe deze tijdens transport, op- en overslag, en in de verschillende mestbewerkingprocessen al dan niet naar de omgeving kunnen verspreiden.

5.2 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met een duidelijke legenda. Sommige kaarten van Noord-Brabant bevatten veel informatie die op A4-formaat niet goed te lezen is. Presenteer deze (ook) op groter dan A4-formaat.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

¹⁵ Kennisbericht Mest en mestbewerking, versie 2, 5 februari 2019:
<https://www.kennisplatformveehouderij.nl/sites/default/files/2019-02/Kennisbericht%2520Mestbewerking%2520-%2520versie%25202%2520-%25205%2520februari%25202019.pdf>

¹⁶ Verschillende zienswijzen richten zich op deze gezondheidsrisico's.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Arjen Brinkmann
dr.ir. Marieke Dijkema
dr. Roeland During
Marianne Schuerhoff MSc (secretaris)
ir. Harry Webers (voorzitter)
drs. Gerrit de Zoeten

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Regionaal afsprakenkader voor mestbewerkingslocaties.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een m.e.r. vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. In dit geval gaat het mogelijk om kaderstelling voor de “oprichting, wijziging of uitbreiding van een geïntegreerde chemische installatie, dat wil zeggen een installatie voor de fabricage op industriële schaal van stoffen door chemische omzetting, waarin verscheidene eenheden naast elkaar bestaan en functioneel met elkaar verbonden zijn” (C21.6 of D21.6). Een MER kan ook nodig zijn omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag voor de m.e.r.-procedure

Provincie Noord-Brabant.

Initiatiefnemer besluit

Gemeenten in Noordoost- en Zuidoost-Brabant en provincie Noord-Brabant.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 11 november 2019 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3428](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@ela.nl
w commissiemer.nl

Bijlage 3

Advies Brabant Advies

Provincie Noord-Brabant

het College van Gedeputeerde Staten

T.a.v. mevrouw N. Wester,

programmamanager milieu en gezondheid

Postbus 90151

5200 MC 's-Hertogenbosch

DATUM:

11 december 2019

KENMERK:

2019.12.10/SW

ONDERWERP:

Advies Locatiebeleid Mestbewerking Noord-Brabant (NRD)

Geacht College,

Graag bieden wij u ons advies aan over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Mestbewerkingslocaties in Noord-Brabant. We verwijzen hierbij naar uw verzoek om advies van 19 september 2019.

Bij het begin van deze m.e.r.-procedure is het een goed moment om een reflectie vanuit verschillende invalshoeken te geven. Wij hebben daarom de inzichten van leden uit onze verschillende adviesraden betrokken. Naast de Provinciale Raad voor de Leefomgeving gaat het om de Sociaal-Economische Raad Brabant, de Provinciale Raad Gezondheid en de Young Professionals Brabant.

We waarderen uw keuze voor een zorgvuldig proces om te komen tot een onderbouwd kader voor het bepalen van geschikte locaties van mestbewerking in Noord-Brabant. Het zorgt voor een eenduidig en overzichtelijk beleid voor deze complexe materie. Dit kan willekeurig voorkomen en zorgen voor een gelijk speelveld voor alle initiatieven. Het is positief dat gemeenten in Noordoost en Zuidoost-Brabant samen met de provincie hierover het gesprek aangaan en hiervoor gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Ook is het positief dat de verbreding met de andere Brabantse gemeenten en waterschappen wordt gezocht.

Ons advies bevat 9 verschillende punten. We starten met een kritische kanttekening (punt 1). In het verlengde hiervan komen we met 8 met elkaar samenhangende adviespunten (2 t/m 9) die toegespitst zijn op de NRD.

1. BEKIJK MESTBEWERKING IN BREDER PERSPECTIEF

De vraag is - en die is wellicht lastig omdat die buiten de scope van de NRD valt - of we met deze aanpak *'de dingen goed doen óf dat we de juiste dingen doen'*. Deze vraag stellen wij ons wanneer we vanuit een breder perspectief dan de NRD naar het Brabantse mestoverschot kijken. We zien dit overschot dan als een symptoom van onbalans van een landbouw- en voedselsysteem. Het bewerken van dit grote overschot is dan de oplossing van een acuut kortetermijnprobleem. Het is echter geen oplossing voor de langere termijn. Vanuit dat bredere perspectief is dan de vraag hoe we een mestoverschot kunnen voorkomen en welke vormen van landbouw hierbij horen. Het gaat dan om de inzet voor lange termijn en

een transitie daarnaartoe. Mest en mestbewerking zullen ook in deze vormen van landbouw noodzakelijk zijn. In deze context heeft mest een positieve bijdrage want deze is onmisbaar voor duurzaam bodemgebruik.

2. ONDERZOEK OOK ANDERE SCENARIO'S

De in de NRD voorgestelde scenario's gaan uit van meer of minder business as usual. Wij adviseren u in het verlengde van punt 1 ook een expliciet scenario over de transitie naar kringlooplandbouw uit te werken¹. Daarnaast is het gewenst een meer pragmatisch scenario uit te werken waarbij de huidige vergunde (maar nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit voldoende is om het mestoverschot te bewerken.

Met het kringlooplandbouw-scenario spelen we in op de door landelijk en provinciaal gewenste ontwikkelingsrichting van de landbouw. Met het pragmatisch scenario spelen we in op de effecten van verschillende actuele beleidsontwikkelingen op de mestomvang en benodigde mestbewerking².

3. ZORG VOOR INZICHT IN CAPACITEIT VAN MESTBEWERKING

Het is gewenst beter inzicht te krijgen in de beschikbare mestbewerkingscapaciteit en mestomvang in Brabant. Dat maakt adaptief sturen op al dan niet uitbreiding van mestbewerkingscapaciteit in Noord-Brabant beter mogelijk. Nu is het nog lastig exacte gegevens van de capaciteit aan mestbewerking (vergund dan wel deels of nog niet gerealiseerd) en ook van de hoeveelheid mest in Brabant op een rij te krijgen. Aangesloten kan worden bij de systematiek van bestaande monitoring zoals het Bestand Veehouderijbedrijven in Brabant (BVB) van de provincie.

4. REALISEER EERST VERGUNDE LOCATIES

We adviseren om als eerste ervoor te zorgen dat bestaande vergunde locaties gerealiseerd en gefaciliteerd worden. Dan zal blijken of er al voldoende mestbewerkingscapaciteit beschikbaar is en of uitbreiding in Brabant nodig is. Uit de NRD (pag. 16) blijkt dat met de huidige vergunde (en nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit al een groot deel van het mestoverschot (78%) bewerkt kan worden.³ Dit bevelen we aan ook met het oog op de verwachte effecten

- 1 Kringlooplandbouw dient te leiden tot verminderen van kunstmestverbruik, verbeteren van bodemkwaliteit en hergebruik van reststromen, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij daar waar ze ontstaan. Daarbij is discussie op welke schaal je de kringloop realiseert, binnen Nederland of ruimer in Noordwest-Europa. Zie o.a. [het realisatieplan Visie Kringlooplandbouw, 17 juni 2019](#)
- 2 Het gaat hier om de effecten van maatregelen in het kader van de stikstofaanpak, de klimaatafspraken voor de landbouw, de eisen in relatie tot de Kader Richtlijn Water (KRW) en Europese Nitraatrichtlijn en de saneringsregeling van de varkenshouderij. In de NRD is relatief summier en versnipperd aandacht voor de effecten van actuele ontwikkelingen op de mestomvang en benodigde mestbewerking zoals in de beschouwing op pagina 33.
- 3 In de NRD is aangegeven dat de capaciteit aan mestbewerking 78% bedraagt van het mestoverschot in Brabant. Eerder hebben Gedeputeerde Staten in opdracht van PS afgesproken overcapaciteit te willen tegengaan: bij een vergunde capaciteitsnorm van 80% van het mestoverschot komen GS met voorstellen voor begrenzing van de capaciteit, zie pagina 16 van de NRD.

van nieuw beleid op de mestomvang (zie eerder bij punt 2). We realiseren ons hierbij dat provincie en gemeenten zelf geen initiatief tot mestbewerking kunnen nemen en dat zij geen initiatieven kunnen afdwingen bij het bedrijfsleven.

5. MAAK KWALITEITSCRITERIA EN BEOORDELINGSKADER DUIDELIJKER

Wij adviseren u onderstaande vragen te beantwoorden. Dit geeft meer duidelijkheid over hoe u de kwaliteitscriteria en het beoordelingskader toepast en hoe u vervolgens uitkomt bij voorkeursalternatieven.

► Zijn andere type criteria nodig?

Genoemde kwaliteitscriteria bestrijken al een breed spectrum. Het gaat om risico gerelateerde milieu- en omgevingscriteria. Wanneer we integraal kijken is het denkbaar ook andere typen criteria te benoemen. Bijvoorbeeld wat de betekenis is van een mestbewerkingsinstallatie voor de regionale economie.

We kunnen daarbij denken aan wat voor soort werkgelegenheid dat vraagt, of vaardig personeel beschikbaar is en wat dit vraagt aan huisvesting. Deze aanvullende criteria zijn waardevol bij de bepaling van geschikte locaties.

► Hoe waarderen we criteria?

In de NRD wordt met een vijfpuntschalig plus- en minstelsysteem (++) gewerkt. Een dergelijk systeem helpt om de beoordeling van een potentiële locatie snel in één beeld te vangen. Tegelijkertijd is kwaliteit soms lastig te kwantificeren en zijn categorieën onderling lastig te wegen en te vergelijken. Verder vragen wij ons af of er ruimte is voor lokale flexibiliteit bij het toekennen van waarde aan bepaalde criteria. En hoe zwaar geldt het principe "de minste belasting voor bewoners"?

► Hoe bepaalt de mestbewerkingstechniek de geschiktheid van een locatie?

De uitkomst van het waarderingssysteem is dat een bepaalde locatie wel of niet geschikt is. Hierbij wordt geen rekening gehouden met verschillen in mestbewerkingsprocessen en -technieken: bijv. vergisten, scheiden, composteren, hygiëniseren, al dan niet gecombineerd en in open en gesloten systemen. Voor elke techniek geldt dat deze andere effecten op de leefomgeving heeft. Daarom is het ook relevant te inventariseren of een bepaalde mestbewerkingstechniek op een locatie wel/niet/meer geschikt is dan een andere variant.

► Hoe verhouden de kwaliteitscriteria zich tot het beoordelingskader?

Het is voor ons niet duidelijk hoe de verschillende kwaliteitscriteria zich verhouden tot de thema's van het beoordelingskader. Geldt er een fasering in de toepassing? Gelden de kwaliteitscriteria als randvoorwaarde vóór het toepassen van het beoordelingskader?

6. NEEM GEZONDHEID VOOR MENS, DIER EN OMGEVING ALS UITGANGSPUNT

Het is belangrijk om veel waarde toe te kennen aan de impact van het toewijzen van voorkeurlocaties op de gezondheid voor mens, dier en de omgeving. In het beoordelingskader⁴ komen al verschillende aspecten van gezondheid aan bod. Aanvullend adviseren wij het waakzaamheidsprincipe⁵ te hanteren. Dit principe geeft vrijheid om nieuwe technologieën uit te proberen maar houdt wel continu de vinger aan de pols. Via voortdurende monitoring kunnen ongewenste risico's in beeld komen. Adequaat onderhoud en herstel helpt om deze risico's snel en op tijd weg te nemen.

7. BETREK BELANGHEBBENDEN RUIMHARTIG EN OP TIJD BIJ AANPAK

Wij adviseren u maatschappelijke stakeholders en vertegenwoordigers van burgerbelangen ruimhartig en op tijd te betrekken in deze aanpak. Het structureren en (h)erkennen van maatschappelijke zorgen, emoties en percepties en hiervoor ruimte geven dragen bij aan een goede dialoog. Wanneer u daarvoor niet op tijd oog heeft, kan het leiden tot een grotere afstand tussen initiatiefnemers en omwonenden, experts en niet-experts, humaan en veterinair.

In complexe maatschappelijke discussies – zoals de discussie over mest(bewerking) en effecten op volksgezondheid – is het lastig en bijna onmogelijk om feiten en waarden uit elkaar te houden.

Voor een goede dialoog is het relevant naast de lasten ook mitigerende maatregelen aan te bieden zoals bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van mestproducten voor de (moes)- tuinen van omwonenden.

8. GA ZORGVULDIG OM MET VERGUNNINGEN

Het is belangrijk bij de vergunningverlening goed de vinger aan de pols te houden. Het hanteren van een maximumtermijn van vijftien jaar voor vergunningen van industriële mestbewerking en de plicht om gebouwen en installaties na afloop van de vergunningsperiode te saneren, passen hierbij. We adviseren dit omdat de markt van mestproducten snel kan veranderen, net als de omvang van het mestoverschot, waardoor er minder capaciteit aan mestbewerking nodig is.⁶ De benadering van de vinger aan de pols houden kan ongewenste leegstand voorkomen.

4 Zoals bij het thema volksgezondheid en bij het thema woon- en leefklimaat, NRD pagina 30.

5 Het waakzaamheidsprincipe is opgenomen in een eerder advies van de Provinciale Raad Gezondheid over mestbewerking vanuit het perspectief van gezondheid (2014). Hierin zijn de verschillende gezondheidsrisico's in beeld gebracht: bij het transport naar de mestverwerkingsinstallatie, bij het terrein van de mestverwerkingsinstallaties, bij de productstromen na verwerking van de mest en ook de cumulatie van de verschillende gezondheidsrisico's. Ook is er aandacht voor de beleving van gezondheidsrisico's bij mestbewerking.

6 Het initiatief voor mestbewerking ligt allereerst bij marktpartijen. Hoe de markt van bemestingsproducten zich ontwikkelt is mede onderhevig aan de dynamiek van actuele beleidsontwikkelingen. Daarbij is het moeilijk te voorspellen aan welke bemestingsproducten er nu en in de toekomst behoefte is bij de lokale c.q. Noordwest-Europese markt en welke mestbewerkingsmethode hiervoor geschikt is.

Daarnaast adviseren wij om in uitzonderlijke gevallen adaptief om te gaan met de termijn van de vergunning. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een innovatieve en duurzame business-case van mestbewerking die meer jaren vergt.

9. MAAK DUIDELIJKE SPELREGELS VOOR BESTUURLIJK COMMITMENT

We adviseren u duidelijke spelregels over rol en bevoegdheden te maken waaraan u zichzelf als provincie samen met gemeenten en waterschappen verbindt via deze m.e.r.-procedure.

Het voorkomt dat de uitkomst van het zorgvuldig m.e.r.-proces – namelijk geschikt bevonden locaties op basis van relevante milieu-informatie – niet of onvoldoende wordt gedragen. We kaarten dit aan omdat uit de zienswijzen is op te maken dat verschillende gemeenten zich om uiteenlopende redenen terughoudend lijken op te stellen als het gaat om een mogelijk geschikte locatie van mestbewerking.

Wij wensen u succes met de uitwerking van de plannen en hopen u hiermee naar voldoening te hebben geadviseerd.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Geel,
Voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving

Bijlage 4

Ingebrachte zienswijzen en reacties daarop

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.1	Sluiten kringlopen	1	Inspreker betoogt dat mestbewerking juridisch, financieel en technisch niet mogelijk is en niet past binnen het beleid van de minister van LNV, gericht op het circulair maken van onze landbouw	Het feit dat in binnen- en buitenland met succes mest wordt bewerkt logenstrafte de stelling van de inspreker. Mestbewerking, mits uitgevoerd op de juiste manier, draagt bij aan het circulair maken van de landbouw.	
1.1	Sluiten kringlopen	2	Inspreker onderschrijft het beleid zoals verwoord in de 'Visie op Mestbewerking' van de gezamenlijke Gemeenten en heeft besloten in te stemmen met deze visie. Centraal in de 'Visie op mestbewerking' en Hoofdstuk 2 van de NRD staat het streven om alle mest (op de veehouderijlocatie) te bewerken voor opslag of aanwenden.	Wij nemen kennis van deze mededeling.	
1.1	Sluiten kringlopen	3	Volgens inspreker betekent het streven om alle mest (op de veehouderijlocatie) te bewerken voor opslag of aanwenden dat in de toekomst de veehouder in een aangepast stalsysteem, dagelijks al zijn mest na scheiding in de stal naar een installatie op zijn eigen terrein brengt en daar vergist of bewerkt. Hierom en rekening houdend met de recente PAS uitspraak van de RvS, is het niet logisch om bij onderzoek te blijven uitgaan van bewerking van het overschot, centrale bewerking en het berekenen van de benodigde bewerkingscapaciteit op basis van plaatsingsruimte, omdat als wordt uitgegaan dat alle mest op de bedrijfslocatie gescheiden, vergist en/of bewerkt wordt, zijn er juist géén, minder of een totaal ander type centrale bewerkingslocaties nodig. De bedrijfslocatie is immers per definitie een bestaande locatie. Omdat alles bewerkt wordt, kan er ook geen sprake meer zijn van het uitrijden van (drijf)mest en bewerking van alleen het overschot. De vraag of en waar centrale bewerking moet komen is alleen relevant indien er bij het onderzoek nagegaan wordt of er na het bewerken van de mest op de bedrijfslocatie nog installaties nodig zijn om het product van die bewerking verder te bewerken tot producten die bijdragen aan de kringlooplandbouw, zoals kunstmestvervangers.	Het is niet logisch te veronderstellen dat het streven naar het bewerken van alle mest voordat het wordt opgeslagen of aangewend betekent dat er geen centrale mestbewerking meer nodig is. Ondernemers kiezen verschillende strategieën, variërend van het meteen afvoeren van verse mest naar een centrale installatie tot het volledig bewerken tot producten en loosbaar water op de veehouderijlocatie. Aspecten als benodigde kennis en rentabiliteit zijn hierbij belangrijke factoren. In het planMER onderzoeken we verschillende scenario's in deze.	
1.1	Sluiten kringlopen	4	Inspreker betwijfelt of er in het buitenland voldoende grond en bereidheid is het Nederlandse mestoverschot op te vangen omdat er in grote delen van Europa een stikstof- en fosfaatoverschot is.	Inspreker doelt op cijfers die het gebruik van mest afzetten tegen de behoefte van de gewassen, inclusief kunstmest. Bewerking van mest heeft tot doel de nutriënten in de mest beter te benutten en zo het gebruik van kunstmest te verkleinen en daarmee kringlopen, binnen Nederland en in Noordwest Europa beter te sluiten.	
1.1	Sluiten kringlopen	5	Inspreker ondersteunt het streven om kringlopen te sluiten en zo de emissies naar water en lucht terug te dringen, maar mist daar het compartiment bodem bij. Inspreker stelt dat mestbewerking niets met kringlooplandbouw te maken heeft omdat er dan geen mestoverschot meer is en er geen mestbewerking meer nodig is. Inspreker mist in de NRD de import van soja en andere grondstoffen als oorzaak van het mestoverschot, evenals de subsidiëring van mestbewerking.	Ons beleid is erop gericht kringlopen in de landbouw te sluiten op zo klein mogelijke schaal, maximaal op de schaal van Noordwest Europa. Verbetering van de bodemkwaliteit en het opheffen van verliezen naar grond- en oppervlaktewater zijn daarbij belangrijke onderwerpen. Mestbewerking kan hier een zinvolle rol in spelen. Daarnaast is het inderdaad het wenselijk de import van voer en grondstoffen uit andere delen van de wereld terug te dringen. Subsidiëring van mestbewerking heeft betrekking op het winnen van energie uit mest via vergisting. Daarnaast maken mestbewerkers gebruik van algemene subsidies zoals subsidies voor innovatie.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.1	Sluiten kringlopen	6	Inspreker stelt dat ook het kunstmestgebruik voor de productie van voer elders in de wereld moet worden teruggedrongen. Men betwijfelt of mestbewerking nodig is; vergisting draagt nauwelijks bij aan het verminderen van de emissie van broeikasgassen omdat mest maar een klein aandeel heeft in de totale emissie van de veehouderij. De kosten van mestbewerking moeten door de sector zelf worden gedragen en niet via subsidies door de maatschappij.	Inderdaad is het wenselijk minder voer en grondstoffen van buiten Noordwest Europa in de veehouderij te gebruiken. Mestvergisting is één van de maatregelen om de emissie van broeikasgassen tegen te gaan en kan potentieel een significante bijdrage leveren. Gewraakte subsidies hebben tot doel dit te stimuleren, net als andere vormen van duurzame energiewinning.	
1.1	Sluiten kringlopen	7	Inspreker daagt overheden uit te komen met een duidelijke en sluitende definitie van kringlooplandbouw. In de ogen van inspreker wekt de NRD onterecht de indruk dat door het bewerken van mest en de producten uit die bewerking te gebruiken in Noordwest-Europa er sprake is van een landbouw die zijn kringlopen sluit.	In een landbouw die zijn kringlopen sluit blijven stoffen (organische stof, nutriënten) binnen het landbouw-voedselsysteem. Er is dan (nagenoeg) geen sprake van verliezen naar het milieu en geen noodzaak voor het aanvullen van die verliezen vanuit fossiele voorraden of met behulp van fossiele grondstoffen. Wij zijn het met inspreker eens dat de huidige situatie hier nog ver van af staat, er is een veelheid aan maatregelen en veranderingen nodig om daar te komen. In die brede agenda kan het bewerken van mest een nuttige maatregel zijn omdat na de juiste bewerking van de mest de benutbaarheid van organische stof en nutriënten vergroot en de verliezen naar het milieu (uit- en afspoeling, emissies broeikasgassen etc) verminderen.	
1.1	Sluiten kringlopen	8	Inspreker bepleit verplichting tot het toepassen van de provinciale beleidsregels door gemeenten.	Gemeenten hebben een eigen bevoegdheid om hierover te besluiten. In de visie die de gemeenten in Noordoost en Zuidoost hebben opgesteld in samenspraak met de provincie is toepassing van de beleidsregels uitgangspunt.	
1.1	Sluiten kringlopen	9	Inspreker is het principiële oneens met een aanpak waarin met technocratische oplossing de in ogen van inspreker eigenlijke oorzaak van de problematiek van de veehouderij onaangepakt blijft. Inspreker stelt vraagtekens bij de rol die gemeenten hierin hebben. Gekozen aanpak leidt bovendien tot een toename van verkeersbewegingen.	Wij stellen het planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals Provinciale Staten dat in 2017 hebben vastgelegd en de visie van de gemeenten op mestbewerking. Dat mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens (inclusief verkeersbewegingen) en natuur.	
1.1	Sluiten kringlopen	10	Inspreker geeft aan dat mest een waardevolle schakel is in de kringlooplandbouw. Mestverwerking maakt de bijdrage aan het sluiten van kringlopen efficiënter en effectiever. Dit geldt voor alle vormen van mestverwerking, mestbewerking of mestvergisting. Het is dan ook niet relevant of sprake is van overschotmest of mest die regulier in Noord-Brabant wordt afgezet. Daarbij is de hele opgaveberekening zoals die in hoofdstuk 3 is uitgevoerd, grotendeels overbodig.	Provinciale Staten hebben in 2017 besloten mestbewerkingscapaciteit te willen faciliteren tot de omvang van het Brabantse mestoverschot. Ons mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur.	
1.1	Sluiten kringlopen	11	inspreker onderschrijft het streven naar een circulaire landbouw die in zijn ogen betekent dat het aantal dieren in evenwicht is met de hoeveelheid grond en dat vergt een forse reductie van de veestapel.	Ons beleid is erop gericht kringlopen in de landbouw te sluiten op zo klein mogelijke schaal, maximaal op de schaal van Noordwest Europa. Daar kan mestbewerking een zinvolle rol in spelen.	
1.2	Omvang veestapel	12	Inspreker stelt dat het enige wat echt helpt is minder beesten en uitgaan van het draagvermogen van onze bodem en onze natuur, zie diverse adviezen en de uitspraak van de RvS inzake PAS.	Het voorliggende proces beoogt op basis van een goede inhoudelijke onderbouwing en via een zorgvuldig proces een weloverwogen locatiebeleid te maken voor het schoon en veilig bewerken van mest in Noord-Brabant. Dit met het achterliggende doel de landbouw weer in balans te brengen met de draagkracht van bodem, natuur en maatschappij. Ook bij een kleinere veestapel kan mestbewerking hiervoor nodig zijn.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.2	Omvang veestapel	13	Inspreker geeft aan dat deze opzet niets doet aan het onderliggende vraagstuk rond de aanpak van het mestoverschot. Om dit probleem op te lossen zou je juist moeten inzetten op sanering en transformatie van de veehouderij.	Wij stellen het planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals Provinciale Staten dat in 2017 hebben vastgelegd en de visie van de gemeenten op mestbewerking. Dat mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of, in welke mate en op welke wijze deze krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	
1.2	Omvang veestapel	14	Inspreker verwacht dat dit proces juist zou moeten leiden tot een vermindering van overlastsituaties. Dit uitgangspunt dient integraal in dit proces te worden verwerkt.	Uitgangspunt van deze kwalitatieve benadering is dat vooraf duidelijk wordt, aan de hand van de kwaliteitscriteria, binnen welke bandbreedte nieuwe locaties aanvaardbaar zijn. Aspecten als endotoxineverspreiding, geurhinder, geluidsoverlast, verkeersovertlast etc. worden daarbij nadrukkelijk meegenomen.	
1.2	Omvang veestapel	15	Als laatste wil inspreker nog meegeven dat de overproductie van mest gereduceerd kan worden door minder dieren; we zien dan ook uit naar dergelijke warme saneringsmaatregelen waardoor een positief effect verkregen wordt op minder mest en daardoor minder nadelige milieueffecten.	Wij kunnen deze redenering volgen. De beleidsdiscussies en -besluitvorming over het al dan niet inzetten op warme saneringen valt buiten het bestek van dit planMER. De uitkomsten daarvan zijn uiteraard wel van invloed op de opgave voor mestbewerking; tijdens het planMER proces actualiseren wij op cruciale momenten de inzichten ten aanzien van de opgave.	
1.2	Omvang veestapel	16	Inspreker bepleit onder verwijzing naar de diverse Europese richtlijnen een aanpak gericht op het reduceren van de veestapel zodat er geen mestoverschot meer is in Brabant.	Wij stellen het planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals Provinciale Staten dat in 2017 hebben vastgelegd en de visie van de gemeenten op mestbewerking. Dat mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of, in welke mate en op welke wijze deze krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	17	Inspreker bepleit de mogelijkheid om mest van verscheidene locaties van één bedrijf op één locatie te kunnen samenbrengen en bewerken.	In de Interim Omgevingsverordening gaan wij uit van bewerking op bedrijventerreinen van mest die van meerdere locaties bijeen wordt gebracht, in bijzondere situaties kan het ook op een veehouderijlocatie in het landelijk gebied. In het onderhavige planMER onderzoeken wij wat op basis van kwaliteitsvereisten het beste locatiebeleid is.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	18	Inspreker stelt dat het onderzoeken van geschikte locaties voor centrale bewerking in feite het handhaven of uitbreiden is van de bestaande situatie. Dit met alle nadelige milieueffecten op de bodem, transportoverlast, emissies en fraudegevoeligheid. Hierbij denken we dat dit systeem onvoldoende prikkels bevat om nieuwe verdienmodellen te laten ontstaan die bijdragen aan de kringlooplandbouw.	Doel van (via Regionale afspraken) het beoogde locatiebeleid is een verbetering van de huidige situatie te bewerkstelligen. Mestbewerking, mits uitgevoerd op de juiste manier, draagt bij aan het circulair maken van de landbouw en zo aan het verminderen van de impact op de omgeving van de veehouderij.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	19	Inspreker is zich ervan bewust dat de uitkomsten van de planMER pas op langere termijn uitwerking krijgen in beleid en regels. We vragen dan ook uw aandacht om ook op korte en middellange termijn maatregelen te nemen die bijdragen aan een oplossing voor het schoon en veilig bewerken van mest.	Het opheffen en voorkomen van overlast bij bestaande mestbewerkingsinstallaties is een belangrijk onderdeel van onze toezicht en handhaving op de installaties waarvoor wij het bevoegd gezag zijn. Wij gaan er van uit dat gemeenten dit eveneens prioriteit geven.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	20	Inspreker merkt op dat de normering van de meststoffenwet voor het gebruik van meststoffen er nog steeds toe leidt dat aanzienlijke hoeveelheden stikstof en fosfaat in het milieu terecht komen en daar nadelige effecten hebben.	Eén van de redenen om te streven naar een landbouw die haar kringlopen sluit is het tegengaan van deze verliezen. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in vervullen.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	21	Inspreker wijst op de omvang en het effect van mestfraude, indanks het geïntensiveerde toezicht, vooral op de zuidelijke zandgronden.	Bestrijding van mestfraude is één van onze speerpunten. Dit valt echter buiten het bestek van voorliggend planMER.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	22	Inspreker bepleit het instellen van stikstofrechten en het afschaffen van de derogatie om zo de negatieve impact van de melkveehouderij weg te nemen en roept provincie en gemeente op dit bij het rijk te bepleiten.	Dit onderwerp valt buiten het bestek van dit planMER. Overigens is het zo dat, niet in het minst door de voorwaarde van derogatie om minimaal 80% grasland te hebben, de uitspoeling van stikstof op bedrijven met derogatie veelal lager ligt dan op bedrijven zonder derogatie.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	23	Inspreker stelt dat het systeem van dierproductierechten geen grenzen stelt aan het aantal varkens of stuks pluimvee, deze zijn de laatste jaren in de Peel aanzienlijk toegenomen.	Genoemd rechtenstelsel stelt grenzen op het niveau van de zogeheten concentratiegebieden. In het concentratiegebied Zuid, waar een groot deel van Brabant en Limburg in vallen treedt de laatste jaren inderdaad een concentratie op in Midden- en Oost-Brabant. Om die reden hebben wij daar in 2017 de plicht tot staldering ingesteld.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	24	Inspreker betoogt dat het verruimen van de mogelijkheden voor mestbewerking via deze NRD bijdraagt aan het instand houden van de groei van de veehouderij.	We stellen dit planMER op om te komen tot een goed locatiebeleid en niet om de mogelijkheden voor mestbewerking te verruimen. Via andere onderdelen van de Interim Omgevingsverordening sturen wij op het verkleinen van de negatieve impact van de veehouderij en het tegengaan van de regionale concentratie.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	25	Inspreker betwijfelt de effectiviteit van de bestaande regels voor het vervoer, opslag, mengen en verhandelen van mest.	Via ons beleid voor toezicht en handhaving en samenwerking met andere overheden streven wij ernaar deze effectiviteit te vergroten.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	26	Inspreker bestijdt dat de meststoffenwet een mestverwerkingsplicht kent.	De mestverwerkingsplicht is geregeld in artikel 33a van de Meststoffenwet en in artikel 71 Uitvoeringsregeling Meststoffenwet.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	27	Inspreker zet vraagtekens bij de effectiviteit van de herziening van de meststoffenwet in 2017 en verklaart de regeldruk voor de veehouderij uit de hoge intensiteit van deze sector. Zonder krimp van de veestapel is het in de ogen van inspreker niet mogelijk om te komen tot kringlooplandbouw, zoals beoogd door de minister van LNV.	Inspreker reflecteert op het rijksbeleid; dit is geen onderwerp van studie in dit planMER.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	28	Inspreker ziet geen aanleiding van de in 2017 al verruimde regels in de Verordening ruimte verder te verruimen. Deze regels zijn deels gebaseerd op incomplete landelijke regelgeving.	In de NRD geven wij aan dat wij primair binnen de kaders van de Interim Omgevingsverordening willen proberen te komen tot het gewenste locatiebeleid. Indien de uitkomst van het planMER is dat de beste invulling van het locatiebeleid niet past binnen die kaders leggen wij een voorstel voor aan Provinciale Staten die het dan beoordelen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	29	Inspreker bepleit een integrale benadering met meeneming van alle bronnen voor het beoordelen van de hinder of overlast voor omwonenden. Als voorbeeld wordt gegeven dat onder de Wet geurhinder en veehouderij geen rekening wordt gehouden met andere bronnen dan de stal en cumulatie niet meegewogen wordt. Daarnaast heeft het onderzoek van o.a. de GGD-IRAS aangetoond dat er meer geurhinder is dan onder de systematiek van de Wet geurhinder en veehouderij wordt verondersteld.	In het NRD en de milieueffectbeoordeling (planMER) wordt uitgegaan van een integrale benadering van milieueffecten voor de omgeving. Bij het beoordelen van de geschiktheid van een locatie worden alle bronnen meegenomen en de cumulatie van bronnen in het gebied beoordeeld. Bij het beoordelen van geur wordt uitgegaan van contouren rondom de installatie op basis van een geurnorm van 1 odour unit die geldt voor industriële installaties. Deze geurnorm is veel scherper dan de normering van de Wgv en de advieswaarden van de GGD-IRAS.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	30	Inspreker maakt zich zorgen om de volksgezondheid rond mestverwerkinginstallaties en bepleit overleg met het ministerie van VWS over het borgen van de volksgezondheid (taak van het Rijk, niet van de provincies en de gemeenten).	Het borgen van de volksgezondheid is in belangrijke mate een verantwoordelijkheid van gemeenten en provincie.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	31	Inspreker vraagt zich af of de provinciale beleidsregel voor geur van toepassing is en pleit voor aanpassing van de Wet geurhinder en veehouderij om daarin ook mestverwerkinginstallaties mee te nemen en daarop aan te dringen bij het Rijk.	Dit onderwerp betreft de vergunningverlening aan installaties en valt niet onder de reikwijdte van de NRD. De Wet geurhinder en veehouderij is de afgelopen jaren geëvalueerd door de Commissie Verdaas (2016) en de commissie Biesheuvel (2019). Ook burgergroepen zijn door hen geconsulteerd. De adviezen en de beleidsreacties zijn aan de Tweede Kamer gestuurd. Provincie en gemeenten zien geen aanleiding om bij het Rijk te pleiten voor het aanpassen van de Wet geurhinder en veehouderij.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	32	Inspreker signaleert hiaten in de regelgeving en toepassing ervan voor wat betreft de lozing op het oppervlaktewater door MBI's en roept provincie en waterschappen op de waterwet zodanig te laten aanpassen dat waterschappen meer bevoegdheden krijgen.	Gesignaleerde problematiek valt buiten het bestek van dit planMER. Met inspreker onderschrijven wij het belang van een goede vergunningverlening, toezicht en handhaving ten aanzien van lozingen op het oppervlaktewater en zijn waar relevant samen met de waterschappen actief deze te verbeteren.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	33	Inspreker concludeert dat mestbewerking hooguit op bedrijventerreinen van de zwaarste milieucategorie inpasbaar is.	Met de NRD is een start gemaakt om via een planMER te komen tot locatiebeleid voor mestbewerkingslocaties in Brabant. Uitgangspunt voor dit onderzoek is om vanuit kwalitatieve aspecten tot locatiebeleid te komen. Op voorhand worden geen locaties of gebieden uitgesloten.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	34	Indieners zijn tegen de wens van de gemeenten om het locatiebeleid te verruimen omdat er niets gedaan wordt aan het eigenlijke probleem, noodzaak tot inkrimping van de veestapel	Met dit proces wordt een traject doorlopen om te komen tot een adequaat locatiebeleid. Of en in welke mate en vorm dit verruiming van de mogelijkheden voor mestbewerking in het buitengebied betekent is uitkomst van dit proces.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	35	Inspreker acht de thans vergunde bewerkingscapaciteit ruim voldoende en verdere uitbreiding onwenselijk omdat hiermee de omvang van de Brabantse veestapel in stand wordt gehouden.	Provinciale Staten hebben in 2017 besloten mestbewerkingscapaciteit te willen faciliteren tot de omvang van het Brabantse mestoverschot. Ons mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Om de omvang en spreiding van de veestapel te kunnen sturen hebben PS staldering ingevoerd.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	36	Inspreker vraagt zich af wat de provinciale besluitvorming op basis van de mestdialoog waard is als het kennelijk mogelijk is om door ene forse lobby van agrarisch bedrijfsleven en gemeenten met name in Oost Brabant de bepalingen in de Verordening ruimte ongedaan te maken.	Er is geen sprake van het ongedaan maken van de bepalingen in de Verordening ruimte, thans Interim Omgevingsverordening (IOV) in voorliggende NRD en het aanstaande planMER. Inzet is om binnen die kaders tot goed onderbouwd en een voldoende gedragen locatiebeleid voor mestbewerking te komen. Indien uit het planMER naar voren komt dat dit aanpassing van de kaders in de IOV vergt, dan zullen Provinciale Staten daar een nieuwe afweging moeten maken. Uiteraard weegt de uitkomst van de mestdialoog dan ook mee in die afweging.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	37	Uit ervaring wordt geconstateerd dat er geen sprake is van adequate handhaving en toezicht. De rol van de ODZOB, handhaver en medeopsteller van de notitie wordt onacceptabel gevonden.	Toezicht en handhaving zijn belangrijke aspecten van ons beleid ten aanzien van metbewerkingsinstallaties. Het vergunnen van dergelijke initiatieven en het toezicht op de vergunningsvoorwaarden zijn met elkaar verbonden. Een goede werking van deze cyclus draagt bij aan het creëren van draagvlak. De wijze waarop hier invulling aan wordt gegeven, is onderdeel van bestuurlijke afweging. Het nu voorgestelde proces richt zich niet op het toezichtstraject maar is bedoeld om te komen tot een beter locatiebeleid. Dit proces moet inzicht geven in de geschiktheid van locaties of gebieden voor de vestiging van mestbewerkingslocaties.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	38	Onder verwijzing naar het boek "De kool, de geit en het Nederlandse mestbeleid" van Leo Lamers betoogt inspreker dat mestbewerking symptoom bestrijding is en dat de enige oplossing een aanpak bij de bron is: minder dieren.	Ons mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of, in welke mate en op welke wijze deze krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	39	Inspreker verzoekt de beperking in de geldigheidsduur van een vergunning te laten vervallen of minimaal gelijk te laten lopen met de technische en/of economische levensduur. Dit omdat het anders niet mogelijk is de forse investeringen in mestbewerkingsinstallaties terug te verdienen.	In het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' hebben wij een inperking van de geldigheidsduur van vergunningen voor mestbewerking tot 15 jaar aangekondigd. Deze werken wij momenteel uit tot een juridisch houdbare en effectieve aanpak. Bedrijfseconomische belangen spelen een rol in die afweging. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden, naar verwachting in de loop van 2020.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	40	Inspreker bepleit een afwijkingsmogelijkheid van de geldende regels in de Interim Omgevingsverordening om ingeval van synergie (bijvoorbeeld met glastuinbouw) ook uitbreiding of vestiging van mestbewerking in het buitengebied toe te staan.	In het planMER onderzoeken wij zowel (potentiële) locaties op bedrijventerreinen als in het buitengebied en de mogelijkheden van synergie zijn één van de kwaliteitscriteria die de rangschikking bepalen. Op basis van dit onderzoek komen provincie en gemeenten tot een gezamenlijk locatiebeleid. Daar lopen we nu nog niet op vooruit.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	41	Inspreker stelt vragen over de reikwijdte van de richt- en grenswaarden voor mestbewerking al dan niet in combinatie met een veehouderij. In het verlengde daarvan stelt de inspreker voor om de strengere regels voor het mestbewerken op een veehouderijbedrijf te laten vervallen.	Voorop staat dat veehouderijen moeten voldoen aan de Wet geurhinder en veehouderij. Die wet gaat alleen en uitsluitend over de geuremissie uit stallen en de geurbelasting op gevoelige objecten in de omgeving. Mestbewerken op een veehouderijbedrijf voegt een geurbron toe aan die van stallen en betekent een stapeling van geurbronnen (cumulatie van geur uit stallen en mestbewerken). Deze stapeling van geur valt niet onder het bereik van de Wet geurhinder en veehouderij. Vanwege deze beperkte reikwijdte van de Wet zijn in de Beleidsregel industriële geur aanvullende regels opgenomen. Om te voorkomen dat door de cumulatie (geur uit stallen + geur van mestbewerking) de omgeving overbelast wordt zijn de richt- en grenswaarden de helft van die voor een locatie waar alleen mestbewerking plaatsvindt. De cumulatie is tegelijk de reden dat het vervallen van de regels geen overweging is.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	43	Het huidige beleidskader is voldoende voor de ontwikkeling van mestbewerkingslocaties. Wel zijn er aanvullende beleidsregels nodig op het gebied van volksgezondheid en geurhinder.	De gemeenten zien het beleidskader uit de Verordening ruimte als te beperkt. In in het planMER en de daarop volgende Regionale afspraken wordt vanuit een kwalitatieve benadering de geschiktheid van locaties beoordeeld. Uiteindelijk moet dit leiden tot inzicht in de geschiktheid van locaties. In de NRD is aangegeven welke onderzoeksalternatieven worden uitgewerkt. De geldende beleidsregels ten aanzien van volksgezondheid en geur leggen een vergaand regime op. Aanvulling daarop is niet mogelijk.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	44	Mestbewerking dient vanwege de risico's voor de volksgezondheid en veiligheid alleen op speciaal daarvoor ingerichte industrieterreinen onder strikte voorwaarden te worden toegestaan met de provincie als bevoegd gezag.	Het uitgangspunt bij de totstandkoming van het nieuwe locatiebeleid is om aan de hand van kwaliteitscriteria de geschiktheid van locaties te bepalen. Daarbij worden op voorhand geen locaties uitgesloten of aangewezen. Aanvaardbaarheid van locaties dient juist aan de hand van de kwaliteits- en beoordelingscriteria te worden bepaald. Overigens maken de door inspreker genoemde criteria als volksgezondheid en veiligheid, milieu en emissieloos onderdeel uit van de kwaliteitscriteria.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	45	Inspreker stelt dat de verontreiniging van het oppervlakte met nitraat noopt tot controle op input en output van mestbewerking. Dit moet borgen dat risico's in relatie tot volksgezondheid worden geminimaliseerd. Gelet op mogelijke reststoffen in afvalwater zou behandeling van het afvalwater vergelijkbaar met ziekenhuisafval moeten plaatsvinden.	In het kader van de beoordeling van locaties wordt expliciet aandacht geschonken aan het wateraspect. Er is specifiek een kwaliteitscriterium rond water opgenomen, (kwaliteitscriterium G, voldoende en geschikte beschikbaarheid water t.b.v. hergebruik, lokaalgebruik en lozen). Ook is waterkwaliteit één van de beoordelingscriteria. Hiermee wordt het wateraspect onderdeel van afweging bij het bepalen van de geschiktheid van locaties en zoekgebieden.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	46	Inspreker bepleit een bronaanpak: minder dieren in plaats van mestbewerking.	Ons mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of en in welke mate en op welke wijze een krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	47	Inspreker pleit voor duidelijkheid over de eisen waaraan een mestbewerkinginstallatie moet voldoen om overlast voor omwonenden en natuur te voorkomen.	Het voorkomen van overlast voor de omgeving is onderdeel van de vergunningverlening. Dit valt niet onder de reikwijdte van het conceptNRD. Op basis van het conceptNRDbeschrijft de milieueffectrapportage de impact op de omgeving en wordt getoetst of een locatie geschikt is. Dit is standaard in een milieueffectrapportage (planMER). In de tabel op pagina 27 is de beoordeling beschreven. Bijvoorbeeld "ontwikkeling geurbelasting, stofconcentraties, endotoxinen en mogelijke ander ziketeleverwerkers).	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	48	Inspreker bepleit het vastleggen van eisen waaraan bij de vergunningverlening moet worden voldaan.	De eisen waaraan bij de vergunningverlening moet worden voldaan zijn vastgelegd in wettelijke kaders, zoals het Activiteitenbesluit, de Wet luchtkwaliteit, de Europese BBT conclusies voor afvalbehandeling en de provinciale beleidsregels.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	49	Toepassing van mestbewerkingstechnieken die warmte en/of biogas genereren dient uitgangspunt in het toekomstig beleid te zijn.	Het planMER traject is gericht op het ontwikkelen van locatiebeleid, dus primair een ruimtelijke verkenning. Prioritering op technieken kan daarbij een rol spelen, bij de verdere uitwerking van het planMER en de regionale afspraken komt dit aan de orde.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	50	Inspreker acht de keuze voor bedrijventerreinen als zoeklocatie een verkeerde, gelet op de ervaringen met een mestbewerker in Helmond, waar het bevoegd gezag in de ogen van inspreker er niet in slaagt verkeerde procesvoering aan te pakken, wat leidt tot onwenselijke maatschappelijke strijd.	Wij zijn het met inspreker eens dat ook locaties op bedrijventerreinen moeten worden getoetst op hun omgevingsimpact. De aanpak in het planMER is via de kwaliteitscriteria en beoordelingscriteria hierop gericht.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	51	Inspreker vraagt zich af hoe de handhaving juridisch is ingebed en pleit er voor om handhaving in de vergunning vast te leggen omdat deze nu te kort schiet.	Vergunninverlening en handhaving behoren niet tot de reikwijdte van het NRD. In de vergunning zijn voorschriften opgenomen waaronder het bedrijf in werking mag zijn, bijvoorbeeld het toepassen van de best beschikbare technieken grenswaarden aan de emissies en monitoring. Vervolgens is het aan het bedrijf om de voorschriften na te leven. Toezicht en handhaving ziet toe op naleving van de voorschriften en grijpt zonodig in. Provincie en gemeenten spannen zich in om de effectiviteit van de handhaving sterk te vergroten.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	52	Inspreker stelt vragen over de uitvoeringspraktijk van het waterschap.	De beantwoording van deze vragen valt buiten het bestek van het planMER. Wij sturen de vragen door naar het waterschap met de vraag voor adequate beantwoording te zorgen.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	53	Kan een MBI die nu geen mer-traject heeft doorlopen in de toekomst mer-plichtig worden?	In besluit MER is omschreven welke bedrijven mer-plichtig zijn en wanneer een mer-(beoordelings)plicht aan de orde is. Ingeval van een vergunde situatie dient een eventuele m.e.r.-plicht beoordeeld te worden op het moment dat er een wijziging in de vergunning wordt aangevraagd.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	54	Inspreker bepleit het instellen van een saneringsfonds gekoppeld aan de maximale duur van de vergunning van 15 jaar om te voorkomen dat bij faillissement de installatie niet wordt afgebroken.	In het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' hebben wij een inperking van de geldigheidsduur van vergunningen voor mestbewerking tot 15 jaar aangekondigd. Wij betrekken de suggestie van inspreker daarbij.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	55	Inspreker is van mening dat volksgezondheidsaspect nadrukkelijk samenhangt met schone mestbewerking. Geconstateerd wordt dat de aspecten die daarbij van belang zijn voldoende in de beoordelingscriteria zijn meegenomen.	Wij nemen met tevredenheid kennis van deze constatering.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	56	De Provincie Noord-Brabant heeft ervoor gekozen om mestbewerking plaats te laten vinden op industrieterreinen of veehouderijen. Hiermee is het aantal potentiële locaties ingeperkt, het kan er toe leiden dat niet altijd de optimale locatie gevonden wordt. De Verordening Ruimte biedt een mogelijkheid om van die regel af te wijken. Inspreker vindt het van belang dat er een goede afweging plaatsvindt van belangen en verzoekt om deze mogelijkheid bij de MER te betrekken. Het beperken van transportbewegingen is daarbij een belangrijk argument	Het voorgenomen planMER heeft precies tot doel te komen tot de door inspreker gewenste afweging op basis van een goede onderbouwing en via een zorgvuldig proces.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	57	Inspreker geeft aan dat dit traject ook voldoende ruimte moet bieden voor verschillende vormen van mestverwerking en -bewerking zolang deze maar aansluiten bij de kringloopdoelstelling	Het planMER richt zich op het in beeld brengen van voldoende geschikte locaties voor de bewerking van mest om in Brabant. De stelling van inspreker sluit overigens ook prima aan op de Mestvisie die de gemeenten samen met de provincie in 2019 hebben vastgesteld.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	58	Inspreker is niet blij met de huidige voorwaarden voor locaties voor mestbewerking in de Interim Omgevingsverordening en mist een link met het klimaatakkoord; de huidige voorwaarden staan naar de mening van inspreker het realiseren van klimaatdoelstellingen in de weg.	Wij zijn het met inspreker eens dat mestbewerking (als één van de maatregelen) bij kan dragen aan het realiseren van de klimaatopgave in de veehouderij en willen dit ondersteunen en bevorderen. Voorliggend planMER is daar (mede) op gericht.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	59	Inspreker stelt dat (co)vergisting is belangrijk uit oogpunt realiseren klimaatopgave. Daar moet dus ruimte voor zijn.	Wij zijn het met inspreker eens dat vergisting een belangrijke techniek is om de klimaatopgave in de veehouderij te realiseren. Wij maken echter naderukkelijk onderscheid tussen vergisting en covergisting omdat de praktijk rond veel covergistingsinstallaties gepaard gaat met overlast. Daarnaast blijkt dat er in een aantal gevallen bij covergisting regels ten aanzien van de in te zetten hulpstoffen overtreden worden. Vanuit dat perspectief hebben wij in het bestuursakkoord aangegeven uitbreiding of vestiging van covergisting tegen te willen gaan. Dit voornemen moet overigens -buiten het bestek van dit planMER- nog worden uitgewerkt in concrete beleidsmaatregelen.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	60	Inspreker hekelt het uitgangspunt dat er in Brabant tot maximaal de omvang van het mestoverschot bewerkingscapaciteit wordt gefaciliteerd. Als we uitgaan van het sluiten van kringlopen dat zou er meer ruimte moeten zijn.	Deze planMER sluit aan op de beleidskaders die in 2017 zijn vastgesteld. Desalniettemin wordt in de aanpak zoals verwoord in de NRD de verkenning breder uitgevoerd. Onder andere op het punt van de opgave: in de scenariobenadering verkennen we ook de situatie als alle mest zou worden bewerkt voor opslaan of aanwenden. Daarnaast is het zo dat in de berekeningswijze van de opgave al rekening wordt gehouden met het gegeven dat er vaak een eerste bewerking (op het individuele veehouderijbedrijf) wordt uitgevoerd.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	61	Inspreker constateert een tegenstrijdigheid in de NRD omdat enerzijds wordt gesproken over "een vergunning kan slechts onder voorwaarden worden verleend" en anderzijds wordt beschreven dat "het potdichtprincipe" praktisch niet mogelijk is en dat mestverwerkers de maximale maatregelen moeten nemen om de uitstoot te beperken. het verlenen van een	Met de zinsnede dat 'potdicht' niet volledig mogelijk is doelen wij erop dat een installatie altijd een zekere emissie heeft. Onze regels zijn er echter op gericht die emissies zo gering te laten zijn dat het principe van emissieloos zijn nagenoeg volledig benaderd wordt.	

Categorie Onderwerp		volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	62	Gelet op de ervaring met een vergunningstraject voor een grote installatie van 500.000 ton mest per jaar die leidde tot sociale onrust en splijting in de lokale gemeenschap is inspreker van mening dat dergelijke grote installaties noch in het buitengebied noch op bedrijventerreinen kunnen worden gepland, tenzij het gaat om bedrijventerreinen in de milieucategorie 4.2 of hoger.	Wij beschouwen deze uitspraak als een ondersteuning van ons beleid dat centrale mestbewerking thuis hoort op een bedrijventerrein van de juiste milieucategorie.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	63	Inspreker spreekt steun uit voor een beleid gericht op een duurzame veehouderij en waar mestverwaarding deel van uit maakt. Zij herkent dat in het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit', de visie van de Brabantse gemeenten, het beleid van de minister van LNV en dat van de EU. Het is uitermate van belang hiermee in het proces van het planMER rekening te houden.	Wij delen -uiteraard- deze inzet van inspreker.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	64	Inspreker vraagt zich of er nu wel of geen sprake is van spoedeisendheid voor de locatiekeuze van mestbewerking en betere onderbouwing hiervan in het planMER.	Wij zijn samen met de gemeenten in Noordoost en Zuidoost Brabant (waaronder inspreker) met het proces van NRD en planMER gestart om zo via een zorgvuldig proces te komen tot een weloverwogen locatiebeleid om de behoefte die er steeds vanuit de markt wordt aangegeven te accommoderen. Op verzoek van de gemeenten hebben wij gekozen voor een lange doorlooptijd van het proces zodat alle gemeenten voldoende tijd hebben hun positie te bepalen. De situatie op de mestmarkt is momenteel niet zo dat er een acuut tekort is aan mestbewerkingscapaciteit.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	65	Inspreker wijst op de ontwikkeling dat de EU meer ruimte gaat bieden aan kunstmestvervangers.	Deze ontwikkeling is bekend en zal naar verwachting ertoe leiden dat de behoefte aan mestbewerkingscapaciteit toeneemt (vanwege de verbrede afzetmogelijkheden van producten).	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	66	Inspreker vindt het niet terecht dat het principe "Brabant lost een Brabants probleem op" wordt gehanteerd, wellicht liggen er buiten de provincie betere locaties. Verder vindt inspreker het niet doordacht een Natura 2000 gebied te ontlasten en daardoor een ander gebied wel te belasten.	Brabant heeft het grootste mestoverschot van Nederland en daarmee een zware verantwoordelijkheid haar bijdrage in dit probleem op te lossen. Het planMER is er juist op gericht om op een geobjectiveerde manier de afweging te onderbouwen tussen de verschillende locaties, waarbij naar alle kwetsbare functies wordt gekeken en natuur (inclusief N2000) en wonen beide een zwaar gewicht hebben.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	67	Inspreker vreest dat doordat het afhandelen van lopende en nieuwe aanvragen voor mestbewerkingslocaties er -vanwege de lange doorlooptijd van het planMERproces- toe kan leiden dat installaties op minder geschikte locaties worden opgericht. Inspreker vraagt de provincie een tussentijdse maatregel te nemen om dit te voorkomen.	Het geschetste risico achten wij beperkt omdat het huidige kader het aantal mogelijke locaties beperkt tot bedrijventerreinen van een geschikte milieucategorie. De aanwijzing van deze terreinen is al gebaseerd op ruimtelijke afweging. Daarnaast wordt ieder initiatief individueel beoordeeld op een acceptabele (zeer lage) impact op de omgeving. De aanleiding van het planMER ligt er juist in dat er vanuit gemeenten waaronder inspreker de behoefte is aan een ruimer kader. Gezien het beperkte risico zien wij geen aanleiding voor een tussentijdse maatregel.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	68	Inspreker geeft een korte kenschets van haar mestbeleid, dat grootschalige mestbewerking niet de oplossing is, zeker niet in het buitengebied op minder dan 250 meter van bewoning. Grootschalige installaties horen op een bedrijventerrein en inspreker sluit (co)vergisting uit. Zij herkent zich in het provinciale bestuursakkoord, maar niet in de visie die de gezamenlijke gemeenten hebben opgesteld, waarin (co)vergisting niet is uitgesloten.	De gezamenlijke visie is een notitie van de gemeenten in Noordoost en Zuidoost Brabant, die zij in samenspraak met de provincie hebben opgesteld. Omdat het een gemeentelijke notitie is kan er een verschil zijn met het provinciale bestuursakkoord. De overeenkomsten overheersen echter en zijn een goede basis voor het gezamenlijk ontwikkelen van een locatiebeleid via voorliggend planMERproces.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	69	Inspreker vraagt zich af of het in het bestuursakkoord aangekondigde onderzoek naar de mogelijkheden om nieuwvestiging en uitbreiding van covergisting te verbieden er ook toe zal leiden dat nog niet gerealiseerde vergunningen voor covergisting ook zullen worden ingetrokken.	Genoemd onderzoek wordt momenteel buiten het bestek van dit planMER opgestart. Wij kunnen niet vooruit lopen op de uitkomsten daarvan.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	70	Inspreker vraagt zich af of de voorgenomen inperking van de geldigheidsduur van vergunningen tot 15 jaar economisch haalbaar is en of de provincie een financiële bijdrage levert.	In het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' hebben wij een inperking van de geldigheidsduur van vergunningen voor mestbewerking tot 15 jaar aangekondigd. Deze werken wij momenteel uit tot een juridisch houdbare en effectieve aanpak. Bedrijfseconomische belangen spelen een rol in die afweging. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden, naar verwachting in de loop van 2020.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	70a	Insprekers stelt voor om in plaats van een maximum termijn van 15 jaar een einddatum zijnde 2035 te hanteren voor vergunningen voor mestbewerking. Dit gekoppeld aan concrete maatregelen om in dat jaar het mestoverschot te hebben opgeheven.	Wij stellen dit planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals vastgesteld door Provinciale Staten in 2017 en het bestuursakkoord. Dit gaat niet uit van een actieve inzet tot het geheel opheffen van het mestoverschot.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	71	Inspreker ervaart al jarenlang overlast van twee mestbewerkers op 250 meter van haar huis, zij voelt zich gevangene in eigen huis.	Wij betreuren dat inspreker overlast ervaart. Het voorgenomen proces is erop gericht om een dergelijk locatiebeleid op te zetten dat dit soort overlast niet meer ontstaat.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	72	Insprekers wonen in een zeer veedichte gemeente en hebben ernstige gezondheidsklachten gehad, die minder werden toe de weg langs hun huis tijdelijk was afgesloten voor het verkeer en er dus geen mesttransporten plaatsvonden.	Het is ons bekend dat een hoge veedichtheid kan leiden tot (ernstige) gezondheidsklachten. Mede daarom zetten wij in op een Versnelde Transitie in de Veehouderij. Het voorgenomen planMER is een onderdeel van dit beleid en gaat onder andere in op de gezondheidsaspecten van mestbewerking.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	73	Inspreker constateert dat de diverse pogingen in de afgelopen 50 jaar de problematiek aan te pakken zijn gestrand op weerstand bij de boeren, terwijl burgers niet de stem krijgen die zij verdienen en lijden onder de overlast.	Met ons beleid voor Versnelling Transitie Veehouderij zetten wij in op het daadwerkelijk oplossen van de problematiek.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	74	Inspreker is bezorgd dat gemeenten meer bevoegdheden toegekend krijgen als gevolg van het planMER omdat dit door incompetentie en gebrek aan integriteit nadelig kan uitpakken voor bewoners.	In het kader van het planMER is er geen verandering voorzien in de verdeling van bevoegdheden tussen provincie en gemeenten. Wel is er recent door jurisprudentie een verschuiving opgetreden van installaties waarvoor de provincie bevoegd gezag is naar de gemeenten (zie statenmededeling 2 oktober 2018). Onze inzet - buiten het bestek van het planMER overigens- is altijd gericht op integer en competent lokaal bestuur.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	75	Inspreker bepleit ingrijpende maatregelen in de veehouderij in verband met de klimaatverandering, stikstofcrisis en de grote impact op het leven van alle burgers. Die daar overigens ook hun steentje aan bij zullen moeten dragen.	Deze urgentie is de aanleiding voor ons beleid Versnelling Transitie Veehouderij en onze inzet op het klimaat- en stikstofdossier. Inderdaad vergt dit maatschappijbrede veranderingen en inspanningen.	
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	76	Inspreker vraagt aandacht voor de tussenresultaten en conclusies van de Nationale analyse waterkwaliteit van het Planbureau van de Leefomgeving. Daaruit blijkt dat nadere aandacht voor en aanpak van mestfraude -ook wel overbenutting genoemd- "een potentieel groot effect kan hebben op de belasting van het oppervlaktewater met nutriënten" in het Zuidelijk zand gebied. Dit vraagt o.a. om onderkenning van de acute problematiek en om samen een realistisch beeld te vormen van de opgave voor mestbewerking.	Wij zijn met de relevante mede-overheden waaronder inspreker nauw betrokken bij een offensieve aanpak van de mestfraude. In dat kader worden de beschikbaarheid van mestbewerkingscapaciteit en (daarmee samenhangend) de hoge mestafzetkosten vaak als drijfveer genoemd. Dit is voor ons één van de argumenten om in te zetten op een goed locatiebeleid.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
1.3	Regelgeving, toezicht en handhaving	77	Inspreker stelt dat er bij een aanzienlijk lager percentage (van de vergunde capaciteit voor mestbewerking ten opzichte van het mestoverschot in Brabant) dan 80% al een stop op het verlenen van nieuwe vergunningen moet komen omdat anders mestverwerking leidt tot in stand houding van de veestapel.	Provinciale Staten hebben in 2017 besloten mestbewerkingscapaciteit te willen faciliteren tot de omvang van het volledige Brabantse mestoverschot (100%). Het mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Om de omvang en spreiding van de veestapel te kunnen sturen hebben PS staldering ingevoerd.	
1.4	Subsidies	78	Inspreker acht het subsidiëren van mestbewerking (door de nationale en Europese overheid) ongewenst en in strijd met het principe 'de vervuiler betaalt' en roept provincie en gemeenten op afschaffing van deze subsidies te bepleiten.	Bedoelde subsidies hebben tot doel energie uit niet fossiele grondstoffen te stimuleren. Vergisting van mest is in deze zinvol omdat het emissie van broeikasgassen uit mest verkleint en een alternatief voor fossiele brandstoffen biedt.	
1.4	Subsidies	79	Inspreker acht het subsidiëren van mestbewerking (door de nationale en Europese overheid) ongewenst en in strijd met het principe 'de vervuiler betaalt' en roept provincie en gemeenten op afschaffing van deze subsidies te bepleiten.	Bedoelde subsidies hebben tot doel energieproductie uit niet fossiele grondstoffen te stimuleren. Vergisting van mest is in deze zinvol omdat het emissie van broeikasgassen uit mest verkleint en een alternatief voor fossiele brandstoffen biedt.	
1.4	Subsidies	80	Inspreker stelt voor om de subsidies die nu naar mestbewerking gaan in te zetten voor inkrimpen van de veestapel, de in zijn ogen enige echte oplossing.	Ons mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of, in welke mate en op welke wijze deze krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	
2.1	Methodiek	81	Volgens inspreker betekent het streven om alle mest (op de veehouderijlocatie) te bewerken voor opslag of aanwenden dat in de toekomst de veehouder in een aangepast stalsysteem, dagelijks al zijn mest na scheiding in de stal naar een installatie op zijn eigen terrein brengt en daar vergist of bewerkt. Hierom en rekening houdend met de recente PAS uitspraak van de RvS, is het niet logisch om bij onderzoek te blijven uitgaan van bewerking van het overschot, centrale bewerking en het berekenen van de benodigde bewerkingscapaciteit op basis van plaatsingsruimte, omdat als wordt uitgegaan dat alle mest op de bedrijfslocatie gescheiden, vergist en/of bewerkt wordt, zijn er juist géén, minder of een totaal ander type centrale bewerkingslocaties nodig. De bedrijfslocatie is immers per definitie een bestaande locatie. Omdat alles bewerkt wordt, kan er ook geen sprake meer zijn van het uitrijden van (drijf)mest en bewerking van alleen het overschot. De vraag of en waar centrale bewerking moet komen is alleen relevant indien er bij het onderzoek nagegaan wordt of er na het bewerken van de mest op de bedrijfslocatie nog installaties nodig zijn om het product van die bewerking verder te bewerken tot producten die bijdragen aan de kringlooplandbouw, zoals kunstmestvervangers.	Het is niet logisch te veronderstellen dat het streven naar het bewerken van alle mest voordat het wordt opgeslagen of aangewend betekent dat er geen centrale mestbewerking meer nodig is. Ondernemers kiezen verschillende strategieën, variërend van het meteen afvoeren van verse mest naar een centrale installatie tot het volledig bewerken tot producten en loosbaar water op de veehouderijlocatie. Aspecten als benodigde kennis en rentabiliteit zijn hierbij belangrijke factoren. In het planMER onderzoeken we verschillende scenario's in deze.	ja
2.1	Methodiek	82	Inspreker acht het onlogisch en onwenselijk zijn om uit te gaan van een scenario waarbij het aantal dieren mogelijk toeneemt, doordat onbenutte vergunningen alsnog worden benut. Zij bepleit een scenario dat uitgaat van volledige grondgebondenheid.	Anders dan inspreker veronderstelt is er geen relatie tussen de vergunde capaciteit voor mestbewerking en de omvang van de veestapel. Deze laatste wordt gestuurd door de nationale stelsels van dier- en mestproductierechten en het provinciale stelsel van staldering.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
2.1	Methodiek	83	Inspreker vreest dat potentiële locaties voor mestbewerking mogelijk voor andere industriële activiteiten wordt ingezet.	In het planMER en de daarop volgende regionale afspraken sturen we op het nauw laten aansluiten van de beschikbare mestbewerkingscapaciteit op de behoefte. Bij vrij komen van locaties is hergebruik door andere industrie op bedrijventerreinen niet op voorhand bezwaarlijk. In het landelijk gebied is het algemene beleid voor VABs van toepassing.	
2.1	Methodiek	84	Inspreker vraagt aandacht voor innovaties en wil nadrukkelijk ruimte houden of creëren voor innovatieve technieken. Dit is naast een beleidskader voor locaties noodzakelijk. De voorliggende notitie lijkt echter vooral gericht op hoeveelheden. Door zich vooral te richten op hetgeen al bestaat kunnen nieuwe initiatieven beperkt worden.	Het planMER ziet inderdaad op het creëren van een beleidskader van locaties voor mestbewerking en is als zodanig gericht op hoeveelheden. In andere onderdelen van ons mestbeleid werken wij samen met de agrarische sector aan het ontwikkelen van een circulaire landbouw en de daarvoor benodigde technieken van mestbewerking.	
2.1	Methodiek	85	Inspreker stelt vraagtekens bij de vergunde werkingscapaciteit als indicator, onze ervaring is dat veel vergunningen niet daadwerkelijk tot stand komen of niet volledig worden benut. Hier lijkt geen rekening mee gehouden te zijn. Dit heeft tot gevolg dat er in de praktijk te weinig capaciteit wordt gerealiseerd. De provincie heeft immers besloten dat al bij een invulling aan vergunde ruimte van 80% van het mestoverschot in Brabant ingegrepen moet worden om de capaciteit te begrenzen. In de notitie wordt aangegeven dat 15% van de vergunningen niet daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Inspreker verzoekt om dit ruimer in te schatten, zodat er in de praktijk geen overschatting van de gerealiseerde capaciteit ontstaat.	Als overheid kunnen wij alleen sturen op de vergunde capaciteit, het (geheel) realiseren van de vergunde capaciteit is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende ondernemers. Wij zijn er ons van bewust dat niet alle vergunde capaciteit is en wordt benut volgens de ons beschikbare informatie is momenteel ca 60% van de vergunde capaciteit ook daadwerkelijk gerealiseerd. Bij het niet benutten van eenmaal vergunde capaciteit kunnen wij dat alleen weer betrekken in het bepalen van de opgave als de vergunning is ingetrokken. In het planMER houden we hier rekening mee in de verschillende scenario's voor de te realiseren opgave, in het hoge scenario rekenen wij met een situatie dat 30% van de nu vergunde capaciteit niet tot realisatie komt en de vergunningen worden ingetrokken. PS hebben besloten mestbewerking te faciliteren tot de omvang van het Brabantse mestoverschot. Wanneer de door de provincie vergunde capaciteit 80% van dit overschot beslaat dienen Gedeputeerde Staten een voorstel te formuleren voor het begrenzen van de capaciteit tot het mestoverschot.	ja
2.1	Methodiek	86	Het gaat in uw notitie vooral over centrale mestverwerking maar inspreker zou het zeer op prijs stellen als in een bijlage richtlijnen voor monovergisters op eigen erf in Noord-Brabant toegevoegd worden.	Dergelijke richtlijnen vallen buiten het bestek van het planMER. Wij bezien samen met de gemeenten of dergelijke richtlijnen separaat kunnen worden opgesteld.	
2.1	Methodiek	87	Inspreker voorziet dat doordat er buiten de provincie grote initiatieven van start gaan er in 2021 geen behoefte aan nieuwe, goed gekozen locaties meer zal zijn en alleen de huidige benut worden.	Gezien de berekende opgave (ca 3 mln kilo fosfaat) schatten wij in dat het niet erg waarschijnlijk is dat de voorspelde situatie zal optreden.	
2.1	Methodiek	88	Inspreker verzoekt om bij de berekening van de opgave ook rekening te houden met de in- en uitvoer van mest van/naar buiten de provincie Noord-Brabant.	Wij hebben onvoldoende zicht en geen enkele sturing op de in- en uitvoer van mest voor bewerking. Bovendien varieert deze in de tijd. Vandaar dat Provinciale Staten bij de vaststelling van het mestbeleid zijn uitgegaan van het Brabantse mestoverschot.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
2.1	Methodiek	89	Het is inspreker niet duidelijk of de capaciteit van mestbewerking op de veehouderijlocatie zelf zonder aanvoer van elders wordt meegerekend in de vergunde capaciteit.	Voor zover ons bekend nemen wij deze capaciteit mee in de berekening. Daarbij maken wij onderscheid tussen mestbewerking met en zonder een NVWA-erkenning (zie statenmededeling van 2 oktober 2018) omdat met name de bewerking op individuele locaties vaak een eerste bewerking is, gevolgd door een bewerking in een centrale installatie. Wij voegen deze toelichting toe.	ja
2.1	Methodiek	90	Inspreker stelt dat het zoeken naar locaties voor centrale mestbewerking zich moeilijk verhoudt met het streven mest op de veehouderijlocatie te bewerken. De behoefte daaraan is dan kleiner en er is behoefte aan een ander type installatie.	Wij herkennen dit spanningsveld. Vandaar dat we in het planMER nagaan wat de invloed van meer mestbewerking op de veehouderijlocatie zelf is op de opgave voor centrale mestbewerking.	ja
2.1	Methodiek	91	Inspreker kan zich vinden in de start van het planMER en vraagt zich af of en hoe er rekening wordt gehouden met de bestaande mestbewerkingsinstallaties in de provincie Antwerpen en of er in de capaciteitsberekening ook rekening wordt gehouden met de bewerking van mest van buitenlandse bedrijven.	Wij hebben onvoldoende zicht en geen enkele sturing op de in- en uitvoer van mest voor bewerking. Bovendien varieert deze in de tijd. Vandaar dat Provinciale Staten bij de vaststelling van het mestbeleid zijn uitgegaan van het Brabantse mestoverschot.	
2.1	Methodiek	92	Inspreker vraagt zich af waarom het mestoverschot wordt bepaald aan de hand van het aantal kilo's fosfaat en niet (ook) aan de hand van het aantal kilo's stikstof.	In onze berekeningen sluiten we aan bij de systematiek van het Rijk / de meststoffenwet.	
2.2	Autonome ontwikkelingen	93	Inspreker stelt dat door de inkrimping van de rundvee- en varkensstapel in 2019-2022 er geen overschot aan P2O5(fosfaat) meer is in Brabant. Er is dan ook geen behoefte meer aan extra mestbewerkingscapaciteit. Het MER onderzoek hoeft niet plaats te vinden.	Om het mestoverschot in Brabant volledig te laten verdwijnen zou de veestapel met ca. 60% moeten krimpen. Het is weinig realistisch te veronderstellen dat dit het gevolg zijn van de aanstaande saneringen van de veehouderij.	
2.2	Autonome ontwikkelingen	94	Inspreker mist het effect van de 'stoppersregeling Actieplan Ammoniak' in de autonome ontwikkelingen die van invloed zijn op de omvang van de mestproductie.	Genoemde stoppersregeling is niet meegenomen omdat in deze regeling geen productierechten uit de markt worden genomen (in tegenstelling tot de Warme sanering varkenshouderij) en daarmee er geen effect is op de omvang van de veestapel en mestproductie.	
2.2	Autonome ontwikkelingen	95	Inspreker vraagt zich af of en in welke mate actuele ontwikkelingen als de warme sanering varkenshouderij van stikstofproblematiek mee worden genomen.	Wij houden rekening met dit soort ontwikkelingen. Gedurende het proces van het planMER actualiseren wij steeds de inzichten in de opgave voor mestbewerking.	
2.2	Autonome ontwikkelingen	96	Inspreker is trots op de agrarische sector die met zijn de hoogwaardige producten van grot belang is voor de economische en sociale toekomst van Oost-Brabant. Inspreker ziet echter ook de keerzijde van deze ontwikkeling in de vorm van een mestverschot waarvoor een oplossing moet worden gevonden. Inspreker vraagt zich af in hoeverre de actuele ontwikkelingen als een saneringsregeling zijn meegenomen in de prognoses.	Op pagina 16 en 17 valt te lezen dat genoemde actuele ontwikkelingen worden meegenomen in de analyses in het planMER. Ook staat daar vermeld dat wij deze steeds actualiseren op cruciale momenten in het planMER proces.	
2.2	Autonome ontwikkelingen	97	Inspreker vraagt wat het effect is van een eventueel vervallen van de derogatie op de opgave en hoe hier mee rekening kan worden gehouden in het planMER.	Bij het vervallen van de derogatie neemt de plaatsingsruimte voor stikstof uit dierlijke mest af. Omdat bij het vervallen van de derogatie het areaal grasland naar verwachting zal afnemen, zal ook de plaatsingsruimte voor fosfaat kleiner worden en het mestoverschot daarmee groter. Daarnaast zal de behoefte aan het bewerken van mest groter worden om zo de daarin aanwezige nutriënten beter te kunnen benutten. Zoals aangegeven op pagina 16 en 17 actualiseren wij de opgave voor mestbewerking steeds op cruciale momenten in het planMER proces.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
2.2	Autonome ontwikkelingen	98	Inspreker acht de NRD een goed doordacht plan, maar is als burger niet gebaat bij mestbewerkingsinstallaties. Het plan is in zijn ogen achterhaald door de klimaatdoelen en stikstofcrisis. Inspreker acht de overwegend agrarische samenstelling van de klankbordgroep niet passend bij een zorgvuldig proces.	Om het mestoverschot in Brabant volledig te laten verdwijnen zou de veestapel met ca 60% moeten krimpen. Het is weinig realistisch te veronderstellen dat dit het gevolg zijn van de aanstaande saneringen van de veehouderij. Wij vragen vertegenwoordigers van niet-agrarisch bedrijfsleven en van dorpsraden toe te treden tot de klankbordgroep zodat de samenstelling daarvan breder wordt.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	99	Inspreker maakt op voorhand bezwaar tegen vestiging van een mestbewerkingslocatie in de buurt van zijn woonlocatie ivm de reeds aanwezige overlast als gevolg van bestaande activiteiten.	Overlast (geur, geluid, luchtkwaliteit, gezondheid) is één van de aspecten waarop (potentiële) locaties voor mestbewerking in het planMER zullen worden beoordeeld en gerangschikt.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	100	Inspreker roept op de kans die er nu is om een bestaande mestbewerkingslocatie te saneren nu de huidige eigenaar met de activiteiten stopt en de locatie te koop aanbiedt. De locatie ligt op korte afstand van het Natuurnetwerk Brabant en Natura2000 gebied Strabrechtse Heide.	Wij bezien buiten het bestek van deze planMER of en in welke wijze wij sanering van deze locatie kunnen ondersteunen.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	101	Inspreker geeft aan dat de locatie Gementweg 7 in Cromvoirt onterecht niet is opgenomen als locatie met een vergunning in aanvraag op de kaarten in de NRD.	Criterium voor opname op de kaart is de aanwezigheid van een volledige aanvraag voor de benodigde vergunningen. Voor genoemde locatie is daarvan geen sprake.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	102	Inspreker gaat in op het onderscheid tussen mestbewerken en mestverwerken naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State. De inspreker bepleit om champostmakerij van de kaart met locaties voor mestbewerken te verwijderen. Omdat het gezien wordt als mestverwerking, niet mestbewerking.	De provincie maakt in de Verordening ruimte en in het conceptNRD geen onderscheid tussen mestbewerking en mestverwerking. Zie hiervoor de definitie in de bijlage bij het conceptNRD (waar overigens een fout in zit, deze wordt hersteld, zie reactie 247.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	103	Inspreker stelt dat vestiging van een mestbewerkingsinstallatie in of in de omgeving van Helmond niet acceptabel is. Het woon- en leefklimaat staat al onder druk vanwege geuroverlast.	Tijdens de regionale ontwikkeldagen eind 2018 hebben gemeenten en provincie afspraken gemaakt. Afgesproken is op op voorhand geen locaties uit te sluiten, locaties op geschiktheid te beoordelen op basis van kwaliteitseisen en dit vorm te geven in een planMER ter voorbereiding van regionale afsprakenkaders. Inspreker is daarbij betrokken.	
2.3	locaties mestbewerkingsinstallaties	104	Inspreker merkt op dat twee locaties in haar gemeente op de kaart zijn vermeld die eigen mest bewerken. Eén daarvan valt onder de meldplicht en heeft op de kaart de status 'vergund'.	De informatie van inspreker is correct; wij beschouwen een melding in dit verband als een vergunde installatie.	
3.1	Alternatieven en varianten	105	Inspreker bepleit het planMER te verbreden tot een brede analyse van de maatschappelijke kosten en baten van mestbewerking en niet tot het verkennen van de meest geschikte locaties voor mestbewerking.	Bij de vaststelling van het mestbeleid hebben Provinciale Staten al een afweging gemaakt inzake het maatschappelijk nut van mestbewerking. De gemeenten onderschrijven deze afweging in hun gemeenschappelijke visie op mestbewerking. Voorliggende planMER vindt plaats binnen dat -reeds afgewogen- kader en richt zich specifiek op de vraag wat de meest geschikte locaties voor mestbewerking zijn.	
3.1	Alternatieven en varianten	106	Onder verwijzing naar de analyses van het PBL inzake de klimaatimpact van de veehouderij is inspreker tegen mestbewerking en het faciliteren daarvan door het aanwijzen van locaties. Inspreker heeft geen vertrouwen in het concept van tijdelijke vergunningen.	In een landbouw die zijn kringlopen weet te sluiten kan mestbewerking een belangrijke rol spelen, ook bij een eventueel fors kleinere veestapel. Om overcapaciteit in mestbewerkingslocaties te kunnen voorkomen hebben wij aangekondigd over te willen gaan tot het verlenen van tijdelijke vergunningen. Wij werken dit momenteel uit tot een effectieve aanpak.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.1	Alternatieven en varianten	107	Inspreker bepleit het opnemen van een alternatief dat bedrijventerreinen uitsluit voor vestiging of uitbreiding van mestbewerkingsinstallaties omdat het buitengebied in zijn ogen meer kansen en mogelijkheden biedt.	Op pagina 24 van de NRD geven wij aan welke alternatieven en varianten wij willen onderzoeken. Binnen ieder alternatief onderzoeken wij steeds een variant die betrekking heeft op uitsluitend bedrijventerreinen en een variant die betrekking heeft op uitsluitend landelijk gebied.	
3.1	Alternatieven en varianten	108	Inspreker vraagt zich af welk type bewerkingsinstallatie als referentie gehanteerd gaat worden in het planMER. De aard van mestbewerkingslocaties loopt nogal uiteen en kan daarmee van grote invloed zijn op de uitkomst.	Wij gaan in het planMER werken met drie grootten (nader uit te werken in het planMER zelf) van mestbewerkingsinstallaties. Voor iedere grootte afzonderlijk maken wij een inschatting van de geschiktheid van een (potentiële) locatie.	
3.1	Alternatieven en varianten	109	Inspreker bepleit het onderzoeken van locaties in het buitengebied met synergievoordelen.	Variant 3b beoogt dit te onderzoeken ("goed gelegen locaties").	
3.1	Alternatieven en varianten	110	Inspreker vraagt zich af of compostering van biomassa onder de reikwijdte van de conceptNRD valt en vraagt om duidelijkheid.	Onder mestbewerken vallen alle handeling met mest (zie bijlage in het NRD met definities). Wanneer naast andere biomassa producten ook mest als grondstof wordt gebruikt voor compostering, dan is sprake van mestbewerking.	
3.1	Alternatieven en varianten	111	Inspreker pleit er voor om volksgezondheid als uitgangspunt te nemen bij het locatiebeleid voor mestbewerkingsinstallaties.	Volksgezondheid is een belangrijk aspect in het conceptNRD, zie pagina 27. In het planMER worden daarom bij de milieueffectbeoordeling beoordelingscriteria gehanteerd aangaande volksgezondheid (ziekteverwekkers, fijn stof, endotoxine, woon- en leefklimaat).	
3.1	Alternatieven en varianten	112	Bij het toewijzen van een locatie moet een bedrijfsterrein niet preferent zijn. Bij een locatiekeuze binnen bedrijventerrein of agrarisch gebied dient het type te verwerken mest een criterium te zijn	Bij het beoordelen van locaties aan de hand van de kwaliteitscriteria speelt in eerste instantie het type mestbewerking geen rol. De kwaliteitscriteria richten zich op omgevingsaspecten (zoals aantal burgerwoningen, ligging t.o.v. infrastructuur en productielocaties) en inrichtingseisen (emissies uit de inrichting). Hierbij is dus minder bepalend wat er in een installatie gaat maar is juist van belang wat er uitkomt. Met het bepalen van de drie onderzoeksalternatieven en de varianten wordt inzicht gegeven in de wijze waarop met locaties in het landelijk gebied of op bedrijventerreinen wordt omgegaan. Deze onderzoeksalternatieven worden uitgewerkt. Vervolgens vindt er nog een gevoeligheidsanalyse plaats. Deze stap is op pagina 32 omschreven. Hierbij wordt onderzocht of andere vormen van mestbewerking (kleinere of grotere installaties) leiden tot een andere effectbeoordeling. De door appellant genoemde typering van mestbewerkingsinstallaties zijn voorbeelden van kleinere of grotere installaties. Uitgangspunt bij het zoeken naar nieuwe locaties is wel dat de beoogde installatie bijdraagt aan het verminderen van het mestoverschot en dat bewerking tot een te verwaarden eindproduct leidt.	
3.1	Alternatieven en varianten	113	Mestbewerking moet op bedrijventerreinen verboden worden tenzij het productieproces met een gesloten systeem wordt vergund.	In het planMER gaan wij uit van MBI's die voldoen aan de strenge eisen vanuit de provinciale beleidsregels. Daarnaast bevat ieder onderzoeksalternatief een variant met en zonder bedrijventerreinen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.1	Alternatieven en varianten	114	Inspreker meldt dat zij besloten heeft de voorkeur te geven aan alternatieven de uitgaan van bestaande locaties en/of alleen nieuwe locaties in Zuidoost en Noordoost Brabant. Dit omdat de gemeente van inspreker in het gebied met de laagste mestproductie en behoudens één bedrijventerrein heeft de gemeenteraad mestbewerking in die gemeente uitgesloten.	Op dit moment worden nog geen keuzes tussen onderzoeksalternatieven en -varianten gemaakt. Aan de hand van de resultaten van de onderzoeksalternatieven bepalen wij samen met de gemeenten vervolgens een voorkeursalternatief.	
3.1	Alternatieven en varianten	115	Inspreker informeert of de onderzoeksopzet zodanig is dat deze voldoende ruimte biedt om tot locatiekeuzes in het landelijk gebied te komen. Op dergelijke locaties zouden ook initiatieven van agrarische ondernemers tot ontwikkeling moeten kunnen worden gebracht zonder dat daarbij randvoorwaarden worden gesteld over de wijze van aanvoer van mest.	In de onderzoeksopzet zijn drie onderzoeksalternatieven opgenomen. De alternatieven 2b en 3b hebben betrekking op locaties of zoekgebieden in het landelijk gebied. In de beoordelingscriteria zijn geen randvoorwaarden over de wijze van aanvoer van de mest (bijv. via pijpleidingen) opgenomen.	
3.1	Alternatieven en varianten	116	Inspreker ondersteunt de wensen van de gemeenten om het locatiebeleid voor mestbewerkingsinstallaties uit de Interim omgevingsverordening te verruimen zodat er meer mogelijkheden in het buitengebied ontstaan.	Wij nemen kennis van deze mededeling.	
3.1	Alternatieven en varianten	117	Inspreker onderschrijft het uitgangspunt dat in de drie onderzoeksalternatieven een onderscheid wordt gemaakt in bedrijventerreinen en buitengebied (varianten). De combinatie van deze varianten als meest wenselijk alternatief wordt gemist.	In de tweede fase van het planMER wordt op basis van de informatie die aan de hand van de onderzoeksvarianten is verzameld een voorkeursalternatief samengesteld, waarbij het heel wel mogelijk is dat dit zal bestaan uit een combinatie van twee of meer onderzoeksvarianten.	
3.1	Alternatieven en varianten	118	Inspreker vindt het niet realistisch dat alle typen mestverwerking mogelijk zijn op boerderijniveau. Er zijn altijd andere locaties nodig.	Wij onderzoeken dit scenario omdat een aantal betrokken stakeholders de effecten hiervan in beeld gebracht wil zien. Uiteraard speelt daarbij ook het gegeven dat niet alle typen mestbewerking zich lenen voor toepassing op het niveau van een individueel veehouderijbedrijf.	
3.1	Alternatieven en varianten	119	Inspreker geeft aan dat jarenlange ervaring in haar gemeente leert dat de locatie (op een bedrijventerrein) lang niet altijd garant staat voor de afwezigheid van overlast. Juist installaties in het buitengebied functioneren vaak zonder overlast: blijkbaar zit dit in een betere installatie en een andere bewerking van de mest. Betere installaties zijn dus noodzakelijk.	Wij zijn het met inspreker eens dat, naast de locatie en daarmee de aanwezigheid van kwetsbare functies, een goed ontworpen, goed gebouwde en goed gevoerde installatie sterk bepalend is voor het risico op overlast. Dit geldt voor zowel installaties op bedrijventerreinen als in het buitengebied.	
3.1	Alternatieven en varianten	120	Inspreker acht bewerking van mest dicht bij de bron een betere oplossing dan mestbewerking op een bedrijventerrein en vraagt dit ook in het planMER te onderzoeken.	In de NRD geven wij aan dat wij binnen ieder alternatief zowel een variant met alleen (zoek)locaties op bedrijventerrein als een variant met alleen locaties in het buitengebied gaan onderzoeken. Ook gaan wij na wat het effect is van alle behoefte aan mestbewerking op de veehouderijlocaties wordt gerealiseerd.	
3.1	Alternatieven en varianten	121	Inspreker wijst op de synergievoordelen van mestbewerking op bedrijventerreinen en noemt voorbeelden. Op veehouderijlocaties ziet inspreker synergievoordelen met bronaanpak van emissies uit stallen.	Wij onderschrijven de door inspreker geschetste voordelen, zij zijn (mede) reden voor ons mestbeleid. In de rangschikking van (potentiële) locaties houden wij hier rekening mee.	
3.1	Alternatieven en varianten	122	Inspreker spreekt, redenerend vanuit draagvlak, de voorkeur uit voor het handhaven en wellicht uitbreiden van bestaande locaties.	Wij nemen hier kennis van. Dit is één van de onderzoeksalternatieven. Provincie en gemeenten (waaronder inspreker) stellen in 2020 op basis van onder meer de informatie uit de onderzoeksalternatieven een voorkeursalternatief vast. Draagvlak is daarbij een wezenlijk aspect.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.1	Alternatieven en varianten	123	Inspreker stelt voor de uitkomsten van het planMER te vergelijken met de situatie (draagvlak) rond huidige situaties. Welke verbeterpunten levert dat op?	Bestaande locaties nemen wij, voor zover zij niet in de uitgesloten gebieden liggen, mee in onderzoeksalternatief 1.	
3.1	Alternatieven en varianten	124	Inspreker is van mening dat gezocht moet worden naar logische locaties met voldoende acceptatie. Dat is ook nodig om snel genoeg de benodigde mestbewerkingscapaciteit te kunnen realiseren. De concept NRD biedt in de ogen van inspreker te weinig ruimte voor een open zoektocht naar dergelijke geschikte locaties voor mestbewerking omdat de provinciale verordening Ruimte uitgangspunt is en afwijken vrijwel is uitgesloten. Inspreker vindt mestbewerking dicht bij de bron een beter alternatief dan mestbewerking op bedrijventerreinen in stedelijk gebied, op afstand van de bron, en in de nabijheid van woon- en werkgebieden en verwacht dat hiervoor te weinig ruimte wordt geboden in het planMER.	Juist vanwege de discussie die inspreker verwoordt gaan wij in het planMER zowel (potentiële) locaties op bedrijventerreinen als in het buitengebied onderzoeken, zie de opzet van de onderzoeksalternatieven in hoofdstuk 4, pagina 27. Provincie en gemeenten (dus ook inspreker) bepalen vervolgens op basis van de aldus gegenereerde informatie in een werksessie het voorkeursalternatief.	
3.1	Alternatieven en varianten	125	Inspreker vraagt een bevestiging van zijn aanname dat er geen vooropgestelde lijst is van locaties en dat deze de uitkomst is van het planMER proces.	Het is onze strategische keuze om niet met een dergelijke vooropgestelde lijst te werken om zo een zo open proces en een zo feitelijk mogelijke onderbouwing van de locatiekeuze te kunnen komen.	
3.1	Alternatieven en varianten	126	Inspreker veronderstelt dat de huidige bedrijfslocatie ook wordt aangemerkt als een bestaande locatie	Dat is inderdaad het geval als daar op dit moment mestbewerking plaatsvindt.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	127	Inspreker bestrijdt dat mestbewerking een bijdrage kan leveren aan het verminderen van broeikasgasemissies en stelt dat een bredere afweging met oog op klimaateffecten van de veehouderij dient plaats te vinden.	Mestvergisting is één van de maatregelen om de emissie van broeikasgassen tegen te gaan en kan potentieel in absolute zin een significante bijdrage leveren. Bij de vaststelling van het mestbeleid hebben Provinciale Staten al een afweging gemaakt inzake het maatschappelijk nut van mestbewerking. De gemeenten onderschrijven deze afweging in hun gemeenschappelijke visie op mestbewerking. Voorliggende planMER vindt plaats binnen dat -reeds afgewogen- kader en richt zich specifiek op de vraag wat de meest geschikte locaties voor mestbewerking zijn.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	128	Inspreker wil dat naast het basisscenario van 3,5 miljoen kilo fosfaat ook het lage scenario van 2,4 miljoen kilo fosfaat wordt meegenomen.	Wij hanteren in het planMER drie niveaus van opgave, een laag, een midden en een hoog scenario. Het lage scenario sluit aan op de wens van inspreker.	ja
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	129	Op pagina 19 staat dat er sprake is van 4,2 miljoen kg fosfaat extra benodigde capaciteit. Het is inspreker niet duidelijk waar dat getal en de 'extra benodigde capaciteit' betrekking op heeft. Inspreker ziet dit graag nader toegelicht.	Dit getal is gebaseerd op een globale, indicatieve berekening van de benodigde extra capaciteit voor centrale mestbewerking in de situatie dat alle in Brabant geproduceerde mest zou worden bewerkt voordat het wordt opgeslagen of aangewend. In die berekening is er van uit gegaan dat in de melkveehouderij 75% van de geproduceerde mest op de veehouderijlocatie zelf wordt bewerkt en in de hokdierhouderij 10%.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	130	Inspreker bepleit een scenario waarin de veestapel krimpt tot de mestplaatsingsruimte en er dus geen mestoverschot is en daarmee ook geen mestbewerking.	Een dergelijk scenario valt buiten de kaders van het mestbeleid dat Provinciale Staten hebben vastgesteld en de gemeenten in hun visie hebben opgenomen.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	131	Inspreker stelt dat het dalen van de plaatsingsruimte geen relevante ontwikkeling is voor het mestoverschot.	Daling van de plaatsingsruimte is wel degelijk van invloed op het mestoverschot, dit neemt daardoor toe. Verandering in de plaatsingsruimte moet derhalve betrokken worden in de berekeningen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	132	Volgens inspreker klopt het scenario hoog voor opgave mestbewerking en -verwerking niet. Mestproductie is rond de 30 miljoen kg fosfaat, capaciteit vergund is 10 miljoen kg fosfaat. Dan is de restopgaven 20 miljoen en geen 10 miljoen ton kg fosfaat.	Dit getal (10 Mkg fosfaat) is gebaseerd op een globale, indicatieve berekening van de benodigde extra capaciteit voor centrale mestbewerking in de situatie dat alle in Brabant geproduceerde mest zou worden bewerkt voordat het wordt opgeslagen of aangewend. In die berekening is er van uit gegaan dat in de melkveehouderij 75% van de geproduceerde mest op de veehouderijlocatie zelf wordt bewerkt en in de hokdierhouderij 10%.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	133	Volgens inspreker gaan de twee gevoeligheidsanalyse (p33) elkaar beïnvloeden. Bijvoorbeeld als je vergisting wilt realiseren voor methaanreductie beïnvloedt dat het aantal noodzakelijke locaties.	De hoogte van de opgave is van invloed op het aantal locaties dat nodig is om deze opgave te accommoderen en beïnvloedt de onderlinge rangschikking van locaties of zoekgebieden niet. De aard van de installatie is van invloed op het ruimtebeslag van een locatie, de scores op de kwaliteitscriteria en op de beoordelingscriteria en beïnvloedt daarmee wel de onderlinge rangschikking en slechts beperkt het aantal benodigde locaties. .	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	134	Inspreker stelt voor ook een scenario op te nemen waarbij alle mest wordt bewerkt. Dit is ook in lijn met de eerder vastgestelde mestvisie, waar ook rekening wordt gehouden met dit scenario	Dit scenario is opgenomen in de NRD (pagina 19).	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	135	Inspreker benadrukt het belang van het actueel houden van de opgave en het te ontwikkelen locatiebeleid tegen de achtergrond van actuele en te voorziene ontwikkelingen zoals de provinciale maatregelen, saneringsregelingen en de stikstofdepositie respectievelijk de transitie naar circulaire landbouw en de gevolgen daarvan.	Wij zijn dit met inspreker eens, daarom hebben wij in hoofdstuk 3 (pagina 19) aangegeven de opgave bij cruciale momenten in het planMER steeds te zullen actualiseren.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	136	Inspreker geeft aan dat zoveel mogelijk ingezet moet worden op mestverwerking op de locatie waar de mest ontstaat (lees: op de veehouderijlocatie).	Wij nemen kennis van deze voorkeur. In het planMER onderzoeken wij de verschillende alternatieven en scenario's. Ook kijken wij naar het effect van maximale bewerking op de veehouderijlocatie op de opgave. Op basis van deze informatie maken provincie en gemeenten gezamenlijk een keuze voor het te voeren locatiebeleid.	
3.2	Scenario's en gevoeligheidsanalyses	137	Inspreker bepleit om in plaats van een brandbreedte met autonome ontwikkelingen uit te gaan van een provinciale ambitie voor het bepalen van de restopgave. Wat inspreker betreft wordt die opgave nog lager vastgesteld, om een signaal af te geven dat de provincie inzet op snelle afname van het mestoverschot en op het sluiten van de kringloop, maximaal op de schaal van de provincie. Inspreker ziet mestbewerking uitsluitend als overgangsmaatregel op weg naar een gesloten kringloop. We verzoeken u dit als uitgangspunt te nemen in de te onderzoeken alternatieven.	Wij stellen het planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals Provinciale Staten dat in 2017 hebben vastgelegd en de visie van de gemeenten op mestbewerking. Dat mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Of, in welke mate en op welke wijze deze krimp wordt bewerkstelligd valt buiten het kader van voorliggende planMER.	
3.3	Kwaliteitscriteria	138	Inspreker acht het onacceptabel dat door uitsluitende criteria in de overige gebieden het accent nog verder op intensieve veehouderij zal komen te liggen, wat zich niet verhoudt met het oplossen van de stikstofproblematiek.	Bij het in beeld brengen van potentiële nieuwe locaties gelden de in de NRD benoemde kwaliteitscriteria en beoordelingscriteria (waaronder stikstof), juist om te voorkomen dat er in desbetreffende gebieden ongewenste ontwikkelingen optreden.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	139	Inspreker vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor bestaande mestbewerkingsinstallaties in de uitgesloten zones voor de verkenning in het planMER (Groenblauwe mantel, Natuurnetwerk, Gebieden Beperkingen veehouderij) en of er in de resterende gebieden wel ruimte dan wel draagvlak bij andere bedrijven op bedrijventerreinen zal zijn.	Het planMER richt zich op locaties waar uitbreiding dan wel vestiging van mestbewerkingsinstallaties mogelijk is. Uitsluiten van genoemde zones betekent dat de locaties van daar gelegen bestaande installaties op voorhand niet geschikt worden geacht voor verdere uitbreiding. Dit is overigens staand beleid in de Interim Omgevingsverordening. Bij het vaststellen van het voorkeursalternatief wordt ook aandacht besteed aan de gevolgen voor bestaande, niet gunstig gelegen MBI's. Beschikbaarheid van ruimte en inpasbaarheid ten opzichte van bestaand en beoogd gebruik van bedrijventerreinen zijn twee van de kwaliteitscriteria die wij gaan hanteren in het planMER.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	140	Inspreker pleit onder het criterium 'vergunbaarheid' ook bestaande belasting mee te nemen en toename van de belasting mee te nemen.	Dit is standaard in een milieueffectrapportage (planMER). In het conceptNRD in de tabel op pagina 27 is de beoordeling beschreven. Bijvoorbeeld "ontwikkeling geurbelasting, stofconcentraties, endotoxinen en mogelijke ander ziekteverwekkers).	
3.3	Kwaliteitscriteria	141	Inspreker is van mening dat overbelaste gebieden niet geschikt zijn voor mestbewerking en pleit voor minder dieren (aanpak aan de bron).	Het conceptNRD op pagina 21 onder B gaat in op Overbelaste gebieden. Deze zijn in principe niet geschikt, tenzij mestbewerking gepaard gaat met afname van andere bronnen. Bedoeld is dat de geursituatie ter plaatste per saldo verbetert. Ons veehouderijbeleid is er op gericht de overbelasting terug te dringen via diverse instrumenten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	142	Inspreker pleit voor garanties dat nieuwe overlast wordt voorkomen. De huidige wet en regelgeving met inbegrip van de Verordening ruimte borgen dit niet.	Het voorkomen van nieuwe overbelasting is onderdeel van de milieueffectbeoordeling in het planMER. In de conceptNRD zijn daarvoor beoordelingscriteria opgenomen in tabel 5 op pagina 27. De geschiktheid van een locatie wordt beoordeeld op de aspecten die in tabel 5 op pagina 30 van het conceptNRD zijn opgenomen. Dit in de vorm van plussen en minnen wat betreft geschiktheid, zie hiervoor pagina 31, figuur 10 van het conceptNRD.	
3.3	Kwaliteitscriteria	143	Inspreker pleit er voor om landschappen met hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarden uit te sluiten. Deze zijn niet geschikt voor mestbewerkingsinstallaties.	in de beschreven aanpak is vestiging of uitbreiding van mestverwerking in veel gebieden uitgesloten, namelijk Het Natuurnetwerk-Brabant, de groenblauwe-mantel en het gebied beperkingen veehouderij (zie pagina 20 van het conceptNRD). Dit zijn gebieden met onder andere hoge waarden.	
3.3	Kwaliteitscriteria	144	Inspreker pleit voor het meewegen van de milieueffecten van transport van veevoer en andere grondstoffen.	Het beoordelen van de milieueffecten van de gehele keten veehouderij en/of levenscyclusanalyse valt niet onder de reikwijdte het planMER.	
3.3	Kwaliteitscriteria	145	Inspreker pleit voor het rekening houden met klimaatverandering voor de beschikbaarheid van water.	Een goede suggestie die wij betrekken bij de uitwerking van criterium G.	
3.3	Kwaliteitscriteria	146	Inspreker beschouwt voldoende fysieke ruimte (criterium H) een open deur en pleit er voor om burgerbewoning mee te nemen als conflicterende activiteit.	In kwaliteitscriterium A is de afstand tot woningen een belangrijk onderdeel.	
3.3	Kwaliteitscriteria	147	In verband met synergie pleit inspreker voor het opnemen van een voorwaarde dat de mestbewerker geen gebruik maakt van subsidie om vertekende synergie te voorkomen.	Het planMER richt zich op de ruimtelijke (locatiebeleid) en milieuaspecten, niet op de financiering van installaties.	
3.3	Kwaliteitscriteria	148	Inspreker wijst op de enorme impact van de intensieve veehouderij in Zuid-Oost Brabant en verzoekt om het volksgezondheidsaspect bij het onderzoek als uitgangspunt te nemen. Daarbij dienen de normen zoals gehanteerd door de GGD te worden toegepast.	Volksgezondheid is een belangrijk aspect in het planMER, zowel in de kwaliteitscriteria (met name kwaliteitscriterium A dan een groot gewicht heeft) als de beoordelingscriteria (ziekteverwekkers, fijn stof, endotoxine, woon- en leefklimaat).	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	149	Inspreker pleit er voor om ook op bedrijventerreinen rekening te houden met de aard en omvang van de aanwezige bedrijven en het aantal medewerkers bij deze bedrijven.	Het kwaliteitscriterium I over conflicterende activiteiten is hiervoor van toepassing. De mestbewerkingsactiviteiten dienen te passen bij de al aanwezige bedrijvigheid in de directe omgeving. Bij de concretisering van dit kwaliteitscriterium betrekken we de door inspreker genoemde aspecten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	150	Inspreker pleit voor het hanteren van de VNG handleiding bedrijven en milieuzonering bij kwaliteitscriterium A, aandacht voor de effecten van transportbewegingen, uitsluiten van de drinkwaterbeschermingsgebieden en natte natuurplek en rekening te houden met gemeentelijke regels.	Locaties in Het Nauurnetwerk-Brabant, de groenblauwe-mantel en het gebied beperkingen veehouderij worden in het planMER niet geschikt geacht voor mestbewerking. Daar komen grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en attentiezones natte natuurplek bij. Voor het overige sluiten wij geen locaties op voorhand uit, maar beoordelen wij die op kwaliteitseisen. De VNG handreiking is daarvoor te beperkt. In het conceptNRD is daarom gekozen voor een risicobenadering die in de milieueffectrapportage (planMER) wordt vormgegeven door het hanteren van beoordelingscriteria op effecten (tabel 5, pagina 30). Daarbij zijn transportbewegingen en stikstof meegenomen om de geschiktheid van een locatie te beoordelen. Gemeentelijke regels spelen een rol bij de vergunningverlening.	
3.3	Kwaliteitscriteria	151	Inspreker pleit voor aanscherping van het aspect geur: bij overbelasting is de locatie niet vergunbaar, ook niet als de overbelasting minder wordt door afname van de emissies uit andere bronnen.	De insteek van het conceptNRD is dat de cumulatieve geurbelasting niet toeneemt, maar dat deze afneemt. Bij de geschiktheid van de locatie wordt de vergunbaarheid beoordeeld in samenhang met de afstand tot gebieden waar de mest wordt geproduceerd (en in samenhang met de overige criteria). Het kan zijn (niet noodzakelijk) dat een locatie voor mestbewerken nabij de mestproductie in een overbelast gebied ligt. In overbelaste gebieden leidt dit tot vermindering van de overlast.	
3.3	Kwaliteitscriteria	152	In de aanpak van het milieuonderzoek dient voldoende aandacht worden geschonken aan het wateraspect en de ligging van de evz en de watersystemen.	Het aspect water is specifiek als kwaliteitscriterium opgenomen (criterium G. voldoende en geschikte beschikbaarheid water t.b.v. hergebruik. lokaal gebruik en lozen. Uiteindelijk dient een initiatief te voldoen aan de beleidskaders van de Brabantse waterschappen. Ook wordt in de NRD aangegeven dat locaties of zoekgebieden gelegen in het Natuurnetwerk-Brabant en in de groenblauwe mantel niet in een van de onderzoeksalternatieven worden meegenomen. Daar komen grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en attentiezones natte natuurplek bij. Hiermee wordt invulling gegeven aan het verzoek om aandacht te schenken aan de genoemde aspecten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	153	Inspreker bepleit dat voordat locaties worden vastgesteld, vast te stellen wat de toekomstvisie voor de omgeving is en wat de mogelijkheden / beperkingen (MeR) en ontwikkelingen zijn. Daarbij spelen tevens maatschappelijke ontwikkelingen en de infrastructuur een rol.	De door inspreker genoemde aspecten zijn inderdaad relevant en komen aan de orde bij de beoordeling van (potentiële) locaties aan de hand van de kwaliteitscriteria.	
3.3	Kwaliteitscriteria	154	Bij de beoordeling van locaties op bedrijventerreinen moet ook gekeken worden naar de aanwezigheid van woonwijken benedenwinds en is een grondige planologische studie nodig.	De genoemde aspecten komen aan de orde bij de beoordeling van (potentiële) locaties. Zuid-zuidwestelijke ligging onderscheiden wij niet specifiek, kwaliteitscriterium A heeft generiek betrekking op de afstand tussen een (potentiële) locatie en kwetsbare functies als woningen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	155	Inspreker acht het gebied ten zuidwesten van BZOB en westelijk van de N266 is ontoelaatbaar voor grootschalige mestverwerking vanwege nabijheid woongebied (Brouwhuis)	Het planMER traject wordt doorlopen om zorgvuldigheid in keuzes en in proces te betrachten. Het resultaat van dit proces is het verkrijgen van inzicht in de geschiktheid van locaties en zoekgebieden. Tevens wordt in de voorkeursvariant inzicht gegeven welke locaties uiteindelijk in beeld zijn voor de ontwikkeling van een mestbewerkingsinstallatie. Op voorhand worden geen locaties uitgesloten. Het maken van deze keuze is onderdeel van het proces.	
3.3	Kwaliteitscriteria	156	Inspreker bepleit het opnemen van een wegingsfactor voor de beoordelingscriteria op pagina 26 van het concept NRD.	Bij de uitwerking van de kwaliteitscriteria in het planMER gaan wij na wat de optimale gewichtsverhouding is tussen de kwaliteitscriteria.	
3.3	Kwaliteitscriteria	157	Inspreker pleit voor het meenemen van klimatologisch invloeden bij het bepalen van het woon- en leefklimaat, zoals windrichting en beïnvloeding van luchtstromen vanwege geografische ligging.	wij nemen dit voorstel mee in de risicobenadering zoals deze is beschreven onder het kwaliteitscriterium A over vergunbaarheid.	
3.3	Kwaliteitscriteria	158	Inspreker pleit voor het meenemen van koolwaterstoffen als bron van emissies vanwege de volksgezondheid.	Met de eisen die gelden op basis van de beleidsregels voor geur en volksgezondheid dienen installaties nagenoeg emissieloos te zijn. Dat hanteren wij als uitgangspunt in het planMER.	
3.3	Kwaliteitscriteria	159	Inspreker pleit voor bescherming van (agrarische) bedrijfswoningen en dus niet alleen burgerwoningen.	in het planMER maken wij hier geen onderscheid in.	
3.3	Kwaliteitscriteria	160	Inspreker hecht er waarde aan dat een mestbewerkingslocatie, gezien de Natura 2000-gebieden, niet in de gemeente Cranendonck komt	Het planMER traject wordt doorlopen om zorgvuldigheid in keuzes en in proces te betrachten. Het resultaat van dit proces is het verkrijgen van inzicht in de geschiktheid van locaties en zoekgebieden. Tevens wordt in de voorkeursvariant inzicht gegeven welke locaties uiteindelijk in beeld zijn voor de ontwikkeling van een mestbewerkingsinstallatie. Op voorhand worden geen locaties uitgesloten. Het maken van deze keuze is onderdeel van het proces.	
3.3	Kwaliteitscriteria	161	Inspreker pleit voor het voorkomen van een toename van de geurbelasting in overbelaste gebieden.	Wij zien deze reactie als ondersteuning van het conceptNRD. De insteek van het conceptNRD is dat de cumulatieve geurbelasting niet toeneemt, maar dat deze afneemt. In overbelaste gebieden leidt dit tot vermindering van de overlast.	
3.3	Kwaliteitscriteria	162	Inspreker verzoek om een aanvullend criterium op te nemen dat gericht is op de bescherming van overige gevoelige objecten (scholen, zorginstellingen, kinderdagverblijven etc).	Wij verbreden 'woningen' in criterium A tot 'kwetsbare functies', als bedoeld door inspreker.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	163	Inspreker bepleit om bij kwaliteitscriterium A de afstand rond woningen uit te breiden tot 1000 of 1500 meter	De afstand 500 meter rond kwetsbare functies achten wij ruim toereikend omdat wij zo al nagenoeg geheel Brabant bestrijken, alleen delen zeer open of natuurrijke gebieden vallen daar buiten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	164	Inspreker vraagt aandacht voor werknemers van andere bedrijven op bedrijventerreinen en bepleit 250 meter ten opzichte van bedrijven met werknemers.	Wij stellen strenge eisen aan de emissies van MBI's. Voorstel van inspreker zou bedrijventerreinen onbenutbaar maken voor welke procesindustrie dan ook.	
3.3	Kwaliteitscriteria	165	Inspreker bepleit om duidelijk te maken op welke manier de geurafname in overbelaste gebieden wordt bepaald als sprake moet zijn van een afname van andere bronnen dan mestbewerken.	In het planMER werken wij dit verder uit bij de concretisering van dit criterium.	
3.3	Kwaliteitscriteria	166	Inspreker pleit er voor dat gelet op de komende Omgevingswet, bij het zoeken naar locaties rekening te houden met de impact van de bedrijfsactiviteiten in plaats van de huidige systematiek van milieucategorieën.	In het NRD en de milieueffectbeoordeling (planMER) wordt uitgegaan activiteiten en en integrale benadering van milieueffecten voor de omgeving. Dit in de geest van de Omgevingswet en los van de milieucategorie van bedrijventerreinen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	167	Inspreker verzoekt om het uitgangspunt dat er geen nieuwe locaties in de groenblauwe mantel kunnen worden ontwikkeld te schrappen. In dergelijke gebieden kunnen mogelijk initiatieven komen van samenwerkingsverbanden van bedrijven die een natuurinclusieve bedrijfsvoering hebben voor mestbewerking, verwerking of vergisting.	Inspreker doelt kennelijk op mestbewerking op individuele veehouderijbedrijven. Het planMER ziet op centrale mestbewerking.	
3.3	Kwaliteitscriteria	168	Inspreker geeft aan dat een van de kwaliteitscriteria betrekking heeft op infrastructuur. Gevraagd wordt om ook toekomstige ontwikkelingen bij de waardering van locaties op het aspect infrastructuur mee te nemen.	Bij de locatiewaardering rond de infrastructuur wordt de bestaande situatie als uitgangspunt gehanteerd. Indien er voorzienbare ontwikkelingen op het terrein van infra spelen dan zullen deze worden betrokken bij de waardering.	
3.3	Kwaliteitscriteria	169	Inspreker vraagt om bij criterium J ook te kijken naar combinaties van mestverwerking met warmte, water, humane meststoffen of bijvoorbeeld tuinbouw.	Criterium J is breed bedoeld, geoemde andere functies passen daar dus binnen.	
3.3	Kwaliteitscriteria	170	Inspreker constateert dat de toepassing van criterium H te beperkend is als dit moet worden geïnterpreteerd dat de beoogde activiteit binnen de vigerende bestemming moet kunnen worden uitgevoerd.	Dit criterium moet zodanig uitgelegd worden dat het hier niet gaat om de beoordeling of de nieuwe activiteit binnen de ter plaatse geldende bestemmingsregeling past. Er dient feitelijke voldoende ruimte aanwezig te zijn om een activiteit op een locatie te kunnen uitvoeren en het moet mogelijk zijn om dit planologisch mogelijk te maken.	
3.3	Kwaliteitscriteria	171	Inspreker pleit ervoor om bij het toepassen van de kwaliteitscriterium A ook het rekening te houden met gemeentelijke regels en speeltuinen, scholen en kinderdagverblijven als gevoelige objecten te beschouwen.	In de aangepaste werkwijze maken wij als eerste stap een groslijst van (potentiële) locaties die in het planMER worden beoordeeld en worden opgenomen in de onderzoeksalternatieven. Bij deze selectie houden wij geen rekening met beperkingen die vanuit bestemmingsplannen gelden voor mestbewerking op bedrijventerreinen. Op deze manier genereren wij een zo compleet mogelijk beeld van de geschiktheid van locaties. Bij het opstellen van het voorkeursalternatief spelen de beperkingen vanuit bestemmingsplannen uiteraard wel een rol.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	172	Inspreker pleit voor het meenemen van andere bronnen niet alleen veehouderij, maar ook van andere (industriële) activiteiten.	Dat is ook de intentie van hetgeen onder B over overbelaste gebieden is opgenomen in de conceptNRD.	
3.3	Kwaliteitscriteria	173	Inspreker pleit voor specificering van het begrip 'korte afstand' onder kwaliteitscriterium F.	In het planMER werken wij dit verder uit bij de concretisering van dit criterium.	
3.3	Kwaliteitscriteria	174	Inspreker pleit voor specificatie van de 'maximale maatregelen voor zover technisch, bouwkundig en economisch mogelijk'	Het gaat in dit verband om het toepassen van de BBT, de beste beschikbare techniek om milieueffecten te vermijden.	
3.3	Kwaliteitscriteria	175	Inspreker pleit er voor om de beoordelingscriteria die betrekking hebben op de kwaliteit van het woon- en leefmilieu leidend te laten zijn bij het rangschikken van de locaties.	De criteria A, B en C, die primair gaan over de kwaliteit van het woon- en leefmilieu krijgen, zoals aangegeven op pagina 26 extra gewicht.	
3.3	Kwaliteitscriteria	176	Inspreker wil overbelaste gebieden niet uitsluiten van mestbewerking (kwaliteitscriterium C), mestbewerking kan in gebieden met veel vee ook een afname van de overlast bewerkstelligen.	De kwaliteitscriteria zijn geen uitsluitingscriteria maar criteria op basis waarvan wij in de onderscheiden alternatieven en varianten (potentiële) locaties rangschikken. Het voorstel van inspreker is reeds verwoord in kwaliteitscriterium B.	
3.3	Kwaliteitscriteria	177	Inspreker acht de kwaliteitscriteria niet volledig beschreven en vraagt zich af hoe deze zich verhouden tot de beoordelingscriteria op pagina 30.	Wij voegen beide sets criteria samen tot één set beoordelingscriteria.	ja

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	178	Inspreker mist de factor draagvlak in het beoordelingskader.	Draagvlak is in een planMER als dit moeilijk te operationaliseren. Omdat provincie en gemeenten het met inspreker eens zijn dat draagvlak een cruciaal aspect is hebben wij het planMER gefaseerd en is er in het proces ruim te tijd voor alle gemeenten, de provincie en stakeholders zich met hun gemeenteraad, provinciale staten en achterban zich te beraden op de informatie uit de eerste fase planMER alvorens gemeenten en provincie in een werksessie gezamenlijk een voorkeursalternatief formuleren.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	179	Op pagina 27 wordt gesproken van een gezamenlijk voorstel van Provincie en gemeenten. Om welk voorstel gaat het hier precies, en wanneer is dit voorstel vastgesteld?	Het voorstel dat op die pagina wordt gepresenteerd.	
3.3	Kwaliteitscriteria	180	Inspreker vraagt zich af hoe rekening wordt gehouden met toekomstige regelgeving als de omgevingswet.	Voor zover toekomstige regelgeving al voldoende is uitgekristalliseerd is die mede richtinggevend voor onze aanpak. De aanpak van regionale afspraken op basis van een uitgebreid en zorgvuldig proces past bij uitstek in de filosofie van de Omgevingswet.	
3.3	Kwaliteitscriteria	181	Inspreker stelt voor om kwaliteitscriterium F (tonkilometers) net als de kwaliteitscriteria A, B en C een zwaarder gewicht toe te kennen, gelet op de intensiteit van het verkeer op de Brabantse wegen en de emissies die optreden bij transport..	Wij zijn het met inspreker eens dat er goede gronden zijn criterium F extra gewicht toe te kennen. De exacte gewichtsverdeling tussen criteria werken wij nader uit in het planMER.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	182	Inspreker bepleit gebieden met de aanduiding 'beperkingen veehouderij' in de Interim Omgevingsverordening te betrekken in het planMER en dus niet op voorhand uit te sluiten. Dit omdat deze gebieden niet is opgenomen om grootschalige mestbewerking tegen te gaan.	In de Interim Omgevingsverordening zijn de zogeheten werkingsgebieden beperkingen veehouderij aangewezen om daar een afwaartse beweging van de niet grondgebonden veehouderij te bewerkstelligen. Dit vanwege de ligging ten opzichte van kwetsbare functies wonen en natuur. Vanwege die ligging is het evenmin logisch hier gecentraliseerde mestbewerking toe te laten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	183	Inspreker vraagt zich af of de omschrijving van kwaliteitscriterium A. "Vergunbaarheid" impliceert dat locaties waarvoor volgens een geldend bestemmingsplan geen mestbewerkingsinstallatie toestaan, niet in aanmerking komen.	In de aangepaste werkwijze maken wij als eerste stap een groslijst van (potentiële) locaties die in het planMER worden beoordeeld en worden opgenomen in de onderzoeksalternatieven. Bij deze selectie houden wij geen rekening met beperkingen die vanuit bestemmingsplannen gelden voor mestbewerking op bedrijventerreinen. Op deze manier genereren wij een zo compleet mogelijk beeld van de geschiktheid van locaties. Bij het opstellen van het voorkeursalternatief spelen de beperkingen vanuit bestemmingsplannen uiteraard wel een rol.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	184	Inspreker stelt dat het bij kwaliteitscriterium A moeten voldoen aan de Beleidsregel volksgezondheid en mestbewerkingsinstallaties Noord-Brabant en de Beleidsregel Industriële geur Noord-Brabant 2018 voorbij gaat aan de afwegingsvrijheid van het betreffende bestuur omdat deze beleidsregels alleen van toepassing zijn als de provincie bevoegd gezag is voor de omgevingsvergunning.	De kwaliteitscriteria in de de NRD zijn bedoeld om tijdens het planMER te komen tot een goede ranking van (potentiële) locaties en dus niet als vereisten voor een eventuele vergunning. Bovendien hebben de gezamenlijke gemeenten in hun visie aangegeven beide beleidsregels te zullen toepassen.	
3.3	Kwaliteitscriteria	185	Inspreker stelt dat de verordening ruimte geen geurnormen bevat, anders dan gesteld bij kwaliteitscriterium B. Het is, versterkt onder de omgevingswet, nadrukkelijk de bedoeling dat de gemeenten een eigen geurbeleid voor veehouderijen en industrie gaan hanteren.	De Interim Omgevingsverordening (opvolger van de Verordening ruimte) bevat wel degelijk (achtergrond)normen voor geur door veehouderijbedrijven. Inderdaad is het de bedoeling dat gemeenten rekening houdend met deze normen (als plafond) een eigen geurbeleid ontwikkelen.	

Categorie Onderwerp		volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	186	Inspreker vraagt om verdere uitwerking van kwaliteitscriterium D (landschap) in het planMER.	Het is inderdaad onze bedoeling dit kwaliteitscriterium in het planMER verder uit te werken.	
3.3	Kwaliteitscriteria	187	Inspreker stelt naar aanleiding van kwaliteitscriterium E dat bewerking dicht bij de bron en op het eigen agrarisch bedrijf vanuit verkeersveiligheid en toename verkeersbewegingen veel voordelen biedt.	Wij zijn dit met inspreker eens, vandaar dat kwaliteitscriterium F (tonkilometers) is opgenomen.	
3.3	Kwaliteitscriteria	188	Inspreker interpreteert kwaliteitscriterium F geldt als een vereiste ook dat een locatie moet liggen in de buurt waar de mest wordt geproduceerd. Inspreker bepleit om in dit verband mee te nemen in hoeverre een regio reeds zelf al voorziet in de benodigde mestbewerking. Daarbij moet bezien worden in hoeverre de Brabantse capaciteit wordt gebruikt door veehouders van buiten Brabant.	De kwaliteitscriteria zijn geen vereisten. De mate waarin een regio zelf al voorziet in de opgave van mestbewerking is verwerkt in de alternatieven: in alternatief 2 onderzoeken alleen (potentiële) locaties in Noordoost en Zuidoost Brabant (met een substantiële opgave). In beide andere alternatieven in geheel Brabant. Wij hebben onvoldoende inzicht in de in- en uitvoer voor Brabant van mest voor bewerking en hebben daar geen sturing op	
3.3	Kwaliteitscriteria	189	Inspreker vraagt zich af of kwaliteitscriterium G betekent dat locaties in verdrogingsgevoelige gebieden (in het verlengde van de Nationale Omgevingsvisie) afvallen	Kwaliteitscriterium G betekent dat in het planMER onderzocht wordt in hoeverre een (potentiële) locatie problemen kent ten aanzien van beschikbaarheid van water of de mogelijkheden voor het lozen van water.	
3.3	Kwaliteitscriteria	190	Inspreker vraagt zich af of kwaliteitscriterium H (voldoende ruimte) betekent dat er geen rekening wordt gehouden met het beschikbaar komen van fysieke ruimte doordat bedrijven hun activiteiten op die locatie beëindigen.	De beschikbaarheid van fysieke ruimte is altijd tot op zekere hoogte een momentsopname. In de uitwerking van dit criterium in het planMER houden we hier rekening mee.	
3.3	Kwaliteitscriteria	191	Inspreker bepleit om bij kwaliteitscriterium I, (Conflicterende activiteiten) bedrijfsactiviteiten die zich heel slecht verhouden tot mestverwerking in beeld te brengen.	Correcte toepassing van dit criterium impliceert een dergelijke actie.	
3.3	Kwaliteitscriteria	192	Inspreker bepleit natuurwaarden toe te voegen aan criterium D.	Wij voegen dit toe.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	193	Inspreker vraagt de door de gemeente Meierijstad aangewezen zones rond de kernen die in de Interim Omgevingsverordening niet de werking 'Beperking veehouderij' hebben toch als zodanig te beschouwen en toe te voegen aan de uitsluitende criteria in het planMER	Wij willigen dit verzoek in, er van uitgaande dat inspreker de benodigde informatie digitaal kan verschaffen.	ja
3.3	Kwaliteitscriteria	194	Inspreker geeft aan dat door centrale mestbewerking het aantal en lengte van transporten toeneemt, met de emissies en het transport toenemen.	Voor uitbreiding en vestiging van mestbewerkingsinstallaties hanteren wij strenge eisen en gemeenten (waaronder Deurne) geven aan dit ook te (gaan) doen. In de beoordeling van (potentiële) locaties is de impact op verkeersbewegingen één van de relevante aspecten.	
3.3	Kwaliteitscriteria	195	Inspreker bepleit gebieden met de aanduiding 'beperkingen veehouderij' en Groenblauwe mantel in de Interim Omgevingsverordening te betrekken in het planMER en dus niet op voorhand uit te sluiten. Dit omdat deze gebieden niet is opgenomen om grootschalige mestbewerking tegen te gaan.	In de Interim Omgevingsverordening zijn de zogeheten werkingsgebieden beperkingen veehouderij aangewezen omdat een afwaartse beweging van de niet grondgebonden veehouderij te bewerkstelligen. Dit vanwege de ligging ten opzichte van kwetsbare functies wonen en natuur. Vanwege die ligging is het evenmin logisch hier gecentraliseerde mestbewerking toe te laten. Ons beleid voor de Groenblauwe mantel is er op gericht de landschappelijke en ecologische kwaliteit van die gebieden te versterken (artikel 3.32). In de IOV (artikel 3.44) geven wij expliciet aan dat bedrijventerreinen in de zware categorieën en overige agrarische bedrijven (en daarmee centrale mestbewerking) hier niet in passen.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	196	Inspreker bepleit een uitsluitend criterium van 5 of 10 kilometer rondom Natura 2000 gebieden. Daarnaast bepleit inspreker meer aandacht voor de stikstofproblematiek in het planMER en zou graag een afweging tussen mestbewerking en andere (werk)functies zien waar het gaat om het benutten van de schaarse ontwikkelruimte voor wat betreft stikstof.	Al eerste dienen mestbewerkingsinstallaties ingevolge van de geldende regelgeving zo te worden ontworpen dat ze nagenoeg emissieloos zijn, dat geldt dus ook voor de emissie van stikstofverbindingen. Bij de beoordeling van (potentiële) locaties is de impact op gevoelige functies één van de criteria.	
3.3	Kwaliteitscriteria	197	Inspreker verzoekt het gebied "Attentiezone Waterhuishouding " (beschermingszones rondom de Natte natuurparels), in de Interim Omgevingsverordening op te nemen als uitsluitend criterium in de NRD voor vestiging van mestbewerkingsinstallaties. Dit overlapt deels maar niet geheel met de drie in de concept NRD als uitsluitingscriterium gehanteerde zones.	Gezien de eisen die worden gesteld aan het lozen van afvalwater en een adequate handhaving hierop is er geen reden dit te doen. Vanuit een risicobenadering (calamiteiten) gaan wij wel mee in dit verzoek.	Ja
3.3	Kwaliteitscriteria	198	Inspreker verzoekt de grondwaterbeschermingsgebieden rondom kwetsbare drinkwaterwinningen op te nemen als uitsluitend criterium in de NRD voor vestiging van mestbewerkingsinstallaties omdat het de sterke voorkeur heeft hier geen mestbewerkingslocaties te vestigen.	Gezien de eisen die worden gesteld aan het lozen van afvalwater en een adequate handhaving hierop is er geen reden dit te doen. Vanuit een risicobenadering (calamiteiten) gaan wij wel mee in dit verzoek.	Ja
3.3	Kwaliteitscriteria	199	Inspreker wil een zwaarder gewicht toekennen aan de kwaliteitscriteria E en F om zo het risico op onnodige hinder en verkeersveilige situaties te voorkomen.	Mede naar aanleiding van andere reacties geven wij 'afstand tot de bron' een groter gewicht omdat dit op het schaalniveau van Brabant stuurt op het voorkomen van hinder en verkeersoverlast.	Ja
3.3	Kwaliteitscriteria	200	De criteria A, B en C zouden dusdanig belangrijk moeten zijn dat wanneer een locatie daar hoog op scoort deze niet verder meegenomen zou moeten worden in de verdere weging van de onderzoeksalternatieven	Bij de uitwerking van de kwaliteitscriteria in het planMER gaan wij nog na wat de optimale gewichtsverhouding is tussen de kwaliteitscriteria. De criteria A, B, C en F krijgen daarbij een zwaar gewicht, waarbij criterium A een extra zwaar gewicht krijgt.	
3.3	Kwaliteitscriteria	201	Inspreker betoogt dat toepassing van kwaliteitscriteria als C en E ertoe leidt dat er nieuwe overlast ontstaat, hetgeen ongewenst is.	Toepassing van de kwaliteitscriteria is erop gericht goede locaties voor mestbewerking, dus zonder (nieuwe) overlast in beeld te brengen.	
3.3	Kwaliteitscriteria	202	Inspreker verzoekt vanuit het voorzorgsprincipe rekening te houden met calamiteiten en verspreiding van ziekteverwekkers en daarom een minimale afstand aan te houden van 500 meter tot omwonenden (inclusief bedrijfswoningen) op grond van het GGD advies en uit voorzorg een afstand aan te houden van 500 meter.	Door de (provinciale) eisen aan emissies zijn nieuwe MBI's vrijwel emissieloos en zijn gezondheidsrisico's miniem. Hiermee onderscheiden MBI's zich van veehouderijbedrijven, waar altijd een zekere emissie en risico is, het advies van de GGD heeft betrekking op veehouderijen. Wij gaan er vanuit dat alle gemeenten even strenge eisen stellen aan MBI's en dat bedrijfsvoering, handhaving en toezicht voldoende borgen dat de feitelijke situatie overeenkomt met de vergunde situatie. Inspreker wijst terecht op risico's: calamiteiten en problemen met de bedrijfsvoering. Wij vinden het echter niet proportioneel vanwege deze risico's een uitsluiting op voorhand van (potentiële) locaties op 250 of meer op te nemen. Dit ook omdat met het uitsluiten van gebieden beperkingen veehouderij al een belangrijk deel van deze zones rond stedelijke gebieden, dorpen en bebouwingsclusters oplevert. In de kwaliteitscriteria geven wij het aspect vergunbaarheid en daarmee de afstand tot woningen en andere kwetsbare functies het zwaarste gewicht van alle criteria.	ja

Categorie Onderwerp		volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.3	Kwaliteitscriteria	203	Inspreker vreest dat toepassing van de kwaliteitscriteria leidt tot selectie van locaties waarna er voor die locaties geen mogelijkheden meer zijn voor bewoners om bezwaar te maken.	In het proces is voorzien in een inspraak procedure rond het concept planMER. Daaraan voorafgaand is er via de gemeenten en stakeholders de mogelijkheid om te reageren op de uitkomsten van de eerste fase planMER. Tenslotte is het zo dat voor initiatieven voor een MBI op de uiteindelijk geselecteerde locaties een individuele vergunningsprocedure wordt doorlopen.	
3.4	Beoordelingscriteria	204	Inspreker pleit er voor om het RIVM rapport "Gezonde leefomgeving gezonde mensen" in de uitvoering van het planMER te betrekken, vanwege cumulatie en NOx uitstoot van wegverkeer.	In het concept NRD op pagina 30 zijn de beoordelingscriteria beschreven. Verkeersintensiteit en ligging zijn daarin opgenomen. Wij nemen de suggestie over om vanwege cumulatie het aspect NOx wegverkeer mee te nemen in de milieueffectrapportage.	Ja
3.4	Beoordelingscriteria	205	Inspreker pleit voor het beoordelen van mestbewerkingsinstallaties aan het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO), inclusief verspreiding van ziekteverwekkers.	Mestbewerkingsinstallaties vallen bij hoge uitzondering onder de BRZO plicht. Het verzoek om risico's op ongevallen te beoordelen nemen wij over. Risico's voor de volksgezondheid zijn meegenomen als beoordelingscriterium, zie pagina 30 van het concept NRD.	
3.4	Beoordelingscriteria	206	Inspreker pleit voor het structureel meenemen van ammoniakemissie in de beoordeling.	Ammoniak wordt structureel meegenomen in de milieueffectbeoordeling. Zie hiervoor pagina 27 van het conceptNRD, onder Natuur en Landschap het aspect stikstofdepositie.	
3.4	Beoordelingscriteria	207	Inspreker verzoekt om de bestaande locaties waar in het verleden problemen zijn geweest negatief te beoordelen	Ook bestaande locaties maken onderdeel uit van dit onderzoek. Aan de hand van de gestelde criteria worden ook deze locaties beoordeeld op geschiktheid.	
3.4	Beoordelingscriteria	208	Inspreker (GGD) constateert dat vanuit het oogpunt gezondheid in tabel 5 op pagina 27 van het concept NRD voldoende aspecten in de beoordelingscriteria zijn opgenomen.	Wij danken de inspreker voor de bevestiging dat in het conceptNRD en het daaropvolgende planMER / milieueffectbeoordeling aspecten van belang voor volksgezondheid voldoende zijn geborgd.	
3.4	Beoordelingscriteria	209	In de NRD is aangegeven dat in de mer voor mestwerkingsinstallaties kengetallen zullen worden gehanteerd op basis waarvan effectkengetallen worden bepaald. Inspreker verzoekt om in het MER een duidelijke toelichting op te nemen rondom de onderbouwing en uitleg van de te hanteren kengetallen	Wij zullen dit aspect meenemen in het vervolgtaject. De opmerking leidt niet tot een aanpassing van de NRD.	
3.4	Beoordelingscriteria	210	Inspreker verzoekt om bij het beoordelingskader rond de omvang en inzet van technologie naast kengetallen ook ervaringsgegevens bij bestaande mestbewerkingsbedrijven te gebruiken.	In het planMER worden de beoordelingscriteria verder uitgewerkt. Daarbij betrekken wij ook de ervaringsgegevens rond bestaande installaties.	
3.4	Beoordelingscriteria	211	Inspreker mist het aspect cumulatie vanwege andere emissiebronnen in de omgeving, bijvoorbeeld bij het aspect geur.	Met cumulatie wordt expliciet rekening gehouden. Zie hiervoor tabel 5 op pagina 30 van het conceptNRD. Onder de thema's Woon- en leefklimaat en volksgezondheid is cumulatie als beoordelingscriterium opgenomen: cumulatie van geur, fijn stof, geluid en verkeer,	
3.4	Beoordelingscriteria	212	Inspreker pleit voor intensief onderzoek naar de emissies uit mestverwerkingsinstallaties en technieken om de geuremissies te reduceren. Inspreker verwijst naar een onderzoek naar het toepassen van koude plasma techniek.	In ons bestuursakkoord hebben wij aangegeven in te zetten op permanente en transparante monitoring van de uitstoot. Technieken die bijdragen aan het emissieloos mest bewerken en aan het sluiten van kringlopen hebben zeker onze interesse.	
3.4	Beoordelingscriteria	213	Het is voor inspreker onduidelijk wat de relatie is tussen de beoordelingscriteria in tabel 5 pagina 30 en kwaliteitscriteria op pagina 24 en 25.	Wij voegen beide sets criteria samen tot één set.	ja

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
3.4	Beoordelingscriteria	214	Inspreker ondersteunt de beoordelingscriteria op pagina 30 ten eerste. Bij verkeersveiligheid zouden de verkeersbewegingen door (kleine) kernen betrokken moeten worden.	Wij betrekken het aspect (kleine) kernen bij de uitwerking van het beoordelingscriterium verkeer.	
3.4	Beoordelingscriteria	215	Inspreker vraagt zich af of het vanuit het doeldenken waar de omgevingswet vanuit gaat niet zo kan zijn dat de locatie er niet meer toe doet als mestbewerking door toepassing van innovatieve technieken volledig schoon en veilig is.	De provinciale beleidsregels zien al op het schoon en veilig bewerken van mest. Gemeenten hebben in hun visie aangegeven deze ook te gaan hanteren. Ook dan is er nog sprake van ruimtelijke consequenties (aan- en afvoer van mest en producten bijvoorbeeld) en draagvlak. Dit rechtvaardigt het onderzoek zoals beoogd in het planMER.	
3.4	Beoordelingscriteria	216	Inspreker stelt vast dat op verschillende plaatsen in de concept NRD wordt gesproken over de 'installatie' en waar deze aan moet voldoen. Maar het onderzoek ziet niet op het in beeld brengen van de meest gewenste -vanuit milieu in brede zin- wijze van mestbewerking zowel voor wat betreft aard als omvang van de mestbewerking.	De focus van het planMER ligt op het aspect locaties, in lijn met het doel van het planMER. Daarbij maken we gebruik van een referentieinstallatie die voldoet aan de geldende strenge eisen en doen wij een gevoeligheidsanalyse op het type installatie, steeds uitgaande van strenge eisen.	
3.4	Beoordelingscriteria	217	Inspreker geeft aan ook een zeer grote installatie als referentie te willen hanteren en dit niet pas in de gevoeligheidsanalyse te doen.	Wij gaan in het planMER werken met drie grootten (nader uit te werken in het planMER zelf) van mestbewerkingsinstallaties. Voor iedere grootte afzonderlijk maken wij een inschatting van de geschiktheid van een (potentiële) locatie.	ja
3.4	Beoordelingscriteria	218	Inspreker betoogt dat situering van mestbewerking op een bedrijventerrein nog steeds een toetsing vergt op de ligging ten opzichte van kwetsbare functies. Dit onder verwijzing naar het bedrijventerrein Kranenmortel in Deurne dat ingesloten ligt tussen twee woonwijken. De twee daar gevestigde mestbewerkingsinstallaties zorgen voor veel overlast.	Wij zijn het met inspreker eens dat ook locaties op bedrijventerreinen moeten worden getoetst op hun omgevingsimpact. De aanpak in het planMER is via de kwaliteitsvereisten en beoordelingscriteria hierop gericht.	
3.4	Beoordelingscriteria	219	Inspreker bepleit om bij de beoordelingscriteria zowel het thema volksgezondheid als het thema water ook verontreinigende stoffen zoals antibiotica, diergeneesmiddelen en bestrijdingsmiddelen mee in de criteria. De thema's lucht, bodem alsook milieu ontbreken; ook hier dienen deze stoffen als criterium te worden betrokken. Ook het thema energieverbruik van de mestbewerking ontbreekt en dient meegenomen te worden.	Uitbreiding of vestiging van MBI's zal moeten voldoen aan de eisen aan emissies vanuit de provinciale beleidsregels (ook als gemeenten bevoegd gezag zijn) en de eisen die waterschappen stellen. Dan zijn dergelijke emissies uitgesloten.	
4.1	Proces tot nu toe	220	Inspreker maakt bezwaar tegen het proces, de fundering hieronder en de afwezigheid van enige democratische legitimiteit.	Het proces heeft tot doel Regionale afspraken te maken op basis van artikel 5 van de Interim Omgevingsverordening . Het (vrijwillige) planMER wordt opgesteld volgens de daarvoor geldende procedures en inhoudsvereisten zoals opgenomen in hst 7 van de Wet milieubeheer.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
4.1	Proces tot nu toe	221	Inspreker uit zorg over de rol die de klankbordgroep in dit proces kan vervullen en geeft aan dat de positie van omwonenden in het proces onvoldoende wordt meegenomen.	Er zijn afspraken gemaakt over de positie van de klankbordgroep en over de wijze waarop wordt omgegaan met de inbreng vanuit de klankbordgroep. Deze NRD is tot stand gekomen binnen de kaders van deze afspraken. In verband met de totstandkoming van de planMER wordt een procedure doorlopen. Deze is concreet omschreven in de NRD. In de fase tussen het gereed komen van het eerste fase planMER en de werksessie die leidt tot het voorkeursalternatief hebben gemeenten de tijd om met de gemeenteraad en desgewenst met hun inwoners de werksessie voor te bereiden. De stakeholders in de klankbordgroep kunnen in die periode ook hun achterban raadplegen en betrekken. De provincie ondersteunt zowel gemeenten als stakeholders daarbij.	ja
4.1	Proces tot nu toe	222	Inspreker spreekt waardering uit over de onderzoeksopzet in de NRD. Geconstateerd wordt dat een aantal kwaliteitscriteria specifiek voor de situatie in de gemeente aan de orde zijn.	Wij stellen deze waardering op prijs	
4.1	Proces tot nu toe	223	Inspreker is positief over de procesopzet waarbij vanuit kwalitatieve criteria, waaronder geurhinder, tot waardering van locaties en zoekgebieden wordt gekomen.	Wij stellen deze waardering op prijs	
4.1	Proces tot nu toe	224	Inspreker ondersteunt het proces om te komen tot een provinciale kaart voor mestbewerkingslocaties.	Wij stellen deze steun op prijs	
4.1	Proces tot nu toe	225	Inspreker vraagt zich af of de NRD en het planMER het juiste vervolg zijn op de visie die de gemeenten in Noordoost en Zuidoost Brabant samen met de provincie hebben opgesteld. Er wordt veel energie gestoken in een overheid gestuurd proces waarbij het tot 2021 duurt aler er duidelijkheid is. Sluit dit wel aan bij de markt, zeker als er een verplichting komt tot sanering van de installatie na 15 jaar?	Wij zijn samen met de gemeenten in Noordoost en Zuidoost Brabant (waaronder inspreker) met het proces van NRD en planMER gestart om zo via een zorgvuldig proces te komen tot een weloverwogen locatiebeleid om de behoefte die er steeds vanuit de markt wordt aangegeven te accommoderen. Op verzoek van de gemeenten hebben wij gekozen voor een lange doorlooptijd van het proces zodat alle gemeenten voldoende tijd hebben hun positie te bepalen. De situatie op de mestmarkt is momenteel niet zo dat er een acuut tekort is aan mestbewerkingscapaciteit. In het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' hebben wij een inperking van de geldigheidsduur van vergunningen voor mestbewerking tot 15 jaar aangekondigd. Deze werken wij momenteel uit tot een juridisch houdbare en effectieve aanpak. Bedrijfseconomische belangen spelen een rol in die afweging. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden, naar verwachting in de loop van 2020.	
4.1	Proces tot nu toe	226	Inspreker had liever gezien dat het opstellen van een toetsingskader voor mestbewerkingsinstallaties niet via een planMER was ingezet, maar op een andere manier waarbij de eisen aan bestaande locaties verscherpt worden. Inspreker begrijpt dat andere gemeenten in de NRD nog weinig houvast zien voor een nieuw toetsingskader.	De keuze voor het proces van het planMER en het in de NRD geschetste toetsingskader (uit te werken in het planMER) zijn een initiatief van gemeenten (waaronder inspreker) en provincie gezamenlijk. Op deze manier borgen wij dat milieu goed wordt meegenomen in de besluitvorming.	
4.1	Proces tot nu toe	227	Inspreker stelt dat gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest in de tot stand koming van de NRD en het proces. Inspreker verwacht dat dit verbetert tijdens het planMER en ontvangt daarvan graag een planning.	Blijkbaar heeft inspreker alle specifiek (regionaal) georganiseerde bijeenkomsten niet bijgewoond en de voor die bijeenkomsten verspreide stukken niet ontvangen.	
4.1	Proces tot nu toe	228	Inspreker geeft aan diverse documenten inzake het mestbeleid zoals de provinciale beleidsregels en de Gemeentelijke visie op mestbewerking niet te hebben over genomen.	Het al dan niet overnemen of omarmen van deze documenten is aan de individuele gemeenten.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
4.1	Proces tot nu toe	229	Inspreker spreekt haar verbazing uit over het feit dat er een regionale mestvisie is vastgesteld en geeft aan dat haar gemeenteraad geen instemming heeft gegeven aan deze visie. Inspreker onderstreept het belang van een goede betrokkenheid van gemeenteraden.	De samenwerkende gemeenten in Noordoost en Zuidoost Brabant hebben genoemde visie opgesteld en aan alle gemeenten aangeboden met het verzoek hiermee in te stemmen. Uiteraard kan iedere gemeente daarin haar eigen afweging maken. Het voorliggende planMERproces is zo opgezet dat de gemeentebesturen de tijd hebben om het gesprek met hun gemeenteraad te voeren.	
4.1	Proces tot nu toe	230	Inspreker spreekt zijn waardering uit voor het feit dat de initiatiefnemers de mestproblematiek erkennen en een oplossing willen zoeken via locatiebeleid met daaraan voorafgaand een planMER.	Dank voor deze support.	
4.2	Vervolgproces	231	Inspreker stelt dat er in het publieke debat weerstand is tegen nieuwe mestbewerkingslocaties en bestaat er bij sommige partijen de vrees voor nieuwe overlast. In uw beleid wilt u werken aan vertrouwen tussen ondernemers, omwonenden en maatschappelijke organisaties. De opzet van de NRD kan worden geïnterpreteerd dat de weg vrij wordt gemaakt voor nieuwe, juist ongewenste, centrale bewerkingsinstallaties.	Juist vanwege de gesignaleerde weerstand willen wij op basis van een goede inhoudelijke onderbouwing en via een zorgvuldig proces een weloverwogen kader maken voor het schoon en veilig bewerken van mest in Noord-Brabant.	
4.2	Vervolgproces	232	Inspreker informeert naar het openbare karakter van het proces en de inhoud. Tevens wordt geïnformeerd naar de wijze waarop de omgeving wordt betrokken in dit proces.	In de planMER worden de omschreven onderzoeksalternatieven uitgewerkt. Aan de hand van de kwaliteitscriteria wordt de geschiktheid van locaties en zoekgebieden in beeld gebracht. Dit resultaat wordt in de planMER omschreven. Het MER wordt ter inzage gelegd. Alle info is derhalve openbaar en er is gelegenheid om zienswijzen op het planMER in te brengen. Tijdens het proces is er voldoende ruimte voor gemeenten en stakeholders om ruggenspraak te houden over hun inbreng.	
4.2	Vervolgproces	233	Inspreker bepleit participatie van burgers en wijkraden in het proces om zo een gedragen besluit te verkrijgen en onnodige oppositie te voorkomen; de huidige politiek heeft te weinig oog voor de lange termijn en zadelt burgers op met de problemen.	In de fase tussen het gereed komen van het eerste fase planMER en de werksessie die leidt tot het voorkeursalternatief hebben gemeenten de tijd om met de gemeenteraad en desgewenst met hun inwoners de werksessie voor te bereiden. De stakeholders in de klankbordgroep kunnen in die periode ook hun achterban raadplegen en betrekken. De provincie ondersteunt zowel gemeenten als stakeholders daarbij.	ja
4.2	Vervolgproces	234	Inspreker verzoekt om de GGD nadrukkelijk te betrekken in de in het proces van de MER ten aanzien van het project Mestbewerkingslocaties.	De GGD is uitgenodigd om deel te nemen aan de klankbordgroep en heeft daar tot nu toe om haar moverende redenen van afgezien. Zij heeft wel in het kader van de inspraak een uitgebreid advies uitgebracht. Daarnaast hebben wij Brabant Advies, met daarbinnen de raad voor de Leefomgeving, om advies gevraagd. Beide stukken zijn uiteraard beschikbaar voor iedere geïnteresseerde en belanghebbende. Daarnaast zorgen wij ervoor dat deskundigheid ten aanzien van volksgezondheid sterker in het proces zal zijn vertegenwoordigd.	ja

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
4.2	Vervolgproces	235	Inspreker adviseert om bij de bespreking in werksessies van de resultaten van de verschillende onderzoeksalternatieven ook een vaste groep van deskundigen waaronder in elk geval een gezondheidsdeskundige te betrekken.	In het proces is voorzien in een brede bestuurlijke bijeenkomst waar aan de hand van de resultaten uit fase 1 (onderzoeksalternatieven) gekomen moet worden tot een voorkeursalternatief. Het is een goede suggestie om hierbij ook deskundigen, waaronder een gezondheidsdeskundige uit te nodigen. De procedurebeschrijving in de NRD op pagina 2 zal hierop worden aangepast.	ja
4.2	Vervolgproces	236	Inspreker hoopt dat dit traject er toe gaat leiden dat de vergunningverlening van mestbewerking vlot getrokken wordt zowel in het buitengebied als op industrieterreinen en dat initiatiefnemers van mestbewerkings- en mestverwerkingsinitiatieven snel geholpen gaan worden.	Wij verwachten ook dat met het doorlopen van dit traject meer inzicht word verkregen in de haalbaarheid van concrete locaties voor mestbewerkinginstallaties. Uiteraard dient er in een concrete situatie nog wel een planologisch traject en/of vergunningentraject te worden doorlopen. Het resultaat van deze planMER legt een goede basis voor de onderbouwing van de haalbaarheid van een concreet initiatief.	
4.2	Vervolgproces	237	Inspreker verwacht dat de voorgestelde aanpak geen versnelling bedt voor het aanvragen en verleend krijgen van vergunnigen. Door de lange doorlooptijd neemt de druk op het benutten van huidige locaties toe wat vertragend werkt bij het oplossen van knelpunten rond bestaande inrichtingen, waarvan er ten minste één in de gemeente van inspreker is gelegen.	Met voorliggend planMER willen wij ondernemers en omgeving onderbouwd duidelijkheid geven over de meest geschikte locaties voor mestbewerking in Brabant. Daarmee is de locatievraag bij een toekomstige vergunningverlening makkelijker en beter te onderbouwen en een eventueel benodigd inrichtingsMER eenvoudiger. Daar waar sprake is van overlast of anderszins een knelpunt rond een bestaande installatie, gaat het aanpakken daarvan eveneens gewoon door gedurende het proces van het planMER.	
4.2	Vervolgproces	238	Een voor inspreker nadrukkelijk gewenst resultaat van dit traject is een werkbaar beoordelingskader voor vergunningverlening.	Een dergelijk kader is reeds beschikbaar in de nationale wetgeving en het is aan inspreker (gemeente) om daar desgewenst zelf een verdere uitwerking aan te geven. De provinciale beleidsregels kunnen daarbij als voorbeeld dienen. Met voorliggend planMER willen wij ondernemers en omgeving onderbouwd duidelijkheid geven over de meest geschikte locaties voor mestbewerking in Brabant. Daarmee is de locatievraag bij een toekomstige vergunningverlening makkelijker en beter te onderbouwen.	
4.2	Vervolgproces	239	Inspreker bepleit belangenorganisaties meer mee te nemen in dit traject, zoals ook verwoord bij de paragraaf 'proces'. Voorstel is om hen te laten participeren als volwaardig partner	Belangenorganisaties zijn betrokken via de klankbordgroep. Wij bezien met hen of en zo ja hoe het wenselijk is hun betrokkenheid te vergroten, met name in de aanloop naar het voorkeursalternatief.	
4.2	Vervolgproces	240	Inspreker mist betrokkenheid van mestbewerkingsbedrijven en vertegenwoordigers van bedrijventerreinen. Zij acht dit uit oogpunt van draagvlak belangrijk.	Mestbewerkingsbedrijven zijn via Cumela vertegenwoordigd in de klankbordgroep. Wij nodigen ook een vertegenwoordiger van bedrijventerrein uit voor deelname aan de klankbordgroep.	ja
4.2	Vervolgproces	241	Inspreker stelt voor inloopbijeenkomsten te organiseren voor burgers of een bezoek aan een mestverwerkingslocatie. Dit alles om draagvlak te creëren en burgers van de juiste informatie te voorzien	Met betrokkenheid van inspreker is een goed bezochte inloopbijeenkomst rond de NRD georganiseerd. Intensieve en interactieve communicatie maakt onderdeel uit van het planMER proces.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
4.2	Vervolgproces	242	Inspreker bepleit het volgen van een extra zorgvuldige procedure, gezien de grote politiek-maatschappelijke gevoeligheid van het onderwerp. Inspreker betreurt het daarom dat de bekendmaking van de NRD niet in de gebruikelijke dag- en weekbladen is gepubliceerd en dat gemeenten niet in staat zijn gesteld dit desgewenst zelf te regelen.	Wij zijn het met inspreker eens dat de grote politiek-maatschappelijke gevoeligheid van het onderwerp nopen tot grote zorgvuldigheid. Daarom hebben wij in samenspraak met de gezamenlijke gemeenten in Noordoost Brabant de communicatie vorm gegeven. Publicatie in dag- en weekbladen is vanwege de beschikbaarheid van digitale media niet meer gebruikelijk. Inspreker is net als alle andere gemeenten het afgelopen jaar op meerdere momenten ambtelijk en bestuurlijk, schriftelijk (email) en mondeling geïnformeerd over inhoud, proces en planning zodat inspreker daar desgewenst op kon inspelen.	
4.2	Vervolgproces	243	Inspreker vraagt om geruime tijd en adequate en tijdige communicatie om gemeenten om mee te denken en te reageren op onderzoeken.	Het is juist om deze reden dat de gemeenten samen met de provincie ervoor kiezen om het planMERproces over ruim anderhalf jaar te spreiden.	
4.2	Vervolgproces	244	Inspreker vraagt zich af of het voorgenomen planMERproces, ondanks de vele zorgvuldigheidsmaatregelen daarin, zal leiden tot draagvlak en hamert op het belang van inspraak door burgers. Inspreker vraagt zich af hoe dit proces zich verhoudt met de omgevingswet en de daarin opgenomen mogelijkheid voor gemeenten om eigen afwegingen te maken.	Het is inderdaad spannend in welke mate het voorgenomen planMERproces ertoe zal leiden dat er draagvlak komt voor mestbewerking. Dat is wel de inzet van het voorgenomen proces, dat daarop ook wordt ingericht. In de fase tussen het gereed komen van het eerste fase planMER en de werksessie die leidt tot het voorkeursalternatief hebben gemeenten de tijd om met de gemeenteraad en desgewenst met hun inwoners de werksessie voor te bereiden. De stakeholders in de klankbordgroep kunnen in die periode ook hun achterban raadplegen en betrekken. De provincie ondersteunt zowel gemeenten als stakeholders daarbij.	
4.2	Vervolgproces	245	Inspreker (gemeente) wil specifiek betrokken worden bij de uitwerking van de lijst met kwaliteitscriteria aan de hand waarvan de locaties en zoekgebieden worden beoordeeld. Daarnaast roepen wij u op om de gemeenteraden in het proces van het rangschikken van bestaande locaties en zoekgebieden te betrekken.	De wens van insreker sluit aan bij de aanpak zoals die is verwoord in de concept NRD en in de brief van 16 juli 2019 waarin provincie en gemeenten gezamenlijk de opzet van het proces van het planMER hebben uiteengezet.	
4.3	Redactioneel	246	Ten onrechte wordt in de notitie gesproken van 'dierrechten', wanneer bedoeld wordt 'dierproductierechten', Het eerste is iets heel anders.	Wij passen het woordgebruik in het planMER aan.	ja
4.3	Redactioneel	247	De definitie van mestverwerking in bijlage 1 is onduidelijk en wekt verwarring.	De definitie van mestverwerking in de concept NRD is inderdaad niet correct. Wij gebruiken in het planMER de definitie conform de definitie in de Interim Omgevingsverordening.	Ja
4.3	Redactioneel	248	Op pagina 29 (onderaan) en mogelijk ook elders, spreekt men over 2,4 (en 5,8 en 3,5) miljoen kiloton fosfaat, waar 2,4 miljoen kg bedoeld is. Inspreker verzoektdit juist aan te geven in het planMER.	Dit is inderdaad onjuist. Wij passen dit aan.	ja
4.3	Redactioneel	249	Mestvergisting wordt bijvoorbeeld op pagina 6 en 37 aangeduid als verwerking. Dit is niet correct.	Dit is inderdaad onjuist. Wij passen dit aan.	Ja
4.3	Redactioneel	250	In stap 2 in paragraaf 4.2 worden de termen basisscenario en middenscenario door elkaar gebruikt.	Wij passen dit aan in het planMER.	ja
4.3	Redactioneel	251	In stap 3 in paragraaf 4.2 wordt de term beleidsalternatieven gebruikt waar onderzoeksalternatieven zou moeten staan.	Wij passen dit aan in het planMER.	ja

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
4.3	Redactioneel	252	De Notitie richt zich op mestbewerking en sluit daarmee bijvoorbeeld 'mestvergisting' uit, dat wordt immers onder 'mestverwerking' verstaan. Mestbewerking gaat echter vaak vooraf aan mestverwerking, het een staat niet los van het ander. Het is daarom van belang om mestverwerking niet uit te sluiten.	Wij gaan in het planMER uit van locaties voor mestbewerking, conform de definitie in de Interim Omgevingsverordening. Deze omvat ook mestvergisting en mestverwerking. In de bijlage bij de concept NRD is mestverwerking onjuist gedefinieerd, wij passen dit aan.	ja
4.3	Redactioneel	253	Inspreker geeft aan dat de tekst op pagina 12 over de toepassing van een zuiveringstechniek verwarrend is. Scheidingstechniek en zuiveringstechniek wordt door elkaar gehaald	Wij passen dit aan in het planMER.	ja
4.3	Redactioneel	254	Inspreker geeft aan dat figuur 9 op pagina 29 weinig zeggend is omdat dit alleen inzicht in de mestproductie van varkens en kalveren geeft.	Dit kaartje is opgenomen om indicatief aan te geven in welke delen van Brabant in alternatief 3b gezocht wordt naar geschikte locaties.	ja
4.3	Redactioneel	255	Inspreker wijst erop dat de Verordening ruimte inmiddels is opgegaan in de Interim Omgevingsverordening.	Opmerking van inspreker is correct. Ten tijde van het vast stellen van de concept NRD was de Verordening ruimte nog van kracht. Uiteraard verwijzen wij van nu af aan alleen nog naar de IOV.	ja
4.3	Redactioneel	256	Inspreker wijst op een foutief getal voor de productie van pluimveemest in tabel 1 en zou daar ook andere diercategorieën in vermeld zien.	De constatering van inspreker is juist: de productie van fosfaat in pluimveemest is 5,97 miljoen kilo en geen 7,97. Wij hebben de overige diercategorieën (samen goed voor 5% van de Brabantse mestproductie) uit oogpunt voor overzichtelijkheid niet apart vermeld.	Ja
4.3	Redactioneel	257	Inspreker ervaart de NRD als complex en moeilijk leesbaar, in het bijzonder de tabellen en figuren.	Wij streven ernaar de teksten zo inzichtelijk en compleet mogelijk te maken en zijn van oordeel daar in de voorliggende NRD in geslaagd te zijn.	
4.3	Redactioneel	258	De inleiding is erg globaal beschreven. Inspreker mist een concrete doelstelling en de rol die de NRD hierin heeft.	In paragraaf 1.1 is dit aan het einde van het eerste en tweede tekstblok helder verwoord.	
4.3	Redactioneel	259	Inspreker vindt het prettig als meer gebruik gemaakt wordt van visualisaties om duidelijk te maken hoe zaken zich tot elkaar verhouden en schaalgrootte te duiden.	Wij nemen deze suggestie mee bij het opstellen van het planMER.	
4.3	Redactioneel	260	Inspreker mist de uitleg van een aantal begrippen als derogatie in de begrippenlijst. Inspreker vraagt om toelichting op de wijze van berekenen van het mestoverschot, met name waarom fosfaat als rekeneenheid wordt gebruikt en hoe de berekening van hoeveelheden mest naar kilo's fosfaat wordt gemaakt.	Wij breiden de begrippenlijst in het planMER uit. De berekening van hoeveelheden mest naar fosfaat gebeurt op basis van algemeen bekende fosfaatgehalten in de verschillende mestsoorten. Wij zorgen ervoor dat tijdens het planMERproces een uitleg van de berekeningswijze voor een ieder beschikbaar is.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
5.1	Advies cie m.e.r.	261	Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor het maken van regionale afspraken voor mestbewerking(slocaties) en geef aan welke randvoorwaarden daaruit voortkomen. Benoem mogelijke tegenstrijdigheden in het beleid. Uit de NRD en de toelichting blijkt dat het huidige beleid mogelijk gaat veranderen. Ga in een gevoeligheidsanalyse nader in op de (mogelijke) consequenties van deze veranderingen (zie paragraaf 3.1). Geef ook specifiek aan op welke wijze mestbewerking is opgenomen in de regionale programmering van bedrijventerreinen. Ga - naast wat in de NRD al aan de orde komt - in het MER ieder geval in op (niet limitatief);Rijksbeleid: mestbeleid en omgevingsbeleid onder de Omgevingswet.;Transitieagenda Voedsel & Biomassa (circulaire economie).;NOVI (nog niet vastgesteld) en Landbouwnota voor zover die kaders geven waarbinnen;toekomstige mestbewerking moet plaatsvinden.;Stikstofbeleid.;Toekomstig beleid dat mogelijk beperkingen oplegt aan de omvang van de veestapel.;Brabantse omgevingsvisie.;Omgevingsverordening (nog vast te stellen).;Beleid om het Van Gogh Nationaal Park te realiseren	Wij betrekken dit advies bij het opstellen van het planMER en/of de invulling van de Regionale afspraken	
5.1	Advies cie m.e.r.	262	Geef in het MER aan hoe en waar de definitieve keuzes vastgelegd worden (provinciaal, gemeentelijk) en welke ruimte er is voor regionale keuzen. In een later stadium zullen andere besluiten genomen worden voor de definitieve aanwijzing van locaties. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat de globale tijdsplanning is. Geef in het MER aan op welke moment de milieueffecten in meer detail en op locatieniveau onderzocht worden, zodat helder is welke onderzoeken nu en later uitgevoerd worden.	Wij betrekken dit advies bij het opstellen van het planMER en/of de invulling van de Regionale afspraken	
5.1	Advies cie m.e.r.	263	Daarom adviseert de Commissie eerst die aspecten te onderzoeken, die van invloed zijn op de inhoud van het afsprakenkader, en pas daarna specifieke locaties in het onderzoek te betrekken. Dit houdt het 'speelveld' breed en zorgt ervoor dat milieuafwegingen transparant zijn. Ook uit zienswijzen van gemeenten blijkt dat zij meer onderzoek willen naar relevante keuzes voor het afwegingskader voordat concrete locaties aanbod komen. Daarnaast adviseert de Commissie om de verschillende opgaven ten aanzien van mestbe- en verwerking een prominentere plek in het proces te geven door ze vooraf als scenario's op te nemen. De commissie geeft in een gedetailleerd stappenplan advies over de te volgen gestructureerde aanpak.	Wij passen, gebruik makend van het advies van de commissie, de structurering van alternatieven en scenario's en de volgorde van de verschillende stappen aan.	
5.1	Advies cie m.e.r.	264	De commissie geeft in hoofdstuk 4 en 5 van haar advies richtlijnen voor de inhoud en structuur van het planMER.	Wij betrekken deze richtlijnen bij het opstellen van het planMER en/of de invulling van de Regionale afspraken	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
5.2	Advies Brabant Advies	265	De vraag is - en die is wellicht lastig omdat die buiten de scope van de NRD valt - of we met deze aanpak 'de dingen goed doen óf dat we de juiste dingen doen'. Deze vraag stellen wij ons wanneer we vanuit een breder perspectief dan de NRD naar het Brabantse mestoverschot kijken. We zien dit overschot dan als een symptoom van onbalans van een landbouw- en voedselsysteem. Het bewerken van dit grote overschot is dan de oplossing van een acuut korte termijn probleem. Het is echter geen oplossing voor de langere termijn. Vanuit dat bredere perspectief is dan de vraag hoe we een mestoverschot kunnen voorkomen en welke vormen van landbouw hierbij horen. Het gaat dan om de inzet voor lange termijn en een transitie daarnaartoe. Mest en mestbewerking zullen ook in deze vormen van landbouw noodzakelijk zijn. In deze context heeft mest een positieve bijdrage want deze is onmisbaar voor duurzaam bodemgebruik.	Wij stellen het planMER op binnen de kaders van het mestbeleid zoals Provinciale Staten dat in 2017 hebben vastgelegd en de visie van de gemeenten op mestbewerking. Dat mestbeleid richt zich op het sluiten van kringlopen en het wegnemen van overlast en negatieve impact op mens en natuur. Mestbewerking kan daar een nuttige rol in spelen, ook als de veestapel kleiner wordt. Dit beleid gaat uit van het sluiten van kringlopen op een grotere schaal dan Noord-Brabant. Het is realistisch te veronderstellen dat de ruimtelijke verdeling van de veehouderij niet gelijkmatig zal worden en dat er regionaal mestoverschotten en -tekorten zijn.	
5.2	Advies Brabant Advies	266	De in de NRD voorgestelde scenario's gaan uit van meer of minder business as usual. Wij adviseren u in het verlengde van punt 1 ook een expliciet scenario over de transitie naar kringlooplandbouw uit te werken. Daarnaast is het gewenst een meer pragmatisch scenario uit te werken waarbij de huidige vergunde (maar nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit voldoende is om het mestoverschot te bewerken. Met het kringlooplandbouw-scenario spelen we in op de door landelijk en provinciaal gewenste ontwikkelingsrichting van de landbouw. Met het pragmatisch scenario spelen we in op de effecten van verschillende actuele beleidsontwikkelingen op de mestomvang en benodigde mestbewerking	Zie onze reactie bij punt 265	
5.2	Advies Brabant Advies	267	Het is gewenst beter inzicht te krijgen in de beschikbare mestbewerkingscapaciteit en mestomvang in Brabant. Dat maakt adaptief sturen op al dan niet uitbreiding van mestbewerkingscapaciteit in Noord-Brabant beter mogelijk. Nu is het nog lastig exacte gegevens van de capaciteit aan mestbewerking (vergund dan wel deels of nog niet gerealiseerd) en ook van de hoeveelheid mest in Brabant op een rij te krijgen. Aangesloten kan worden bij de systematiek van bestaande monitoring zoals het Bestand Veehouderijbedrijven in Brabant (BVB) van de provincie.	De berekeningen in hoofdstuk 3 van het concept NRD zijn gebaseerd op de best beschikbare informatie bij omgevingsdiensten, gemeenten en provincie. Deze informatie is inderdaad nog niet makkelijk ontsloten voor derden. Parallel aan het opstellen van het planMER werken wij hieraan, streven is om in 2020 een via internet toegankelijke database met alle vergunningen voor mestbewerking beschikbaar te maken.	
5.2	Advies Brabant Advies	268	We adviseren om als eerste ervoor te zorgen dat bestaande vergunde locaties gerealiseerd en gefaciliteerd worden. Dan zal blijken of er al voldoende mestbewerkingscapaciteit beschikbaar is en of uitbreiding in Brabant nodig is. Uit de NRD (pag. 16) blijkt dat met de huidige vergunde (en nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit al een groot deel van het mestoverschot (78%) bewerkt kan worden. ³ Dit bevelen we aan ook met het oog op de verwachte effecten van nieuw beleid op de mestomvang (zie eerder bij punt 2). We realiseren ons hierbij dat provincie en gemeenten zelf geen initiatief tot mestbewerking kunnen nemen en dat zij geen initiatieven kunnen afdwingen bij het bedrijfsleven.	In ons beleid sturen we op de vergunde capaciteit. Zoals de commissie zelf al opmerkt is het aan het bedrijfsleven de feitelijke realisatie te verzorgen. In onze aanpak nemen wij zowel een scenario op waarin alle vergunde capaciteit wordt benut als een scenario waarin dit niet het geval is.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
5.2	Advies Brabant Advies	269	Wij adviseren u onderstaande vragen te beantwoorden. Dit geeft meer duidelijkheid over hoe u de kwaliteitscriteria en het beoordelingskader toepast en hoe u vervolgens uitkomt bij voorkeursalternatieven. $\hat{=}$ Zijn andere type criteria nodig? Genoemde kwaliteitscriteria bestrijken al een breed spectrum. Het gaat om risico gerelateerde milieu- en omgevingscriteria. Wanneer we integraal kijken is het denkbaar ook andere typen criteria te benoemen. Bijvoorbeeld wat de betekenis is van een mestbewerkingsinstallatie voor de regionale economie. We kunnen daarbij denken aan wat voor soort werkgelegenheid dat vraagt, of vaardig personeel beschikbaar is en wat dit vraagt aan huisvesting. Deze aanvullende criteria zijn waardevol bij de bepaling van geschikte locaties. $\hat{=}$ Hoe waarderen we criteria? In de NRD wordt met een vijfpuntschalig plus- en minstelsysteem (++) gewerkt. Een dergelijk systeem helpt om de beoordeling van een potentiële locatie snel in één beeld te vangen. Tegelijkertijd is kwaliteit soms lastig te kwantificeren en zijn categorieën onderling lastig te wegen en te vergelijken. Verder vragen wij ons af of er ruimte is voor lokale flexibiliteit bij het toekennen van waarde aan bepaalde criteria. En hoe zwaar geldt het principe "de minste belasting voor bewoners"? $\hat{=}$ Hoe bepaalt de mestbewerkingstechniek de geschiktheid van een locatie? De uitkomst van het waarderingssysteem is dat een bepaalde locatie wel of niet geschikt is. Hierbij wordt geen rekening gehouden met verschillen in mestbewerkingsprocessen en -technieken: bijv. vergisten, scheiden, composteren, hygiëniseren, al dan niet gecombineerd en in open en gesloten systemen. Voor elke techniek geldt dat deze andere effecten op de leefomgeving heeft. Daarom is het ook relevant te inventariseren of een bepaalde	Naar aanleiding van de ingekomen zienswijzen en adviezen passen wij de aanpak aan. De genoemde punten betrekken wij hierbij.	
5.2	Advies Brabant Advies	270	Het is belangrijk om veel waarde toe te kennen aan de impact van het toewijzen van voorkeurlocaties op de gezondheid voor mens, dier en de omgeving. In het beoordelingskader komen al verschillende aspecten van gezondheid aan bod. Aanvullend adviseren wij het waakzaamheidsprincipe te hanteren. Dit principe geeft vrijheid om nieuwe technologieën uit te proberen maar houdt wel continu de vinger aan de pols. Via voortdurende monitoring kunnen ongewenste risico's in beeld komen. Adequaat onderhoud en herstel helpt om deze risico's snel en op tijd weg te nemen.	Volksgezondheid is een zeer belangrijk aspect in de beoordeling van (potentiële) locaties in het planMER. Daarnaast stelt onze beleidsregel volksgezondheid al strenge eisen aan nieuwe en bestaande installaties. In ons bestuursakkoord hebben wij aangekondigd de monitoring van de omgevingsimpact te optimaliseren.	

Categorie	Onderwerp	volgnummer	Samenvatting	Reactie	Aanpassing?
5.2	Advies Brabant Advies	271	Wij adviseren u maatschappelijke stakeholders en vertegenwoordigers van burgerbelangen ruimhartig en op tijd te betrekken in deze aanpak. Het structureren en (h)erkennen van maatschappelijke zorgen, emoties en percepties en hiervoor ruimte geven dragen bij aan een goede dialoog. Wanneer u daarvoor niet op tijd oog heeft, kan het leiden tot een grotere afstand tussen initiatiefnemers en omwonenden, experts en niet-experts, humaan en veterinair. In complexe maatschappelijke discussies - zoals de discussie over mest(bewerking) en effecten op volksgezondheid -- is het lastig en bijna onmogelijk om feiten en waarden uit elkaar te houden. Voor een goede dialoog is het relevant naast de lasten ook mitigerende maatregelen aan te bieden zoals bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van mestproducten voor de (moes)- tuinen van omwonenden.	Burgers zijn reeds vertegenwoordigd in de klankbordgroep en wij breiden deze vertegenwoordiging uit. Daarnaast richten wij het proces zo in dat gemeenten en stakeholders voorafgaand aan cruciale stappen in het planMERproces voldoende tijd hebben om hun achterban te raadplegen en ondersteunen we hen daar bij.	
5.2	Advies Brabant Advies	272	Het is belangrijk bij de vergunningverlening goed de vinger aan de pols te houden. Het hanteren van een maximumtermijn van vijftien jaar voor vergunningen van industriële mestbewerking en de plicht om gebouwen en installaties na afloop van de vergunningsperiode te saneren, passen hierbij. We adviseren dit omdat de markt van mestproducten snel kan veranderen, net als de omvang van het mestoverschot, waardoor er minder capaciteit aan mestbewerking nodig is. De benadering van de vinger aan de pols houden kan ongewenste leegstand voorkomen.	In het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' hebben wij een inperking van de geldigheidsduur van vergunningen voor mestbewerking tot 15 jaar aangekondigd. Deze werken wij momenteel uit tot een juridisch houdbare en effectieve aanpak. Bedrijfseconomische belangen spelen een rol in die afweging. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden, naar verwachting in de loop van 2020.	
5.2	Advies Brabant Advies	273	We adviseren u duidelijke spelregels over rol en bevoegdheden te maken waaraan u zichzelf als provincie samen met gemeenten en waterschappen verbindt via deze m.e.r.-procedure. Het voorkomt dat de uitkomst van het zorgvuldig m.e.r.-proces -- namelijk geschikt bevonden locaties op basis van relevante milieu-informatie -- niet of onvoldoende wordt gedragen. We kaarten dit aan omdat uit de zienswijzen is op te maken dat verschillende gemeenten zich om uiteenlopende redenen terughoudend lijken op te stellen als het gaat om een mogelijk geschikte locatie van mestbewerking.	De uiteindelijk te maken regionale afspraken zijn voor alle betrokkenen bindend. Vanwege de gevoeligheid van het onderwerp mestbewerking hebben wij samen met de gemeenten een ruim opgezet proces ontworpen om het voor alle betrokkenen mogelijk te maken hier goed positie in te kiezen zodat uiteindelijk voldoende overeenstemming kan worden bereikt.	